zent reprezintă doar o parte relativ redusă o totalității rezervelor algeriene.

În general avantajată de repartiția geografică a rezervelor mondiale, Algeria beneficiază, de asemenea, de calitatea gazelor sale naturale și de marea concentrare a principalelor sale zăcăminte. Spre deosebire de numeroase alte țări, unde descoperirile au scos la iveală gaze „fatale", adică asociate cu petrol, a căror producție este deci inevitabil legată de cea petrolieră, zăcămintele algeriene sînt formate, într-o proporție de 85 la sută, din gaze „umede", neasociate cu petrolul, ceea ce ușurează în mod considerabil extragerea lor și reduce costul de producție și de prelucrare.

O altă caracteristică o constituie marea întindere a anumitor zăcăminte, ca de exemplu cele de la Hassi R'Mel, Rhourde Chouff, Rhourde Adra și de la Alrar. Printre acestea, celebrul zăcămînt de la Hassi R'Mel ocupă un loc aparte. Descoperit în 1956, el este, cu rezervele sale dovedite de 1 730 miliarde metri cubi, unul din cele două mari zăcăminte de gaze naturale din lume ; al doilea este cel de la Groningue (Olanda). Situat la 280 km nord-est de cîmpul petrolier de la Hassi Messaoud, zăcămîntul de la Hassi R'Mel se întinde sub forma unei imense elipse alungite în direcția nord-sud. Gazul este transportat printr-un gazoduct spre stația terminală Arzew, unde este lichefiat, apoi transportat cu vasele metaniere spre Canvey Island, în Anglia, și spre Le Hâvre, în Franța. Un al doilea gazoduct va lega în scurtă vreme Hassi R'Mel de portul Skikda, unde este proiectată o a doua uzină de lichefiere pentru exporturile cu destinația Franța, Spania și alte piețe europene.

Cu toată dezvoltarea rapidă a producției în cursul ultimilor ani, rezervele algeriene de gaze naturale sînt încă insuficient valorificate. Ținînd seama de creșterea rapidă a cererii de gaze pe piața mondială, exporturile sînt menite să sporească în mare măsură într-un viitor apropiat. În afară de necesitățile crescînde ale piețelor europene, se manifestă o cerere sporită pe piața internă, atît pentru consumul populației, cît și în tînărul sector industrial. Din 1965, SONATRACH deține de fapt un monopol asupra valorificării bogățiilor de gaze ale Saharei, ceea ce dă activității sale o dimensiune nouă și importantă. Nu este inutil să reamintim aici că ea este prima societate națională într-o țară în curs de dezvoltare care-și asumă o răspundere atît de mare în industria petrolieră națională și, implicit, în activitățile economice ale țării.

MINEREURILE

Dacă celelalte bogății miniere ale Saharei sînt menționate mai la urmă, aceasta nu înseamnă că importanța lor este mai redusă, ci oglindește numai faptul că ele nu înregistrează încă o exploatare la fel de vastă ca a hidrocarburilor lichide și gazoase. Datorită însă eforturilor întreprinse în acest domeniu, ele vor fi valorificate progresiv, în cadrul planurilor de industrializare și dezvoltare a țării.

Fierul. Pînă în prezent au fost descoperite trei mari zăcăminte de fier și anume la Colomb-Béchar, Gara Djebilet-Tindouf și Djebel Onk. Zăcămintele de fier din zona Colomb-Béchar au un conținut mediu de fier de 40 la sută. Întrucît există cărbune la Ksi-Ksou și la Abadla, ar putea fi construite furnale înalte în această regiune.

În ce privește zăcămîntul de la Gara Djebilet-Tindouf, el se întinde pe o suprafață de aproximativ 400 km pătrați. Rezervele sale sînt evaluate la 500 milioane de tone, cu un conținut mediu de fier de 57,5 la sută. Problema crucială pe care o ridică exploatarea acestui zăcămînt imens este lipsa de apă. Într-adevăr, ar fi nevoie de 1 000 m.c. de apă pe zi pentru exploatarea acestor resurse. Or, pînza de apă care se întinde în subsolul saharian pe o suprafață de 600 km pătrați nu atinge regiunea Tindouf. În 1961 s-a descoperit însă o pînză de apă destul de importantă, la 100 de km de Gara Djebilet, ceea ce va ușura considerabil exploatarea pe viitor a minelor de fier din această regiune. Mai rămîne problema marii depărtări a zăcămintelor de la Tindouf de mare. Ea ar putea fi parțial soluționată de noua cale ferată dintre Tindouf și coasta mediteraneană, care este pe cale de a fi construită.

Cuprul. Cîteva zăcăminte de cupru au și fost scoase la iveală în regiunea Colomb-Béchar. Dar eforturile de explorare în acest domeniu sînt de-abia în primele lor stadii. După informațiile geologice, se pare că șansele de a se găsi noi zăcăminte sînt destul de mari, cu atît mai mult cu cît teritoriul vecin al Mauritaniei, care prezintă caracteristici asemănătoare, conține marele zăcămînt de la Akjouit.

Tungstenul. O primă descoperire a fost realizată la Laouidi. Cercetările continuă pentru a se putea stabili potențialul țării înainte de a se trece la o exploatare industrială.

Acest inventar al bogățiilor subsolului saharian ar fi incomplet dacă nu i-am adăuga importantele straturi subterane de apă, printre care trebuie menționată, în primul rînd, „pînza albiană', care se întinde de la o adîncime de 1 600 m sub nivelul mării, pe o lungime de 2 000 de km și o lățime de 800 km în Sahara de sud. Această „mare interioară" se află în stratul „continental intercalcar". Apa din acest strat este pompată la suprafață. Grație infiltrării în nisip, sarea cade la cîțiva cm de fund și, ca atare, rădăcinile culturilor nu pot fi atacate de sare. Această „pînză albiană", exploatată deja în cîteva localități, este de natură să favorizeze o intensă dezvoltare agricolă în regiunile sahariene.

Conținînd pe aceste imense bogății naturale, Algeria independentă a pornit la realizarea unor programe de industrializare și de dezvoltare economică. În afară de extinderea rapidă a industriei petroliere și de gaze, sînt pe cale de a se realiza sau se află în curs de elaborare diferite proiecte pentru crearea unor uzine petrochimice și gazochimice, a unor complexe siderurgice și a altor unități industriale, destinate atît pieței interne cît și exportului. Printre acestea figurează îndeosebi complexul petrochimic de la Arzew pentru producerea de îngrășăminte azotoase, la care se va adăuga în curînd o uzină de fosfat de amoniu ce va folosi fosfații îmbogățiți de la Djebel Onk și amoniacul produs la Arzew. Un alt complex petrochimic este prevăzut a fi construit la Skikda, stațiune terminală a unui nou gazoduct și a unui oleoduct construite de SONATRACH. Uzina siderurgică de la Annaba reprezintă un alt pilon al economiei algeriene. Această uzină națională va furniza între altele — și pentru prima oară în țările arabe — materiale de construcție și conducte necesare extinderii rețelei pentru transportul petrolului și gazelor naturale.

contrapunct

Și alții au acest drept!

Felicia ANTIP

Domnul Archibald M. Crosley exagerează. Dorința de a-și păstra o bună reputație profesională este, în sine, respectabilă. N-ar trebui însă să uite că nu este singurul îndreptățit să nutrească o asemenea dorință. Domnul Archibald M. Crosley conduce un institut de sondare a opiniei publice la Princeton și ar vrea să fie considerat un expert de încredere. Alții conduc însă afaceri incomparabil mai importante și nevoia lor de a fi priviți ca experți de nădejde e mult mai acută.

Domnul Archibald M. Crosley n-ar fi trebuit să se supere atît de tare că rezultatele unor anchete pe care le-a întreprins din însărcinarea unui „client din partidul democrat", au fost utilizate de Casa Albă într-un mod nu tocmai obișnuit. El afirmă că un sondaj al opiniei publice din întreaga țară, care arată că 55 la sută dintre cetățeni dezaprobă felul cum conduce președintele Johnson Statele Unite, a fost pur și simplu tăinuit, în timp ce patru „minisondaje" întreprinse în localități specificate de „client" au fost publicate pentru că rezultatele lor erau mult mai favorabile președintelui. Lucrînd după comandă, domnul Archibald M. Crosley a omis la New York de pe lista eventualilor candidați la președinție, comparați în materie de popularitate cu președintele Johnson, pe guvernatorul statului New York, Nelson Rockefeller, republicanul cel mai popular în acest stat. Ca atare, „impresia eronată în privința raportului dintre sufragiile întrunite de candidații potențiali la președinție trebuie corectată", a spus Crosley, adăugînd că toate aceste denaturări au urmărit „să prezinte pe un anumit candidat într-o lumină mai favorabilă". Discret, domnul Archibald M. Crosley a refuzat să comunice numele acestui „candidat", după cum a refuzat să dezvăluie și numele clientului care i-a făcut comanda. Ziariștii l-au identificat pe acesta din urmă ca fiind Arthur B. Krim jr., un prieten și un vecin din Texas al președintelui Johnson și totodată director financiar al Comitetului Național Democrat și director al Clubului național al președintelui, ai cărui membri contribuie cu cel puțin 1 000 de dolari pe an fiecare la sprijinirea acțiunilor politice ale lui Johnson. Aceiași ziariști afirmă că banii pentru remunerarea institutului de sondaje au fost luați din acest fond. Rămîne deci de stabilit doar numele candidatului astfel favorizat. Oricum, domnul Archibald M. Crosley anunță că a refuzat o nouă ofertă de sondaj limitat la un anume stat din partea aceluiași „client democrat" și că nu va mai lucra niciodată pentru el. De ce ? Pentru că sondajele sale au fost astfel prezentate încît să se pară că rezultatele lor le contrazic pe cele ale sondajelor Gallup, deși „comparate în mod corect, ele se dovedesc a fi identice".

Și totuși, după cum spuneam la început, domnul Archibald M. Crosley exagerează. Oare numai el are dreptul să-și dorească o bună reputație pe plan național ?

O valoroasă lucrare de drept internațional

Conf. dr. Gheorghe Moca

Respectarea principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state prezintă în zilele noastre o mare însemnătate pentru soarta păcii. Cu deosebită tărie, acest adevăr a fost subliniat în dezbaterile desfășurate în cadrul sesiunii Marii Adunări Naționale din 24—26 iulie 1967 cu privire la politica externă a României socialiste, ceea ce a scos în evidență o dată mai mult preocuparea permanentă a Partidului Comunist Român și a guvernului Republicii Socialiste România pentru promovarea cu consecvență, în viața internațională, a principiilor democratice ale relațiilor dintre state.

Domeniu în care se manifestă însemnătatea tot mai mare a contribuției tuturor statelor, mari sau mici, influența sporită a popoarelor și națiunilor, a forțelor sociale progresiste, relațiile internaționale contemporane au ca trăsătură caracteristică promovarea tot mai largă a principiilor fundamentale ale dreptului internațional. Fără respectarea acestor principii nu poate fi înfăptuită o reală cooperare pașnică internațională, bazată pe afirmarea drepturilor suverane și a intereselor tuturor popoarelor.

Importanța unor astfel de principii ca respectul suveranității și independenței naționale, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc, afirmarea lor în activitatea internațională a României socialiste au stimulat interesul cercetătorilor, care au elaborat numeroase studii de analiză politică și juridică a acestor principii. După lucrarea lui Al. C. Aureliu, „Principii ale relațiilor dintre state" (Buc., 1966), literatura de specialitate din țara noastră s-a îmbogățit recent cu o nouă și valoroasă lucrare, apărută în Editura didactică și pedagogică, aparținînd prof. dr. docent Grigore Geamănu : „Principiile fundamentale ale dreptului internațional contemporan".

Reluînd și dezvoltînd preocupările sale în acest domeniu, prezente încă în 1965, în Manualul de drept internațional contemporan, autorul se oprește în lucrarea de față la o serie de probleme privind noțiunea, însemnătatea, conținutul și implicațiile juridice actuale ale principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state.

Autorul definește, înainte de toate, noțiunea principiilor fundamentale care, reprezentînd „o generalizare maximă a normelor de drept internațional" (p. 15), constituie „mănunchiul de reguli esențiale și caracteristice ale acestuia" (p. 16). Este vorba, prin urmare, de acele reguli imperative, de maximă generalitate, create și recunoscute de state ca obligatorii în diferitele domenii ale relațiilor dintre ele.

Existența acestor principii nu are nimic întîmplător sau arbitrar ci, dimpotrivă, este rezultatul necesar al evoluției relațiilor internaționale, în cadrul cărora statul reprezintă, în condițiile actuale, participantul principal, iar suveranitatea — formă fundamentală de manifestare a intereselor fiecărui stat în cadrul cooperării pașnice reciproce cu alte state. Respectarea suveranității de stat reprezintă, astfel, o obligație primordială a statelor, care și-a găsit consacrare juridică într-un principiu fundamental al dreptului internațional contemporan.

Plecînd de la însemnătatea acestui principiu, prof. G. Geamănu analizează, de la început, suveranitatea în dreptul internațional. Elementele suveranității de stat sînt examinate în cadrul definirii acesteia „ca independența deplină politică și economică a statului, ca dreptul acestuia de a stabili și înfăptui o politică internă și externă independentă" (p. 62—63), relevîndu-se, totodată, trăsăturile sale caracteristice : exclusivitate, indivizibilitate și inalienabilitate (p.65). Afirmarea suveranității de stat în dinamica relațiilor dintre state implică însă și *reciprocitate*. Respectul reciproc al drepturilor suverane apare inerent conceptului însuși de suveranitate, ca o particularitate a acesteia, așa cum a fost consacrat în dreptul internațional contemporan.

Respectul suveranității implică dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta (dreptul la autodeterminare), un alt principiu fundamental care, în lucrarea prof. G. Geamănu, este amplu expus sub aspectul conținutului (dreptul la independență, la alegerea sistemului economic, politic, social și cultural, la exploatarea liberă a bogățiilor naturale).

În sistemul principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state, principiile respectării suveranității și dreptului la autodeterminare ocupă un loc central, din ele decurgînd, ca un corolar, celelalte principii, între toate acestea existînd o strînsă corelație. Din faptul că statele sînt suverane, indiferent de mărimea teritoriului și numărul populației, de potențialul economic, militar sau de influența lor politică, se impune respectul egalității depline în drepturi și obligația fiecărui stat de a nu se amesteca în treburile interne ale altor state, de a nu folosi forța sau amenințarea cu forța în relațiile internaționale, de a rezolva pe cale pașnică diferendele internaționale. Știrbirea, sub o formă sau alta, a suveranității înseamnă, așadar, încălcarea și a altor principii : egalitatea în drepturi, neamestecul etc. ; respectarea acestor principii creează condițiile necesare pentru afirmarea drepturilor suverane ale statelor și a intereselor naționale ale popoarelor, iar încălcarea lor prejudiciază grav aceste drepturi și interese.

Raporturile normale dintre state egale în drepturi presupun, de asemenea, realizarea avantajului reciproc care, considerat pe bună dreptate de autor ca un alt principiu de drept internațional (p. 316), ar avea nevoie de o tratare de sine stătătoare. Principiul neagresiunii este amplu, multilateral analizat, în sensul că autorul nu se limitează doar la aspecte generale (însemnătate și conținut) ci expune formele juridice de agresiune, răspunderea statelor pentru agresiune, oprindu-se și asupra unor probleme de mare însemnătate internațională cum sînt dezarmarea, mijloacele de prevenire a agresiunii, desființarea blocurilor militare și lichidarea bazelor militare străine de pe teritoriul altor țări etc.

Ca o sinteză a principiilor fundamentale ale dreptului internațional apare principiul cooperării internaționale, obligația statelor de a colabora între ele, autorul acordînd o deosebită atenție prezentării formelor bilaterale, multilaterale și instituționalizate ale relațiilor de cooperare.

Relevarea contribuției României la promovarea principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state completează în mod logic lucrarea prof. G. Geamănu. Principiile fundamentale își dezvăluie pregnant conținutul și finalitatea în aplicarea lor în cadrul relațiilor României cu celelalte state. Totodată, aplicabile în diferitele domenii ale relațiilor dintre state, principiile fundamentale determină și caracterul dreptului internațional, ca drept al păcii și cooperării internaționale. În acest sens, în lucrare se reliefează contribuția Republicii Socialiste România la dezvoltarea progresivă a dreptului internațional contemporan.

Ridicînd, într-o formă de sinteză, numeroase probleme importante, volumul de studii de înaltă ținută datorate prof. G. Geamănu fertilizează munca de cercetare din țara noastră în domeniul teoriei și practicii dreptului internațional. Prin apariția acestei lucrări se înlătură o importantă lacună în ce privește expunerea teoretică, generalizată din practică, a aspectelor juridice esențiale ale definirii și aplicării principiilor fundamentale ale dreptului internațional contemporan. Se impune în continuare tratarea aprofundată a numeroaselor implicații politice și juridice ale acestor principii în organizațiile internaționale, în relațiile dintre state în ce privește ducerea tratativelor, încheierea tratatelor, conferințele internaționale, dezarmarea etc., în lumina practicii internaționale din ce în ce mai bogate a României socialiste. La examinarea tuturor acestor probleme îndeamnă lucrarea prezentată, care se înscrie între contribuțiile românești de certă valoare la studierea relațiilor internaționale contemporane.

„Principiile fundamentale ale dreptului internațional contemporan", de prof. dr. docent Grigore Geamănu ; Editura Didactică și Pedagogică ; București, 1967.

Reprezentanțele diplomatice ale României

Ioan Lăzăroiu

Inițiată de redacția de politică mondială a Editurii politice, această cronică a reprezentanțelor diplomatice românești se înscrie alături de „Pagini din trecutul diplomației românești" și „Începuturile diplomației românești" între lucrările de consistență reconstituire a unora dintre acțiunile de politică externă ale țării noastre de-a lungul veacurilor. Cercetarea consacrată exclusiv domeniului diplomației românești capătă astfel — dată fiind frecvența sporită a apariților editoriale din ultimii ani — o arie care răspunde treptat firescului și imensului interes de opinie publică față de acest pasionant și mare capitol al istoriei naționale. Culegerea de micromonografii de care ne ocupăm se distinge prin abordarea, prezentarea și analizarea uneia dintre instituțiile esențiale ale diplomației : reprezentanțele noastre peste hotare. Ineditul formelor pe care le-au cunoscut de-a lungul veacurilor aceste reprezentanțe diplomatice se găsește pentru întîia oară valorificat într-o sinteză de asemenea proporții. Interesul culegerii se justifică cu atît mai mult cu cît pentru fiecare epocă, numărul și nivelul reprezentării, substanța temelor abordate în negocieri, stabilitatea legăturilor diplomatice sînt indicii semnificative și valoroase pentru situarea țării în planul internațional. Tot așa, după cum evoluția și variațiile înregistrate în sectorul reprezentării diplomatice aduc elocvente probe ale prezenței internaționale a unei țări. Din acest primordial punct de vedere, dreptul de legație, dreptul de ambasadă, într-un termen, dreptul de reprezentare diplomatică este un atribut esențial al independenței, „o aplicare a suveranității statelor în relațiile lor externe" [1]. „Dreptul de legație — remarcă în aceeași ordine de idei prof. dr. docent Grigore Geamănu — este un drept al tuturor statelor suverane ca subiecte ale dreptului internațional" [2].

Studiile volumului de față aduc pe baza unei bogății de fapte și documente de arhivă atestări convingătoare tezei formulate în eseul introductiv de către Mircea Malița și potrivit căruia : „Atribut esențial al independenței, dreptul de legație a constituit un obiectiv niciodată părăsit în trecutul țării noastre, lupta pentru exercitarea acestui drept făcînd parte integrantă din năzuința de a afirma autonomia și de a realiza independența. Firul exercitării acestui drept este neîntrerupt în istoria țării noastre pînă într-atîta, încît declararea independenței la 9 mai 1877, care consacră pe plan oficial dreptul de legație, ne găsește cu numeroase legături oficioase stabilite, cu agenți cu statut cvasidiplomatic în principalele țări, cu instituții interne pentru afacerile externe și cu practicarea, după toate normele internaționale, a uzanțelor primirii și trimiterii de reprezentanți.

Nu numai că relațiile noastre externe nu au fost un dar al recunoașterii formale a independenței, care le-a oficializat, ridicîndu-le pe o treaptă superioară, dar însăși independența a fost rezultatul luptei diplomatice, care alături de cea militară și-a constituit timp de veacuri condiții de o mai bună desfășurare" [3].

Cel mai amplu capitol — „Recunoașterea internațională a independenței de stat a României" (Gh. Cazan) — situează acest eveniment de seamă al istoriei noastre moderne în corelație cu anevoioasele și stăruitoarele eforturi diplomatice care l-au precedat. Regăsim trasate liniile generale ale luptei politice asidue care a fost necesară pentru stabilirea relațiilor diplomatice ale României independente cu marile puteri, apoi cu celelalte țări la nivel de legație. Atunci cînd la patru ani după proclamarea independenței de stat, observatorii internaționali puteau constata că România avea legături la nivel de legație cu 18 state, între care toate marile puteri europene și Statele Unite ale Americii, succesul se datora în hotărîtoare măsură tenacității și iscusinței diplomației tînărului stat național. În acțiunea de recunoaștere internațională a independenței de stat și corespunzător cu aceasta în exercitarea drepturilor de reprezentare diplomatică a fost necesară promovarea temeinică de către reprezentanții României a ideii egalității în drepturi a statelor.

Incursiunile în istoricul relațiilor bilaterale ale țării noastre cu o serie de state relevă într-o substanțială cronologie etapele și datele de căpetenie pentru înnodarea firului legăturilor diplomatice în perioada 1859—1917. Ceea ce se impune ca o concluzie generală este că forma superioară pe care au cunoscut-o relațiile diplomatice ale României în condițiile de după făurirea statului unitar național și dobîndirea independenței de la 1877 nu a apărut pe un teren virgin. De secole și secole țările române se aflau în contacte politice și economice cu acele state de care le legau anumite interese comune. Se constituise un fond al tradițiilor acestor legături bilaterale pe care prezența statului român independent, modern în arena europeană avea să-l pună într-o nouă valoare.

Atunci cînd ne sînt înfățișate împrejurările înființării reprezentanțelor diplomatice ale României la Constantinopol

(G.G. Florescu), Paris (D. Berindei), Belgrad (G. G. Florescu), Viena (dr. V. Metin), Petersburg (Gh. Cazan), Berlin (N. Adăniloaie), Roma (D. Berindei), Sofia (C. M. Velichi), Bruxelles și Haga (P. Oprescu), Londra (V. Teodorescu), Atena (C. M. Velichi), Cairo (dr. docent C. C. Giurescu), Washington (G. Fotino) tabloul istoric surprinde o întreagă epocă. Să ne referim doar la acel moment într-atît de specific în relațiile diplomatice româno-otomane, capuchehaiele, — cu sediile la Constantinopol (Bogdan Serai pentru Moldova, Vlah Serai pentru Țara Românească și Casa Transilvană) moment ce a constituit o reflectare pe plan extern a autonomiei țărilor române, care a variat în funcție de conjunctura politică a timpului [4]. Sau la atît de dense contacte și raporturi statornicite între diplomația franceză și cea română, raporturi cărora un Alexandru Ioan Cuza, un Vasile Alecsandri, un Ioan Alecsandri, un Mihail Kogălniceanu aveau să le consacre în repetate rînduri rolul de seamă [5]. Sau la strînsele legături care au cuprins și sfera diplomației dintre România și țările din Balcani în lupta pentru constituirea statelor naționale și pentru dobîndirea unei existențe de sine stătătoare [6]. Sau la paginile de colaborare între țările române și Egipt existente multă vreme și evidențiate în corespondența dintre Al. I. Cuza și viceregele de la Cairo cu privire la contribuția românească în construirea Canalului de Suez [7]. Sau, în sfîrșit, la intensa strădanie diplomatică a lui Dimitrie Brătianu în capitala britanică, strădanie datorită căreia, în bună parte, numeroși oameni politici și reprezentanți ai cercurilor influente engleze au început să se intereseze de țările române [8].

Dacă faptele și evenimentele diplomatice evocate se fixează atenției cititorului, sînt reținute în egală măsură figurile diplomaților care le-au realizat începînd cu patrioții și revoluționarii înflăcărați de la 1848, a căror operă se așterne pe multe decenii în istoria țării, și pînă la primii conducători ai misiunilor diplomatice permanente din secolul nostru. Și în această ordine de idei trebuie remarcată contribuția pe care anexele volumului (miniștrii de externe români între 1859—1900 și primii reprezentanți diplomatici în România după 1877) o aduc ținutei științifice a lucrării. Așteptăm următoarele volume consacrate reprezentanțelor diplomatice românești contemporane în convingerea că, dezvăluind o geneză istorică importantă, studiile menționate măresc contribuția pe care istoriografia noastră o aduce la valorificarea trecutului activității diplomatice a României.

Volumul I : 1859—1917 ; colectivul de autori — dr. docent C. C. Giurescu, N. Adăniloaie, D. Berindei, Gh. Cazan ; G. G. Florescu, George Fotino, dr. V. Metin, P. Oprescu, V. Teodorescu, C. M. Velichi ; Editura politică — București, 1967.

[1] P. Pradier Fodéré — Cours de droit diplomatique, vol. I, Paris, 1900, pag. 217.

[2] Dreptul internațional contemporan — București 1966, pag. 417.

[3] Op. cit. pag. 5—17.

[4] Op. cit., pag. 68.

[5] Op. cit. pag. 107.

[6] Op. cit., pag. 141.

[7] Op. cit., pag. 353.

[8] Op. cit., pag. 310.

De la trimisul nostru,

Eugen Pop

La Santos cu Pelé

Pelé, în tricoul selecționatei braziliene

Oare cît timp ocupă autografele în viața lui Pelé ? Nu s-a putut calcula...

Acasă la Pelé. Adică, în orașul Santos, pitorescul port brazilian, unde nu e om care să nu-l considere pe Pelé ca pe „unul de-al lui", ca pe cineva apropiat, din familia, din casa lui. Așa gîndește de fapt orice brazilian, fie el din Rio, din Sao Paulo sau din îndepărtatul Manaus, dar cei din Santos susțin cu o înverșunare pe care, dacă o stîrnești, nu o mai poți potoli, că Pelé e „acasă la el", în primul rînd, la Santos, „Că de n-ar aparține faimosului club local..." Și urmează torentul de argumente subiective, obiective, tehnico-științifice (în materie de sport) și sentimentale care converg în a demonstra că ambianța cea mai propice pentru manifestarea geniului sportiv al lui Pelé, climatul cel mai stimulent pentru creația lui fotbalistică i l-a oferit Santos. Și ne vor asalta cu întrebări în legătură cu Pelé, formulate cu speranța de a nu primi răspuns la ele pentru ca, în acest caz, să se poată mîndri cu ceea ce știu ei despre marele lor fotbalist. Știm noi, de pildă, că pe stadionul Maracana din Rio, chiar și atunci cînd tribunele gem de oameni, „cel mai bun loc" rămîne întotdeauna gol, liber, el fiindu-i rezervat lui Pelé ? Știm noi oare că Pelé e „decretat" comoară națională ? Știm noi că la „Institutul brazilian pentru imagine și sunet" s-au înregistrat, pentru posteritate, opiniile lui Pelé despre sport, despre viață, despre problemele omului contemporan ? Știm noi că Pelé are un copil ? Un copil formidabil. („L-ați văzut ? Îl cunoașteți ?" — îndrăznim, cu timiditate, o întrebare... „Nu, dar e formidabil, toată lumea știe...") Știm că i se spune „O Rei" — regele fotbalului ? Firește, la unele din aceste întrebări am fi putut să răspundem dar n-am făcut-o, pentru a nu strica enorma plăcere a interlocutorilor noștri de a ne „pune în temă".

Și iată-ne luînd contact aproape direct cu „mitul-Pelé". Citisem și pînă atunci destul de multe articole despre jocul, considerat fenomenal, al lui Pelé, dar recunosc — dat fiind competența mea destul de mediocră în problemele de tehnica fotbalului — că am înțeles doar în parte considerațiile de pură specialitate privind capacitatea lui de creație pe terenul de fotbal. Recunosc totodată că ceea ce citisem despre Pelé în unele reviste europene — în interpretarea și din unghiul de vedere al unor gazetari ahtiați de senzațional — mi s-a părut uneori de prost gust. (Însuși lui Pelé, am aflat în Brazilia, îi displace genul acesta de reclamă, care i se face fără voia lui.) Dar — mi s-ar putea răspunde — asta e soarta vedetelor. Publicul trebuie să știe că Pelé măsoară 1,74 și cîntărește 70 de kilograme. Trebuie să știe că piciorul lui este asigurat pe nu știu cîte zeci de milioane, că — atunci cînd se afla la Londra, la campionatul mondial — zilnic îi scria și-i telefona logodnicei sale. Și apoi nu este interesant să calculezi — se întreabă un ziarist italian — că veniturile lui Pelé, împărțite la numărul golurilor realizate de el, dau cifra de 20 de milioane (lire italiene) la un gol ? Nu neg că marele public este interesat să afle asemenea amănunte dar, în vălmășeala lor, deseori se extompează — și uneori se denaturează — profilul real al personalității vedetei.

Distanțele amplifică de obicei miturile, iar speculațiile în jurul „vedetelor" se pot face uneori cu atît mai ușor, cu cît figura centrală a acestor speculații și interpretări are mai puține posibilități de a veni în contact cu ele, de a le aproba sau de a le infirma. Crezusem, în virtutea acestui raționament, că — în Brazilia — „mitul-Pelé" nu are proporțiile și conținutul celui pe care îl are, de pildă, în Europa. În parte am avut dreptate, în parte m-am înșelat. „Mitul-Pelé" e formidabil în Brazilia, dar fotbalistul e văzut din alt unghi. Din unghiul celor care — așa cum spuneam mai înainte — îl știu ca fiind de-al lor și îl cunosc ca atare. Nu se face caz de veniturile lui Pelé — „merită domnule și mai mult" — ba este chiar căinat că, din pricina unor legi vamale, nu-și poate aduce acasă Mercedes-ul pe care l-a primit cadou în R.F.G. Golurile lui Pelé nu sînt estimate în milioane, ci în satisfacția frenetică pe care i-o dă mulțimii „samba diabolică" executată pe teren, înainte de marcarea golului („Cunoașteți, domnule, samba intitulată „Pelé, ban-ana e caffé" ? „Nu-l cunoaștem..." „Glumiți ?" — „Nu, nu-l cunoaștem, dar îl vom învăța").

Stau de vorbă cu un ziarist din Sao Paulo, care ne însoțește la Santos.

— Citeam — îi spun — că cele mai populare vedete din lume sînt Brigitte Bardot, Sophia Loren și Pelé.

— Pelé, Bardot și Sophia Loren — rectifică gazetarul... E o chestie de „clasament", adaugă, fiind în definitv vorba de fotbal.

Am avut șansa de a sosi la Santos tocmai în ziua — și tocmai în acele ore ale zilei respective — cînd echipa de fotbal își făcea antrenamentul pe stadion. Mai mult. Era primul antrenament la care lua parte și Pelé, după o perioadă de convalescență de trei luni pe care i-o impusese o lovitură la picior.

Și-i avem în față pe jucătorii de la Santos în plină „activitate", urmăriți cu o figură aparent impasibilă, de Antonio Fernandes — „Il tecnico", antrenorul echipei.

Gazetarul din Sao Paulo mă trage de mîneca hainei.

— Îl vedeți. El este. Cel cu tricoul nr. 10.

Îl zărisem și noi pe „O Rei". Fugea după minge, trăgînd cu coada ochiului, cu un zîmbet mucalit aproape imperceptibil, înspre doi „adversari" care-l urmăreau. Apoi zîmbetul a dispărut și a început lupta pentru balon, cu seriozitate, cu tenacitate, cu fulgerătoare iscodiri reciproce și, în general, cu un ritm al jocului atît de susținut de parcă s-ar fi disputat un meci de campionat. Pelé nu-i vedetă pe teren. Se consideră unul din „cei 11" și atît. M-am convins de asta și din discuția cu antrenorul echipei și mai ales urmărind, de la marginea terenului, timp de 45 de minute, ba jocul la o poartă, ba un fragment de meci la două porți, ba rafalele de șuturi care făceau ca pe Gilmar să-l treacă sudorile.

— Observați cum fuge Pelé — îmi atrage atenția gazetarul din Sao Paulo.

Într-adevăr, aleargă frumos Pelé și, în momentele de încordare ale crosului său pe teren — înregistrate pe peliculă de colegul meu de la televiziunea română — oferă realmente imagini splendide. Un ziar englez scria despre faimosul jucător de la Santos : „E o catedrală de mușchi pe care Michelangelo ar fi imortalizat-o cu entuziasm".

Se apropie sfîrşitul antrenamentului şi, deci, începutul mult aşteptatei întrevederi cu Pelé. De cîte ori îi pronunţ numele, gazetarul din Sao Paulo tresare, părînd contrariat de ceva. Pînă la urmă îmi spune de ce.

— Nu-i pronunţaţi bine numele. Nu se accentuează primul „e" ci al doilea. I se spune Pelé.

Îmi recunosc greşeala şi pe o pagină întreagă a carnetului meu de note scriu cu litere mari numele lui Pelé, cu accentul pe al doilea „e".

Şi iată-l pe „il tecnico" Antoninho (aşa îl numesc jucătorii), luîndu-l pe Pelé de braţ şi pornind cu el spre noi. Ca din pămînt au apărut fotografii sportivi din Santos, care n-au voie să scape nici o întrevedere cu Pelé, cu atît mai mult atunci cînd se întreţine cu vizitatori din străinătate.

Ştiind că, în urmă cu două zile, Pelé împlinise 27 de ani, îi urăm sănătate şi viaţă lungă, împărtăşindu-i interesul şi admiraţia cu care publicul din România urmăreşte — cu ajutorul presei şi al radioteleviziunii — activitatea lui sportivă.

— Mulţumesc, mulţumesc foarte mult, răspunde Pelé. Îmi face plăcere prezenţa dv. aici şi, prin intermediul dv., aş vrea să transmit un călduros „braso" (îmbrăţişare) sportivilor români ; aş fi bucuros să am şi eu prilejul să vă vizitez.

Nu-l încîntă fotografii, dar nici nu-l deranjează. S-a obişnuit să fie filmat, fotografiat, chestionat, intervievat şi, chiar dacă-l supără, cîteodată arsenalul publicităţii, nu-şi trădează indispoziţia. Din respect pentru cei cu care stă de vorbă. Dintr-un bun simţ înnăscut, pe care nu l-a pierdut, ca multe alte vedete, şi pe care l-am admirat cel mai mult la „O Rei".

— Ce părere aveţi despre tehnică şi frumuseţe în fotbal, despre viitorul acestui sport.

Pelé îşi trage capul între umeri, ca şi cum ar vrea să dea de înţeles că viitorul fotbalului nu depinde de părerea lui.

— În prezent fotbalul exprimă mai degrabă forţă fizică decît frumuseţe. Şi aici, la noi, se pune foarte mare accent pe pregătirea fizică, necesară jucătorilor de toate categoriile.

Am reţinut mai ales accentul pus de Pelé pe „forţă fizică". Să însemne această subliniere o anume opţiune pentru jocul dur, prioritatea eficienţei cu orice preţ în faţa „sambei" pe teren, a spectacolului în care jucătorul ţese pe gazon faimoasa dantelă fotbalistică braziliană ? Să fie o concluzie a experienţei triste de la Londra ? Punem întrebarea oarecum pe ocolite.

— Astăzi, după părerea mea, primordială este condiţia fizică — spune Pelé. După aceea se impun, firesc, şi alte cerinţe indispensabile pentru un joc de înaltă calitate.

Nu pozează, nu e nimic artificios, nimic afectat în felul lui de a fi, de a vorbi. Modul de a-şi puncta ideile, de a le nuanţa înţelesurile trădează o inteligenţă vie, o personalitate deosebită.

Mitul despre celebrul fotbalist înzestrat cu o mare inteligenţă a fost pus şi sub lupa cercetării ştiinţifice de către doi profesori universitari din Rio, Hilton Gosling şi Ernesto Santos. După examenele medicale şi testele la care l-au rugat pe Pelé să se supună, constatarea a fost că orice carieră şi-ar fi ales — fie în domeniul activităţii fizice, fie în cel al muncii intelectuale — ar fi putut deveni un geniu.

Poate cei doi profesori exagerează. Cert este însă că, în fotbal, Pelé s-a dovedit genial. E foarte posibil ca el să fie conştient de asta. Dar nu face nicidecum caz de gloria lui. Poate că de aceea a reuşit să şi-o menţină.

Santos, noiembrie

De la trimisul nostru, Radu Dobre

Noul „ARBAT"

Am sosit la Moscova în ziua cînd, după o toamnă considerată de moscoviţi ca excepţional de lungă şi de frumoasă (cum n-a mai fost în ultima sută de ani), îşi făcuse apariţia iarna. Un ger de minus 12 grade şi un vînt aspru, învolburînd zăpada, îmi prezentau o autentică iarnă rusească.

De la etajul 27 al Hotelului „Ucraina" te întîmpină salbele de lumini ale Prospectului Kalinin. Este cel mai nou bulevard al capitalei. Construcţia sa a fost terminată în ajunul celei de-a 50-a aniversări a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie.

Pe locul unde se desfăşoară această nouă arteră se afla pe vremuri „Arbatul", un cartier cu străduţe înguste şi întortocheate, cu căsuţe scunde şi înghesuite. Bulevardul a fost „tăiat" prin demolarea căsuţelor care-i stăteau în cale. Acum, după ce traversezi podul peste rîul Moscova, ţi se deschide perspectiva unui bulevard modern.

Pe dreapta, la distanţe egale, se înalţă patru impunătoare edificii administrative, cu 26 de etaje, de aproape 100 metri înălţime, fiecare cu cîte două aripi, dispuse ca nişte cărţi deschise. Parterul lor este unit, pe întreaga întindere de aproape un kilometru, printr-un şir de magazine, restaurante şi unităţi de deservire. Pe partea stîngă — cinci blocuri-turn, de locuinţe, cu cîte 24 de etaje, un cinematograf, o mare librărie, o centrală telefonică automată etc.

M-am oprit la cîteva din noile construcţii. Prima unitate dată în folosinţă pe noul bulevard este un magazin model de desfacere a produselor de panificaţie, patiserie şi dulciuri. Pornind mai departe, îţi atrage atenţia mozaicul, cu o suprafaţă de aproximativ 2 000 metri pătraţi, care acoperă trei dintre laturile cinematografului „Octombrie". Din bucăţele multicolore de piatră se întruchipează figuri ale făuritorilor Revoluţiei, conturul „Aurorei", momentul asaltului Palatului de Iarnă. Cinematograful este cel mai mare din Moscova. Are două săli, una de 2 500, a doua de 500 de locuri.

Urmează librăria — un edificiu cu două nivele din aluminiu, sticlă şi marmură, integrat armonios în ansamblul arhitectural al noului „Arbat". Este cea mai mare din cele 160 de librării ale capitalei sovietice. Intru împreună cu un şuvoi de lume. Sînt expuse aci volume din domeniul beletristicii, lucrări ştiinţifice, enciclopedii, dicţionare ; în total circa 35 000 de titluri. Stocul librăriei cuprinde un milion de cărţi. Zilnic se vînd volume în valoare de circa 10 000 de ruble. Un cabinet bibliografic pune la dispoziţia cumpărătorilor toate informaţiile de care au nevoie cu privire la noile apariţii şi la planurile editurilor. Tot aci se fac comenzi prealabile pentru ediţiile deosebit de solicitate.

În total, pe bulevardul Kalinin s-au deschis sau sînt în curs de finisaj 13 magazine, 8 unităţi de alimentaţie publică, numeroase alte unităţi de deservire.

Sub pămînt, paralel cu bulevardul, a fost săpat un tunel prin care se face aprovizionarea cu mărfuri a magazinelor şi a celorlalte unităţi pentru ca circulaţia intensă de la suprafaţă să nu fie stînjenită. Camioanele opresc direct la rampele de descărcare unde, cu ajutorul electrocarelor, mărfurile ajung în magazii, depozite, camere frigorifice.

În curînd se va deschide şi un mare magazin alimentar, cu un înalt grad de mecanizare în ce priveşte manipularea şi ambalarea produselor. El va putea satisface zilnic şi 2 000 de comenzi la domiciliu.

Din acest amplu complex comercial fac parte de asemenea un magazin pentru desfacerea produselor sintetice, un magazin de confecţii (în care se vor organiza frecvent parade ale modei), o florărie, un atelier de coafură cu 84 de locuri, bufete, patiserii etc.

De pe acum, noul bulevard s-a integrat pe deplin în viaţa trepidantă a Moscovei. Vizitatorul de azi, văzînd meştecenii, teii, castanii ce se înşiruie de o parte şi de alta a străzii, citind firmele de neon care împrăştie seara o lumină feerică, cu greu îşi poate imagina că, numai în urmă cu o lună, aici era un şantier în plină activitate, un întreg furnicar de constructori, autobasculante, buldozere, compresoare.

Bulevardul Kalinin este astăzi unul dintre cele mai animate, mai frumoase şi mai moderne artere ale Moscovei.

Moscova, 4 decembrie

Noul prospect „Kalinin", cu puţine zile înaintea încheierii lucrărilor de construcţie

reflector

CÎT VALOREAZĂ PROMISIUNILE MERCENARILOR?

„Mă angajez solemn față de Organizația Unității Africane și față de fiecare stat african în parte să încetez definitiv orice activitate ca mercenar, să nu mă mai întorc niciodată în Africa și nici să mă asociez direct sau indirect la vreo acțiune dăunătoare stabilității sau păcii vreunui stat african independent". Dintre cei 111 oameni în zdrențe cărora Comitetul O.U.A. pentru problema mercenarilor le-a cerut să semneze această declarație, numai patru au refuzat: ceilalți (50 de belgieni, 20 de francezi, 8 italieni, 2 englezi și cîțiva din Rhodesia, Portugalia, Grecia, Spania, Germania occidentală și Luxemburg) s-au plecat, ca și comandantul lor, colonelul Jean Schramme, în fața necesității de a proceda astfel pentru a li se permite (eventual) să plece din Ruanda.

Exprimă oare această atitudine resemnată intențiile lor reale? „Dacă cineva ne va da posibilitatea de a lucra și ne va garanta plata, mercenarii vor reveni", i-a declarat cinic corespondentului agenției „Reuter" un scoțian care a refuzat să-și dezvăluie numele. „Dacă am fi fost ajutați, a adăugat altul, am fi ocupat pînă acum întregul Congo, dar nu face nimic. Rămîne pentru data viitoare".

LUPTE INTERPLANETARE PE PEREȚI...

Săptămîna trecută a fost inaugurată la Paris o expoziție „Știință-Ficțiune". Acest curios amalgam de obiecte, documente și imagini produse de oameni timp de 6 000 de ani în încercarea mereu reînnoită de a-și imagina și concretiza viitorul, este — după aprecierile unor vizitatori competenți — cea mai ciudată din cîte au fost vreodată deschise la Paris, ceea ce nu e un lucru de nimic. Se trece fără tranziție de la mașina care „te face" să vezi lumea într-o culoare sau în alta, la panoul consacrat ipoteticelor bătălii interplanetare; de la bluzonul pe care colecționarii și-l disputâ la prețuri fantastice pentru că este ornat cu autografele tuturor „marilor autori" de specialități ai non-conformismului juvenil (beatnici, hippies etc.), la cabina terapeutică de odihnă, replică modernă a litierei, dar cu pereți interiori „animați de mișcări ondulatorii". O atracție deosebită: proiectarea pe tavan a unor secvențe alese din cele 800 de filme științifico-fantastice turnate pînă acum. Meliès, Fritz Lang, Karel Zeman, Joseph Losey, Jean-Luc Godard nu au fost probabil considerați destul de ...anticipativi pentru a li se acorda onorurile tavanului: filmele lor vor fi proiectate pe un ecran obișnuit. Pentru realizarea acestei originale expoziții, Szeemann, tînărul director al muzeului „Kunsthalle" din Berna, a vizitat 400 de colecționari europeni, proprietari aproape exclusivi ai acestei iconografii a irealului.

CEI 43 000 DE VECINI

Înainte de sfîrșitul anului, regina Angliei va avea probabil 43 560 noi „vecini de casă", toți americani. Marchizul de Hertford a scos în vînzare terenul care se învecinează cu parcul regal Windsor, l-a împărțit în 43 560 de loturi de mărimea unei batiste și acum oferă minusculele parcele pe piața americană.

Aceste „terenuri" — al căror preț este de 10 dolari „bucata" — sînt destinate să tenteze pe americanii snobi, care se vor putea mîndri cu vecinătatea casei regale. Ele reprezintă și o bună afacere pentru marchizul de Hertford, care urmează să încaseze o sumă respectabilă. Fiecare vînzare va fi documentată de un pergament semnat de marchiz, prin care cumpărătorii sînt asigurați că, timp de cinci ani, grădinarul marchizului se va îngriji de menținerea în bune condițiuni a gazonului. Există însă și un pericol: eventualitatea ca cei 43 560 noi proprietari să-și viziteze vreodată în același timp loturile cumpărate; pentru că nici măcar înghesuiți ca sardelele nu vor încăpea cu toții pe „proprietățile" lor.

André Malraux, alias colonelul Berger, în maquis

ANDRÉ MALRAUX

(3) ANTIMEMORII

Zilele treceau informe ca în toate închisorile (...) Pînă cînd, într-o dimineață, o zguduitură prelungă și surdă, venită din depărtări, trecu prin ziduri. Nimeni nu mai mișca. Cîțiva deținuți și-au lipit urechea: piatra transmite mai bine ca aerul sunetele care vin din pămînt. A trecut o oră. Două ore. Din nou jumătăți de glume, visări, neant.

A doua zguduitură, mai slabă ca prima. Nu era artileria. Să fi fost explozii efectuate de maquisarzi? Dar zgomotul provocat de un pod care sare în aer seamănă cu acela al exploziei unei bombe de avion. Un bombardament aliat, căruia să nu-i fi răspuns nici o baterie de artilerie antiaeriană? Nu semăna cu nimic din ceea ce auzisem în 1940: era o clipă a îndelungatelor bătălii imobile transmise prin pămînt, bubuitul de la Verdun pe care nici unul din noi nu-l auzise.

Această zguduitură inexplicabilă, care nu avea nimic comun cu dinamitările noastre, era înaintarea aliată — deși a doua bubuitură fusese mai îndepărtată decît prima. Din stradă nu se auzeau strigăte. Nici focuri de armă. Ceea ce se petrecea, se petrecea foarte departe. Viața închisorii nu se schimbase.

Dar avea să se schimbe.

La ora două, inspecția s-a oprit în cîteva celule. Apoi s-a deschis ușa noastră. Un german în civil a pronunțat:

— Malraux, ora șase.

Era interogatoriul de la Gestapo.

Mi-am dat seama atunci: crezusem că m-au uitat.

Dar Gestapoul primise probabil dosarul meu. Mai bine informat decît presa, știa deci că nu fusesem niciodată membru al partidului comunist și nici al brigăzilor internaționale, dar știa că eram unul din președinții Comitetului mondial antifascist și al Ligii împotriva antisemitismului; și că eu comandasem aviația străină în slujba Republicii spaniole. Aveam deci de zece ori motive să mă împuște. De ce să-mi ia interogatoriul? Nimeni nu se gîndește la tortură cu inima ușoară. Îmi spusesem că scrisesem mult despre acest subiect și că era ca o prevestire.

Ora șase. Deținuții se apropiaseră de ușă. Cînd s-a deschis, o încadrau de ambele părți și fiecare mi-a întins mîna.

Venise civilul care fusese și de dimineață. Credeam că ne vom înapoia la hotel, dar am cotit pe partea cealaltă a străzii. Curtea era înconjurată de arcade. Cîțiva gardieni germani săreau capra.

Am intrat într-un fel de corp de gardă. Se auzea un zgomot ciudat: un soldat lovea cu un ciocan într-o bucată de tablă pe care o ținea cu mîna stîngă de un lanț. Gălăgia acoperea urletele celor torturați.

...Un blond cu părul creț, așezat la un birou, se uita la mine cu o privire fără expresie. Așteptam întîi să-mi ceară să-mi spun identitatea.

— Ați petrecut un an și jumătate în Rusia Sovietică?

— De zece ani nu am petrecut niciodată mai mult de trei luni în afara Franței. Este ușor să controlați acest lucru la serviciul pașapoartelor.

— Ați petrecut un an la noi?

Era nevoit să strige, și eu la fel.

— Niciodată mai mult de 15 zile. Am indicat poliției militare, care mi-a luat interogatoriul, datele și locurile conferințelor mele în universitățile dv.

Ca și cum l-ar fi apucat o criză (o falsă criză), a urlat, ridicîndu-se:

— Atunci sînteți nevinovat.

— De ce anume? Am spus de la început, fără nici o presiune, că sînt șeful militar al acestor departamente.

S-a așezat la loc și mi-a azvîrlit în față tamponul-sugativă, dar nu m-a nimerit și s-a lăsat păgubaș. Ceva îl nedumerea. Examina uniforma mea fără galoane și decorații, unica mea jambieră.

— Ați spus: de 10 ani?

— Da.

— Și aveți 33 de ani.

— Patruzeci și doi.

În ajun, în celula noastră venise frizerul. O barbă neîngrijită nu are vîrstă; dar acum, bărbierit în ajun, era evident că aveam mai mult de 33 de ani.

A sunat. Neamțul care lovea în bucata de tablă s-a oprit. Strigătele, care se transformaseră în urlete jalnice, s-au

îndepărtat. Demonstrația durase oare destul ? Totuși, mă simțeam mai amenințat decît în fața mitralierelor de pe drumul spre Gramat, sau decît în fața pseudo-plutonului de execuție. Neamțul își reluase glasul normal și aproape că-și pierduse accentul.

— Pretindeți că nu sînteți fiul lui Malraux Fernand și al lui Lamby Barthe, decedați ?

— Ba da.

— De ce boală a murit tatăl dv. ?

— S-a sinucis.

Frunzărea dosarul.

— Data ?

— 1930 sau 1931. Dar nu este posibilă nici o greșeală : în familia mea, numai pe el l-a chemat Fernand.

M-a privit ca și cum ar fi vrut să-mi spună pe un ton agresiv : atunci explicați-mi ce se petrece ! Mă gîndeam la gestul mîinilor mele îndepărtate care ar fi însemnat : nu știu mai mult decît dv. Dar mîinile mele erau încătușate la spate. Totuși, mi se părea că bănuiam ce se întîmplase.

Treizeci și trei de ani era vîrsta fratelui meu, Roland. El era acela care petrecuse un an în Germania înainte de venirea lui Hitler la putere, și 18 luni în Uniunea Sovietică. Autoritățile din Paris trimiseseră dosarul lui Roland. El se afla în mîinile lor. Și nu găsiseră încă dosarul meu deoarece uit mereu că nu mă cheamă André. Nu mi s-a spus niciodată altfel, dar în actul de naștere mă cheamă Georges. Or, divizia blindată nu trimisese probabil toate interogatoriile pe care le luase : ceruse doar dosarul lui Malraux André, pe care starea civilă nu putuse să-l găsească de vreme ce nu exista. Dintre dosarele cu numele Malraux (în regiunea Dunkerque am 52 de veri, din care vreo 30 poartă numele meu), starea civilă îl alesese pe cel mai suspect. Dar dosarul cuprindea și altceva, deoarece nu fusesem bătut încă de la început și cel care mă interoga, nu mă tutuia.

— Ați afirmat că prizonierii luați de dv. sînt bine tratați ?

Interogatoriile trimise de divizia blindată erau deci mai complete decît credeam eu.

— De la acea dată, ați avut posibilitatea să verificați afirmația mea cu ajutorul informatorilor miliției.

— N-am avut nevoie : am eliberat prizonierii.

Mă îndoiam.

— Sînteți Berger, nu-i așa ?

— Da.

— Recunoașteți deci că sînteți vinovat ?

— Din punctul dv. de vedere, aceasta nu se discută.

În spatele meu, civilul lua note. Cel care mă interoga, continua să răsfoiască dosarul.

— Trebuie s-o luăm de la început...

M-a privit ca un cîine de vînătoare oprit să adulmece, apoi a strigat cu tonul omului indignat de atîta prostie :

— Dar, ce dracu' v-a făcut să vă băgați în toate astea ?

Am ezitat o clipă.

— Convingerile mele.

A răspuns, ca și cum ar fi scuipat :

— Convingerile dv. ! O să vedem noi !

S-a ridicat de la birou și a trecut în camera alăturată. Orice avea să se întîmple, făcusem fără îndoială, după mulți alții, actul cel mai curajos din viața mea.

Cel puțin cinci minute. Totul avea să înceapă, sau să se sfîrșească.

Soneria.

Civilul s-a dus la colegul său din camera alăturată, s-a întors aproape imediat, a spus gardienilor să mă ia și a plecat din nou.

Am mers iar pe drumul pe care venisem. Sub arcade, gardienii continuau să se joace.

Scara. Celula. Strîngeri de mîini. Stupefacție generală.

— Amînat — am spus eu : greșiseră dosarul bun.

Telefonul mural. Felicitări din celulele vecine. Ni s-a comunicat că Nantes și Orléans fuseseră reocupate de noi, că trupele germane din Corrèze se predaseră. Dacă era adevărat, se predaseră succesorului meu, ceea ce explica multe lucruri... Tovarășii mei sperau să primească informații asupra bombardamentelor, cum spuneau ei. Auziseră o bubuitură mai puțin îndepărtată decît primele două. În cursul nopții, am auzit alte trei — poate din cauza tăcerii care se lăsase.

A doua zi dimineața, explozii atît de apropiate și violente încît am crezut că este bombardată Toulouse. Dar nici un zgomot de avioane. André a făcut o gaură într-unul din obloanele răsturnate care astupau ferestrele noastre : nu am reușit să întrezărim decît o bucată de cer străbătut de fum. Tunuri cu bătaie foarte lungă ? Unde să fi fost frontul ? Anumite explozii nu erau explozii de obuze. „Alo ! Alo ! Friții își aruncă în aer instalațiile !" Ce instalații ? Depozite germane sau clădiri franceze săreau în aer potrivit unui plan german și nu potrivit unei înaintări a aliaților, de aceea exploziile ba se apropiau, ba se îndepărtau. Să asculți, să auzi, să presupui, aceasta era viața închisorii...

Fără îndoială, se petrecea ceea ce majoritatea dintre noi speram de cînd ne aflam aici : frontul fusese spart și trupele de ocupație din sudul țării se repliau spre Paris.

Zgomotul tuturor ușilor deschise una după alta. Un gardian a strigat în trecere : „Toți jos cu lucrurile voastre !" și a fugit la ușa următoare. „Cu lucrurile noastre" însemna, în principiu, plecarea în Germania. Cînd fusesem prins, majoritatea marilor linii de cale ferată erau tăiate. Aveam să fim transportați cu camioane, prin maquis-urile din Masivul Central ? Am fost aduși în sala mare unde petrecusem prima noapte. Fuseseră adunați oare toți deținuții ? Eram peste 500, cu boccelele noastre jalnice și cu fețele noastre de ocnași. Aproape toți așezați pe jos. Înfățișarea dintotdeauna a învinșilor. Zvonurile se pierdeau și reapăreau ca într-un joc. După trei ore de așteptare, am fost readuși în celulele noastre.

Era oare prea tîrziu pentru Germania ? Acum aveau să ne părăsească sau să ne împuște. Nu e nevoie de multe mitraliere ca să omori o mie de oameni.

N-am primit supa de seară. Cîțiva deținuți au bătut cu furie în uși. Paznicii au tras la întîmplare pe culoare. Liniște.

Toată noaptea au trecut trupe. Unul din drumurile principale trecea prin fața închisorii. Nici dimineața nu ne-au dat de mîncare. Dar cam pe la ora 10, zgomotul camioanelor a fost urmat de ciocănitul sacadat al tancurilor. Ori se desfășurau lupte la nord de Toulouse (dar nu auzeam nici tunurile, nici aviația de bombardament), ori nemții părăseau orașul.

Și deodată am privit, înmărmuriți : în curtea închisorii, glasuri de femei strigau „Marsilieza". Nu era cîntecul solemn al deținuților atunci cînd pleacă spre lagărul de exterminare, ci strigătul care s-a auzit poate atunci cînd femeile din Paris au pornit asupra Palatului de la Versailles. Fără nici o îndoială, nemții plecaseră. Femeile găsiseră oare cheia ? Pe culoar fugeau bărbați care strigau : „Ieșiți, ieșiți !" La parter, un uriaș gong de lemn răsună îndelung, prelungindu-se sub formă de tam-tam. Am înțeles cu toții. În fiecare celulă nu există decît o singură mobilă : masa. O masă din închisorile vechi, poate din timpul celui de al Doilea Imperiu, mare și grea. Pe a noastră am apucat-o toți deodată, am așezat-o în picioare în fața ușii și ne-am dat înapoi pînă la ferestre. André a numărat : „Un, doi, trei !" Celula a fost zguduită de un zgomot formidabil. Ușa a părut să se întindă ca un arc, deși eforturile noastre nu erau bine sincronizate. Au căzut bucăți de moloz ; André a ridicat o bucată, a făcut o cruce pe ușă, la înălțimea noastră : „Țintim cu toții acolo !" De la parter se auzea zgomotul berbecelor. Ne-am dat înapoi pînă la ferestre. „Un, doi, trei !" Ușa s-a îndoit ca și cum ar fi fost gata să plesnească. Ne-am dat înapoi. Eram foarte slăbiți, dar într-o stare de mare exaltare. Berbecele se auzeau din toate părțile și am auzit cîteva pîrîituri. De săptămîni întregi, trăiam cu piine de tărîțe și cu amenințări. Comunicările prin perete, pașii torturii, clădirea tăcută, roasă mereu de sunete prudente, ca o scîndură roasă de carii ; și noi, ascultînd. Încă mai trăiam prin auz, închiși în mijlocul strigătelor întrerupte de zguduiturile adînci ale berbecelor. Toată închisoarea răsuna. Deasupra tam-tam-ului morții (nemții puteau să se întoarcă), „Marsilieza" își regăsea accentele ei profetice : „ziua gloriei era această eliberare", tirania o cunoșteam, „auziți pe cîmpiile noastre" tancurile care poate se apropiau. „La arme !" păreau să scandeze loviturile de berbece. În celule, glasuri răzlețe care începeau „Marsilieza" renunțau : nu poți să spargi o ușă în ritmul unui cîntec. Dar berbecele, a căror bătaie părea întețită datorită numărului lor, însoțeau ca o șarjă de uriașe tobe subterane strigătele oamenilor. La a cincea lovitură, am izbutit să spargem ușa.

Cu începere din numărul viitor:

„Camera 3603"

de H. Montgomery Hyde

• Cum a fost coordonată activitatea spionajului și contraspionajului britanic și american în anii celui de al doilea război mondial.

• Locul acțiunii : Statele Unite în perioada neutralității acestei țări.

• Personajul principal : William Samuel Stephenson, campion de box, aviator, inventatorul sistemului de telefoto, trimisul secret al lui Winston Churchill la Washington.

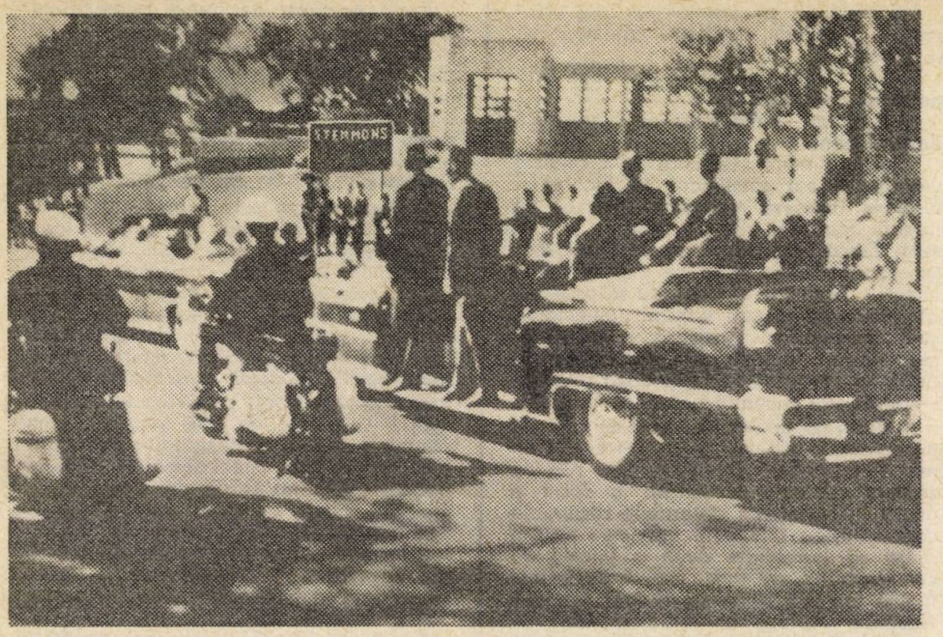

O fotografie făcută cu cîteva clipe înaintea asasinatului. În stînga, între căștile celor doi motocicliști, se vede silueta unei persoane care nu a putut fi identificată

„Ce mi-a spus LEE HARWEY OSWALD după arestarea sa"

DECLARAȚIILE FĂCUTE DE FRATELE PRESUPUSULUI ASASIN AL PREȘEDINTELUI KENNEDY

Amănunte încă inedite ale tragediei de la Dallas sînt dezvăluite de Robert Oswald, fratele lui Lee Harwey Oswald, într-un articol publicat de revista „L'Europeo", din care reproducem cîteva fragmente. Robert Oswald a fost unul dintre puținele persoane care au reușit să stea de vorbă cu presupusul asasin al lui J. F. Kennedy în cele două zile dintre arestarea și uciderea sa.

După o îndelungată așteptare am obținut permisiunea de a-l vizita pe Lee. Inspectorul Thomas Kelley, de la Serviciul Secret, și un funcționar al poliției din Dallas m-au condus la „vorbitor". Era o cameră dreptunghiulară, împărțită în două de un geam uriaș : de o parte vizitatorii, de cealaltă deținuții.

Lee a intrat trecînd printr-un grilaj cu zăbrele de oțel, s-a uitat în jur, s-a apropiat de peretele de sticlă fără să se grăbească, a pătruns în cabina situată în fața cabinei în care luasem loc eu și a ridicat receptorul telefonului, indicîndu-mi să fac același lucru. „E sub control", mi-a spus, de îndată ce a observat că eram gata să-l aud.

Îmi voi aminti întotdeauna atitudinea sa indiferentă, ca și cum frenetica activitate, emoția care zguduia Statele Unite și întreaga lume nu l-ar fi privit cîtuși de puțin. Mi-a vorbit despre el și despre arestarea sa cu același ton pe care l-ar fi folosit dacă ar fi fost vorba de neînsemnate afaceri familiare sau de chestiuni privind munca mea sau a lui. El a fost acela care a trecut imediat discuția pe terenul unor chestiuni personale.

Atunci l-am întrebat cu brutalitate :

— Ce s-a întîmplat, Lee ?

— Nu știu, mi-a răspuns.

— Nu știi ? Ascultă, ei au revolverul tău, pușca ta, te acuză că ai tras asupra președintelui și a unui agent și tu îmi spui : „Nu știu". Vreau să știu ce s-a întîmplat, mă înțelegi ?

Expresia sa se încordă brusc.

— Nu știu despre ce se vorbește. Să nu dai crezare tuturor acestor așa-zise dovezi, exclamă el cu un glas ferm și decis.

Înainte de convorbire, un agent al Serviciului Secret îmi spusese că fratele meu a încercat să intre în legătură cu un avocat numit John Abt.

— Cine este acest avocat Abt din New York ? l-am întrebat.

— Un avocat căruia aș vrea să-i încredințez apărarea mea.

— Îți voi procura un avocat de aici.

A răspuns sec :

— Nu, tu să nu te amesteci în această chestiune.

— Să nu mă amestec ? Dar mi se pare că sîntem legați pînă la capăt, fie că-mi place sau nu acest lucru.

Am mai schimbat cîteva cuvinte și apoi un polițist s-a apropiat de Lee și i-a pus mîna pe umăr. Nu trecuseră nici zece minute. Convorbirea a fost întreruptă tocmai cînd speram că voi reuși să ajung la o discuție clară și fără reticențe. Dacă în acea sîmbătă mi s-ar fi permis să petrec o jumătate de oră cu Lee și apoi să-l revăd sînt convins că aș fi obținut răspunsul la întrebările care mă frămîntau : Era Lee vinovat ? Și dacă era, de ce l-a ucis pe președinte ?

Dar polițistul trebuia să asculte de instrucțiunile primite și aștepta cu nerăbdare ca Lee și cu mine să ne despărțim.

— Te voi revedea peste o zi sau două, i-am spus.

Fratele meu mi-a răspuns :

— Ai treburile tale, ai familie, nu te mai agita încoace și încolo ; s-ar putea să te pui rău cu directorul.

— N-avea grijă, mă voi înapoia.

— Bine, fă cum vrei, la revedere.

Au fost ultimele cuvinte pe care le-am auzit din gura fratelui meu.

■

Duminică dimineața m-am dus la „motelul" unde se afla mama mea. A venit la mine Mike Howard, un agent al Serviciului Secret, care mi-a spus :

— Fii calm, Robert. Am aflat că Lee a fost împușcat. Nu e ceva grav. Agresorul a fost arestat.

Howard părea atît de liniștit încît am crezut că este într-adevăr vorba de un incident banal. A adăugat că Lee fusese dus la spitalul Parkland. Mi-a spus : „Hai la spital". Cînd am ajuns la spitalul Parkland, un agent al Serviciului Secret mi-a repetat :

— Fii liniștit, starea fratelui dumitale nu e gravă.

În timp ce așteptam să-l văd pe Lee, a sunat telefonul. Alt agent, John Howlett, a ridicat receptorul, a ascultat atent și apoi a spus :

— Repetă, te rog.

Tonul vocii lui m-a neliniștit. Apoi Howlett a venit spre mine și mi-a spus :

— Regret, Robert, Lee a murit.

Ulterior am fost duși la un hotel izolat, iar doi oameni înarmați cu carabine patrulau în fața casei noastre. Ne simțeam complet separați de restul lumii. Nu ne era permis să primim ziare, să ascultăm posturile de radio sau să ne uităm la televizor. În ciuda izolării, am început totuși să-mi dau seama de existența unui conflict între Serviciul Secret și F.B.I. Agenții vorbeau despre acest lucru și mi se părea că erau la fel de surprinși ca și mine.

Încetul cu încetul, indiscrețiile și informațiile culese una cîte una începură să capete formă, ca într-un mozaic. Încă în seara de vineri se făcuse aluzie la posibilitatea ca asasinarea președintelui să fi fost ultimul act al unei conspirații. Zvonurile privitoare la un complot continuau

să circule, ba chiar se amplificau pe măsură ce treceau orele. Sîmbătă și duminică, la Dallas se spunea că în „complot" ar putea fi implicate și unele organe guvernamentale. Duminică seara mi-am dat seama că organismul cel mai suspectat era Biroul Federal de Investigații.

După prima citire a raportului Comisiei Warren am considerat asasinarea președintelui Kennedy de către Lee ca fiind demonstrată. Dar cînd s-au publicat cele 26 de volume conținînd depozițiile martorilor și alte documente, mi-am dat seama că multe puncte slabe îndreptățeau criticile potrivit cărora raportul e inexact și fără valoare.

Trebuie să fac de asemenea numeroase rezerve în legătură cu ancheta și cu concluziile la care a ajuns comisia anchetatoare. Numeroase întrebări importante nu au fost formulate sau, dacă au fost, nu li s-a dat un răspuns : unele elemente inconsistente sau contradictorii nu au fost adîncite ; mărturii care puneau sub semnul întrebării unele concluzii ale comisiei au fost pur și simplu ignorate. Și mai mult : am considerat întotdeauna ca fiind cu totul lipsite de valoare experiențele făcute cu pușca achiziționată de Lee. Comisia a ales trei dintre cei mai buni trăgători din Statele Unite, a reconstituit scena în condiții care nu erau de loc acelea din ziua de 22 noiembrie, nesocotind așadar toate rezultatele care puteau arunca o umbră de îndoială asupra capacității de trăgător precis și rapid a fratelui meu. Sînt convins că Lee a tras într-adevăr focurile care l-au ucis pe președintele Kennedy și l-au rănit pe guvernatorul Connaly, dar nu pot exclude posibilitatea ca fratele meu să fi acționat din îndemnul altora. Iată de ce multe paragrafe ale raportului Warren îmi par greu acceptabile.

Unul din aceste paragrafe spune : „Posibilitatea ca niște complici să-l fi ajutat pe Oswald să fugă este atestată de Earlene Roberts, portăreasa casei cu numărul 1026 din North Beckeey... care a declarat că a văzut un automobil al poliției din Dallas deplasîndu-se încet în apropierea clădirii. La început ea a spus că vehiculul purta numărul 106, apoi a corectat în 107... La F.B.I. ea afirmase că numărul era 207... Cercetările arată că nici un vehicul al poliției nu a trecut prin acea zonă în jurul orei 13 a zilei de 22 noiembrie...". De ce la început Roberts a fost considerată o martoră demnă de încredere iar ulterior s-a socotit că declarația ei e nedemnă de încredere ?

Acesta este unul din misterele anchetei. Personal sînt convins că un automobil al poliției din Dallas s-a oprit la acea oră și în punctul respectiv și a claxonat, așa cum declarase dna Roberts. Cel care se afla în mașină a hotărît să tacă. Poate că era vorba de o misiune cu totul inofensivă, dar cum să se excludă a priori ideea că sosirea, oprirea automobilului și claxonarea au avut un scop precis ?

Mai sînt și alte puncte obscure sau lăsate în umbră de către comisie și mulți au vorbit despre ele, subliniind nepotrivirile și contradicțiile raportului. Sînt sigur că mai există încă puncte obscure care nu au fost nici măcar pomenite. Tocmai de aceea nu voi căuta nicidecum să-i descurajez pe cei ce vor dori să cerceteze în mod serios diferitele aspecte ale tragediei.

In rezumat, cred că fondul concluziilor la care a ajuns comisia Warren este adevărat, dar aș dori ca ea să fi răspuns la cea mai importantă dintre întrebări : „De ce ?"

L'EXPRESS

PARIS

McNAMARA: ULTIMATUMUL MILITARILOR

MCNAMARA a pierdut bătălia nu numai în orezăriile vietnameze ci și pe malurile Potomacului, în apele tulburi ale Congresului și în anticamerele Casei Albe. Dintre toate ipotezele pe care funcțiile lui îi impuneau să le elaboreze și să le trieze, McNamara nu a exclus desigur pe cea a plecării sale de bunăvoie sau constrîns. Unii din prietenii săi ne-au precizat că încă din mai 1966, ministrul apărării considera cuvîntarea rostită atunci de el la Montreal, în fața Asociației redactorilor șefi ai ziarelor americane, drept testamentul său politic. „S.U.A. — a spus el cu acel prilej — nu au primit mandatul de a menține ordinea în lume... Nu avem dreptul să salvăm regimuri care au atras împotriva lor violența pentru că au refuzat să răspundă la aspirațiile legitime ale cetățenilor lor..."

Firește, ar fi greșit ca McNamara să fie considerat un temperament pacifist. Dar îi este penibil să aibă îndoieli și, acolo unde nu mai există marjă de beneficiu, el cere limitarea operațiunilor. Atitudinea lui în afacerea Vietnamului rămîne aceea a unui bun administrator care știe să calculeze prețul unei escaladări și să constate că nu este compensată de nici un profit.

În ce-l privește, Dean Rusk, conducătorul politicii externe, a acceptat uzura pe loc. McNamara nu putea să participe la o acțiune în care nu mai credea. De altfel, pentru el ca și pentru întreaga Americă, devenea penibil să se vadă cum reacțiile lui și cele ale președintelui Johnson față de Vietnam sînt opuse, în asemenea măsură încît publicul reține o singură concluzie : unul din ei este de prisos.

O dată cu venirea toamnei, senatorii au început să facă socoteala. Nu a războiului, a lui McNamara. El s-a găsit astfel asediat în fortăreața lui de la Pentagon, care nu mai era de necucerit, de vreme ce oponenții pîndeau chiar dinăuntru. Comisia senatorială însărcinată să ancheteze asupra stării de pregătire a forțelor armate l-a supus pe McNamara la un fel de inchiziție.

Senatorul Edward Kennedy a fost unul dintre primii care au regretat un eveniment despre care cere, de altfel, să i se precizeze dacă este vorba de o „demisie" sau de un „transfer". În condiții, pare-se, foarte ambigue, de vreme ce în cercurile cele mai bine informate din capitala americană se vorbește de un ultimatum, formulat de militari în termenii clasici : „El sau noi". Pluralul a învins.

François DUPUIS

LE FIGARO LITTERAIRE

PARIS

DILEMELE COLONEILOR

DUPĂ MAI MULT de șase luni de la lovitura de stat, grecii știu că nu sînt liberi, însă nu știu încotro se îndreaptă. La șase luni după lovitura de stat, noua echipă pare să fie la capătul puterilor și teribil de lipsită de idei, izolată și fără putere de a reacționa în mijlocul unei opoziții generale.

Este oare vorba de o experiență care își are viitorul înapoia sa și ai cărei autori, practic, au abdicat deja ? Sau, din contră, este vorba de un regim care n-a reușit încă să-și dezvăluie intențiile și deocamdată se limitează să reducă la tăcere o populație nemulțumită ?

Cu privire la acest capitol, cel puțin coloneii manifestă o vigoare incontestabilă. Cîți deținuți politici există ? Potrivit versiunilor oficiale, 2 300. Potri-

→

In Pakistan a avut loc, în prezența președintelui Mohammed Ayub Khan, inaugurarea noului baraj de la Mangla, importantă sursă de energie electrică

au declarat în această săptămînă...

GUY MOLLET, secretar general al S.F.I.O. : *„Acest război, insuportabil din punct de vedere uman și primejdios din punct de vedere politic, trebuie să ia sfîrșit... A spune Statelor Unite că încetarea necondiționată a bombardamentelor împotriva R. D. Vietnam este imediat necesară, și a le spune că, în caz de refuz, Franța se va proclama categoric nesolidară cu politica americană în sud-estul asiatic — iată o poziție clară, susceptibilă să determine Washingtonul să se gîndească".* (Din conferința de presă ținută la 30 noiembrie în numele Federației Stîngii Democrate și Socialiste).

JAMES CALLAGHAN, fostul ministru de finanțe al Marii Britanii : *„Am considerat necesar să recomand devalorizarea lirei sterline și cabinetul a acceptat sfatul meu. Procedînd astfel, eram perfect conștient că încalc angajamentele pe care mi le-am luat cu bună credință față de un număr de țări străine în legătură cu valoarea rezervelor lor de lire sterline. Ca ministru de finanțe n-am putut ieși din această dilemă. Cred însă că nu ar fi potrivit să îndeplinesc în continuare această funcție și de aceea, cu cele mai profunde regrete, trebuie să vă rog să acceptați demisia mea"* (Scrisoare adresată primului-ministru Harold Wilson).

MOHSEN EL-AINI, primul ministru al Republicii Arabe Yemen : *„Tribunale yemenite au demonstrat că nu sînt împotriva regimului republican, ele nu se pronunță pentru reîntoarcerea imamului. Iată de ce avem siguranța că problema va fi în mod automat rezolvată la data cînd Arabia Saudită va înceta să livreze arme și bani unei anumite grupări".* (Din interviul acordat cotidianului tunisian „L'Action").

DANIEL JOHNSON, primul ministru al Québecului : *„Am primit în 1966 mandatul populației din Québec pentru a găsi și a obține în mod democratic un statut de egalitate pentru națiunea canadiană de origine franceză. Acest lucru nu poate fi realizat în cadrul actualei constituții... Trebuie o constituție nouă. Nu trebuie s-o distrugem pe cea veche, ci trebuie amendate cîteva articole, suprimate cele care sînt desuete și apoi consolidat totul cu textele care rămîn valabile...*

Cred că separatismul este un mare risc. Nu e sigur că actuala piață comună existentă între provincii ar fi la fel de favorabilă Québecului după o eventuală separare" (Din conferința de presă ținută la 1 decembrie).

vit opoziției, aproape 3 000. În săptămînile care au urmat loviturii de stat, în lagăre și închisori au fost 6 500 de deținuți politici.

Se pare că în cursul ultimelor șapte luni un număr considerabil de greci au fost arestați. Mulți dintre ei au fost eliberați adesea, după numai cîteva zile. Arestarea provizorie pare să fie o armă psihologică, apreciată de colonei. În cazurile serioase, cel suspect este eliberat cu condiția să se angajeze în scris să renunțe la orice activitate împotriva regimului. În alte ocazii, arestarea provizorie are semnificația unui avertisment la fel ca vizita polițienească neașteptată sau retragerea pașaportului, măsură practicată în mod frecvent, ca și punerea sub domiciliu supravegheat. Intenția este de a neliniști, de a-i face pe membrii opoziției și pe cetățenii greci, în general, să devină conștienți de faptul că sînt supravegheați. În aceeași intenție de a îngrijora, militarii efectuau, în cursul nopților ce au urmat puciului, tiruri de mitralieră în aer.

Detențiunea mai mult sau mai puțin dură, interogatoriile mai mult sau mai puțin brutale, domiciliul supravegheat reprezintă forma cea mai riguroasă a sistemului de sancțiuni. Epurările administrative, concedierile în sectorul particular se desfășoară din plin. Numai în învățămînt, profesorii au fost excluși sau suspendați într-un ritm de 20 pe săptămînă. Aproximativ 200 de ziariști și-au pierdut posturile. Un număr însemnat de greci nu mai au nici o situație din cauza atitudinii lor politice. Comercianții sînt supuși unor presiuni mai puțin brutale, în aparență, însă la fel de eficace. Suspecți de a avea intenții rele sau de a fi lipsiți de entuziasm, ei trebuie să suporte o serie de amenzi pentru unele motive speciale, dar irevocabile : închiderea cu întîrziere a unui magazin, afișarea nereglementară a prețurilor etc., fără ca victima să aibă vreo posibilitate de a-și dovedi buna-credință.

Pentru a-i supraveghea virtualmente pe toți acești cetățeni armata a luat în mod serios lucrurile în mînă. Acesta este unul din aspectele sesizabile ale noului regim. În fiecare instituție publică, în fiecare tîrgușor, în fiecare redacție de ziar găsești un militar atotputernic. În Grecia există armata și restul. Această putere absolută este cu atît mai impresionantă cu cît ea nu se complică de loc cu motivări și nu strălucește totdeauna prin competență. Aici ne referim la caracteristica principală de pînă acum a regimului. Este o forță negativă.

Cine sînt ei, deținătorii acestei puteri enigmatice ? Echipa care a preluat puterea este mai puțin restrînsă decît se crede în general. Desigur, coloneii constituie ceea ce se numește marea juntă. Dar aceștia se sprijină pe un corp, mult mai important din punct de vedere numeric, de căpitani și locotenenți a căror influență crește necontenit. Revoluția coloneilor se află deci în situația de a deveni o revoluție a ofițerilor inferiori, sprijinitori dar, totodată, inspiratori ai regimului.

Viitorul îi incită atît pe ofițerii superiori, cît și pe cei inferiori să-și strîngă rîndurile. Mulți sînt conștienți de faptul că nu mai au posibilitatea de a da înapoi. Alternativa este între putere și prăbușire, mai mult sau mai puțin brutală. De unde o solidaritate profundă și, în același timp, o neîncredere nu mai puțin profundă față de tot ceea ce nu înseamnă armata. Aceasta explică extraordinara rețea de supraveghere ce se întinde peste întreaga țară, peste toate celelalte organisme, inclusiv poliția.

Prudenți pînă la extrem, conducătorii militari se observă și se protejează reciproc, unul pe celălalt. Astfel, principalii șefi ai juntei evită cu grijă să domicilieze cu toții la Atena. Ei sînt răspîndiți în întreaga țară pentru ca, în cazul în care s-ar întîmpla ceva în capitală, cei ce locuiesc în provincie să poată imediat reacționa. Sistemul de supraveghere este cu atît mai remarcabil, cu cît principalii autori ai loviturii de stat conduceau serviciile de informații ale armatei.

Însă această răspîndire exprimă, de asemenea, o conducere difuză în care nu există un acord totdeauna asupra evoluției regimului și anume în ce privește relațiile cu Palatul. Într-o anumită măsură este vorba de o putere colectivă în care nimeni nu are o autoritate absolută. S-ar putea să fie doar o situație provizorie. Mulți observatori nu ezită să prezică faptul că colonelul Papadopoulos este viitorul stăpîn al Greciei. El este deja, de departe, personajul cel mai important. Principal organizator al loviturii de stat, el era de mult timp cunoscut pentru talentele sale de conspirator. Exilat la frontiera macedoneană, unde comanda un regiment, el a fost în mod bizar rechemat la Atena cu numai cîteva săptămîni înainte de lovitura de stat. Liniștit, practic invizibil, el este marea enigmă și, în același timp, omul forte al noului regim.

Practic, există trei puteri : guvernul, în care influența Palatului se exercită într-o oarecare măsură ; marea juntă, cea a coloneilor ; mica juntă, animată de căpitani care susțin din ce în ce mai anevoios pe rege și, mai ales, pe regina-mamă. Orice hotărîre constituie obiectul unei grele lupte între cele trei puteri, fiecare dintre acestea încercînd să o sape pe cealaltă.

În fața coloneilor se deschid trei mari opțiuni : prima este de a părăsi scena limitînd pagubele, aranjîndu-se cu Palatul și cu partidele, acceptînd un guvern de tranziție care să-i trimită în străinătate cu misiuni onorifice : ambasadori sau atașați militari. Este inutil de a spune că această soluție nu entuziasmează nici pe colonei și nici, mai ales, pe căpitani, care ar trebui să rămînă în cazărmile lor, așteptînd o probabilă concediere.

A doua posibilitate este de a institui un regim în care ar exista un rege, partide, un guvern civil, controlat de armată. Pentru moment, militarii par să se orienteze în această direcție. Proiectul de Constituție pe care urmează să-l prezinte prevede un regim parlamentar și partide revizuite și modificate. După ce, cu ocazia loviturii de stat, au preconizat întemnițarea celor 300 de deputați greci — în prezent în închisoare se află 25 sau 30 dintre ei, mai ales membri ai E.D.A. — coloneii se străduiesc acum să recupereze o parte. Ei au făcut o serie de avansuri lui Caramanlis. Însă acesta nu este dispus să scoată castanele din foc pentru colonei. El nu vrea să fie acoperișul lor civil, ci înțelege să revină în țară ca stăpîn.

La First National City Bank din New York continuă „goana după aur". Cererile de metal galben sînt încă foarte numeroase

Cea de-a treia soluție este continuarea rapidă a drumului înainte. Aceasta se bucură de sprijinul căpitanilor.

Tentația este cu atît mai puternică, cu cît coloneii au sentimentul că dispun pentru moment de o putere irezistibilă. Și atunci, de ce să nu profite?

Dacă această eventualitate s-ar produce, sînt de prevăzut represiuni infinit mai grele decît cele care au avut loc pînă acum.

Daniel ALBO

Le Monde
PARIS

PUNCTUL LITIGIOS

DUPĂ DEVALORIZAREA lirei sterline, guvernul american și aliații lui cei mai credincioși, pe de o parte, guvernul francez și cei care acceptă să facă împreună cu el o parte a drumului, pe de altă parte, sînt absolut convinși că lunile viitoare vor vedea sfîrșitul conflictului lor cu privire la problemele monetare apusene. La Paris, probabil în mai mare măsură decît la Washington, se știe că vor hotări evenimentele mai mult încă decît guvernele — dar, pînă atunci, adversarii nu pierd nici un prilej pentru a marca un punct. Acest lucru s-a văzut la 1 decembrie, la castelul La Muette, unde se termina sesiunea anuală a consiliului ministerial al celor 21 de țări membre ale O.E.C.D. (18 țări europene, S.U.A., Canada, Japonia). Redactarea comunicatului final a provocat vii discuții, care s-au prelungit pînă la ora 8 seara, între delegația franceză și delegația americană.

Punctul în litigiu era următorul: restabilirea echilibrului balanțelor de plăți revine oare în mod prioritar țărilor deficitare (adică S.U.A. și Marii Britanii) sau țărilor excedentare (Franța, Germania occidentală și celelalte țări membre ale Pieței comune)? După părerea Franței, este limpede că le revine celor dintîi sarcina să facă efortul de redresare financiară care se impune; după părerea S.U.A., deficitul american nu este decît contrapartida excedentului balanțelor de plăți ale țărilor din Europa occidentală, astfel încît acestea din urmă ar trebui ca, deschizînd mai larg piețele lor pentru produsele americane și aplicînd o politică mai favorabilă expansiunii, să ajute țările deficitare să restabilească echilibrul conturilor lor externe.

Raționamentul reprezentanților Washingtonului ar putea să convingă dacă nu ar ignora un alt element, și mai esențial, care se află concomitent la baza dezordinii monetare apusene și a încetinirii activității economice. Anume, alimentarea cu noi lichidități a sistemului monetar internațional prin deschiderea de credite mai mult sau mai puțin forțate și din ce în ce mai riscante. Acestea fiind spuse, îndelungata controversă care a avut loc la castelul La Muette pentru redactarea comunicatului a luat o întorsătură destul de bizantină dar ea oglindește actualul raport de forțe. În urma refuzului categoric al lui Eugen Rostow de a accepta ca textul final să declare pur și simplu (ceea ce ar fi dat deplină satisfacție Franței): „Miniștrii au subliniat necesitatea de a reduce dezechilibrul, ceea ce... impune în mod prioritar țărilor debitoare să adopte sau să continue o politică menită să pună capăt deficitului lor", se ajunsese să se discute asupra unui alt text (conform dorințelor americane) care sublinia că numai Michel Debré denunțase în mod expres răspunderea primordială a S.U.A. pentru proasta funcționare a sistemului monetar.

Contrar așteptărilor unora, șeful delegației franceze s-a declarat gata să accepte această redactare și să vadă astfel cum Franța este arătată cu degetul. Atunci reprezentanții mai multor țări vest-europene au exprimat, în mod mai mult sau mai puțin voalat, acordul lor parțial cu tezele franceze. Reprezentantul belgian a făcut-o, pare-se, destul de fățiș; acela al Republicii Federale a Germaniei — cu o mare prudență. Rezultatul a fost că s-a ajuns la un comunicat sibilin, care se mărginește să sublinieze „opiniile divergente" care s-au manifestat, fără să atribuie cuiva paternitatea acestor păreri contrarii.

→

reflector

EISENHOWER CONTRA EISENHOWER

Propunerea fostului președinte Eisenhower de a se invada Vietnamul de nord este nebunească și făcută într-un moment foarte nepotrivit... Venind imediat după știrea despre iminenta demisie a ministrului apărării, McNamara, observațiile lui Eisenhower vor întări temerile manifestate în țară și peste hotare — temeri care nu au, sperăm, nici un temei — că Statele Unite s-ar pregăti să extindă actualul război „limitat", care oricum a și depășit orice limite rezonabile. Nefericitele sale observații ar putea grăbi această posibilitate sumbră.

Eisenhower este unul dintre numeroșii experți militari americani importanți care au avertizat cu vigoare împotriva implicării forțelor americane într-un război major pe pămîntul asiatic. El a respins cererile insistente de a se accepta o asemenea implicare în Vietnamul de nord în momentul înfrîngerii francezilor în 1954. Cu privire la Coreea a respins escaladarea, preferîndu-i tratativele. Politica Statelor Unite în Vietnam ar trebui să se ghideze după exemplul din trecut al președintelui Eisenhower, nu după sfaturile sale de astăzi.

(Din The New York Times)

ANUL CEL MAI SLAB PENTRU PIAȚA COMUNĂ

Anul acesta, stagnarea economică a cuprins nu numai Marea Britanie, ci și o mare parte a Europei occidentale. Frînată de prima recesiune serioasă a Germaniei occidentale și de stagnarea vieții economice în Franța, Piața comună se îndreaptă spre cea mai slabă perioadă din istoria ei de zece ani. În recentul raport privind al treilea trimestru al anului curent, Comisia C.E.E. de la Bruxelles a ajuns la concluzia că în 1967 producția totală de bunuri și servicii a celor șase țări membre va crește cu numai 2,50 la sută. Acest rezultat trebuie comparat cu creșterea economică de 4 la sută de anul trecut, cea mai slabă creș-

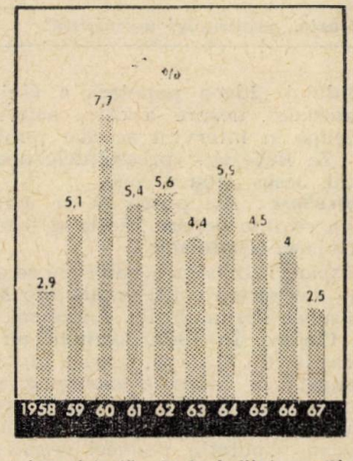

tere înregistrată de la înființarea Pieței comune. La începutul acestui an, experții C.E.E. au prezis o încetinire de proporții mai mici. Dar recesiunea vest-germană s-a dovedit mai durabilă decît se anticipa; în ciuda recentelor eforturi febrile de a reînvia activitatea economică, o cincime din capacitatea industrială a Germaniei occidentale este nefolosită. Se așteaptă ca anul acesta produsul național brut al țării să scadă cu aproximativ 1 la sută. Cît despre Franța, mulți experți consideră că planificatorii au apreciat greșit tendințele economice și au menținut prea mult timp în vigoare măsurile de stabilizare a prețurilor și salariilor. Dintre cei șase membri ai C.E.E., numai Italia se bucură actualmente de o economie în dezvoltare.

(Din Time)

За рубежом

MOSCOVA

MICA „PROVINCIE" NELINIȘTITĂ

ÎN PRESA MONDIALĂ aproape că nu se amintește nimic de Guineea ecuatorială, această mică „provincie de peste mări" a Spaniei. Și cu toate acestea, în acest „colț uitat" al Africii (28 000 km²) se desfășoară o luptă pentru independență care este indisolubil legată de mișcarea de eliberare de pe întregul continent. În această luptă dificilă, în strîngerea rîndurilor poporului din această țară un rol de frunte revine

Harta „provinciei neliniștite"

partidului „Ideea populară a Guineei ecuatoriale", despre a cărui activitate se ocupă în interviul acordat publicației „Za Rubejom" președintele acestui partid, Jesus Mba Ovono.

Intrebare : Ați putea să ne spuneți cîteva cuvinte despre istoria și locuitorii Guineei ecuatoriale ?

Răspuns : Guineea ecuatorială se compune din partea continentală Rio Muni și insulele Fernando-Po, Annobon, Elobei, Corisco. În 1843, spaniolii au debarcat la Rio Muni și, după o luptă îndelungată cu triburile aborigene, și-au instaurat dominația. În felul acesta, țara a devenit o colonie spaniolă. În prezent, populația Guineei ecuatoriale se cifrează la 265 000 de oameni. Dintre aceștia 10 000 sînt europeni. Aborigenii din Fernando-Po — bwubi — din punctul de vedere al limbii fac parte din grupa bantu, ca și cei de origine fang, care populează Rio Muni. Încă acum cîțiva ani în țară exista împărțirea în „liberi" și „neliberi". Cei „liberi" — și ei se puteau număra pe degete — beneficiau de drepturile cetățenilor spanioli, în timp ce cei „neliberi" se aflau, de fapt, în situația de sclavi. Temîndu-se de o explozie a mîniei populare, colonialiștii au desființat această împărțire și „au dăruit" tuturor locuitorilor drepturi ca și cele ale cetățenilor spanioli. Cuvîntul odios „colonie" a fost înlocuit cu unul care sună mai frumos, și anume „provincie". Dar aceste măsuri nu au putut preîntîmpina avîntul mișcării de eliberare națională.

Intrebare : Care sînt cauzele apariției acestei mișcări ?

Răspuns : La baza acestei mișcări s-a aflat năzuința de a obține independența națională, protestul împotriva unor condiții de trai insuportabile. Dacă ar fi să dăm crezare surselor oficiale spaniole, țara noastră oferă exemplul celui mai stabil stat din Africa, cu cel mai mare venit mediu pe cap de locuitor. În realitate lucrurile se prezintă cu totul altfel : salariul lunar al unui muncitor este de 700 pesetas (12 dolari). Dacă ținem seama de faptul că de obicei femeile nu lucrează și că familiile sînt extrem de numeroase, tabloul mizeriei va fi complet. Și așa trăiește partea covîrșitoare a compatrioților mei. În 1959 un val de mînie populară s-a abătut asupra țării.

În acel moment, aici acționa în condiții de ilegalitate partidul „Ideea populară a Guineei ecuatoriale" (I.P.G.E.), care și-a proclamat drept obiectiv lupta pentru independența națională a Guineei ecuatoriale. El a reușit să-și trimită în taină pe liderul ei, Enrique Nvo, la sesiunea Adunării Generale a O.N.U. pentru a expune doleanțele poporului său. Cuvîntarea sa a constituit o surpriză pentru autoritățile spaniole. Ele au răspuns prin teroare. Sute de patrioți au fost trimiși în lagărul de concentrare de pe insula Annobon, uciși sau expulzați din țară. Dar cei trei ani de teroare nu au fost în stare să intimideze poporul nostru. El a continuat să ceară acordarea imediată a independenței. Atunci Madridul s-a gîndit să recurgă la o manevră. S-a anunțat hotărîrea lui Franco de a organiza în țară un referendum. Locuitorilor Guineei ecuatoriale li se propunea să accepte sau să respingă „legea fundamentală", potrivit căreia Guineea ecuatorială obținea autonomia. Referendumul a fost fixat pentru 15 decembrie 1963. În ajunul referendumului, jandarmii au arestat cîțiva fruntași ai I.P.G.E. și un val de represalii s-a abătut din nou asupra țării. Dar poporul a răspuns printr-un „nu" „legii fundamentale". Atunci, colonialiștii spanioli au procedat la un fals fără precedent, anunțînd că proiectul referitor la autonomie ar fi fost aprobat cu o majoritate de 18 000 de voturi. Era o minciună grosolană. La începutul anului 1964 a fost creat un consiliu guvernamental autonom alcătuit din opt persoane. Adunarea generală a devenit organul legislativ. Drepturile consiliului și ale Adunării au fost însă substanțial amputate : au fost scoase de sub competența lor probleme atît de importante cum ar fi apărarea, relațiile externe, finanțele. În felul acesta, puterea reală a continuat să fie deținută de colonialiști.

Intrebare : Ați putea să ne vorbiți mai detaliat despre activitatea I.P.G.E. ?

Răspuns : Partidul „Ideea populară a Guineei ecuatoriale" a fost creat în 1947, în mica localitate Mve, în apropiere de orașul Mikomiswing. El a fost fondat de un grup restrins de intelectuali printre care Enrique Nvo Ndongo, Acacio Magne Ela, Lorenzo Ochaga. Ne-am propus să unim în jurul partidului poporul țării noastre și să-l organizăm în vederea luptei pentru independența națională. Ani îndelungați am acționat în condiții de adîncă ilegalitate, explicînd maselor sarcinile și obiectivele luptei noastre. Teroarea a smuls din rîndurile I.P.G.E. sute de membri ai acestuia, ceea ce a fost o grea încercare pentru partid.

În februarie 1967 a avut loc în condiții de ilegalitate al treilea congres al I.P.G.E., care a aprobat programul partidului. Pe plan politic, el prevede ca poporului Guineei ecuatoriale să-i fie acordată neîntîrziat independența, preconizează retragerea imediată a trupelor spaniole (12 000 de soldați) de pe teritoriile țării noastre, prevede amnistia pentru toți deținuții politici, restabilirea libertăților politice și formarea unui guvern democrat. Pe plan economic, programul se pronunță pentru naționalizarea și exproprierea bunurilor dușmanilor poporului, pentru instituirea controlului de stat asupra comerțului exterior și pentru crearea unei industrii. Pe plan social, programul se pronunță pentru lichidarea analfabetismului, a șomajului, pentru introducerea asigurărilor sociale.

Intrebare : Care sînt relațiile dintre partidul dv. și mișcările progresiste de pe continentul african ?

Răspuns : Noi avem legături prietenești cu Mișcarea populară pentru eliberarea Angolei și cu conducătorul ei, Agustino Netto, cu Partidul african al luptei pentru independența Guineei „portugheze" și insulei Capului Verde și cu liderul său, Amilcar Cabral, precum și cu alte mișcări progresiste. Acum cîteva luni, partidul nostru a devenit membru egal în drepturi al Organizației de solidaritate a țărilor din Asia și Africa.

Intrebare : Care sînt, după părerea dv., perspectivele dezvoltării Guineei ecuatoriale ?

Răspuns : Acordarea autonomiei Guineei „spaniole" arată în primul rînd că autoritățile spaniole nu mai pot „guverna ca în trecut", nu mai pot să mențină țara în situația de colonie. În prezent, la Madrid se pregătește o nouă ofensivă. Colonialiștii vor să separe insula Fernando-Po, bogată în resurse naturale, și s-o păstreze sub controlul lor. Dar poporul nostru este ferm hotă-

Cel mai mare telescop din lume a fost inaugurat recent la Leningrad. Reflectoarele sale au un diametru de 6 metri iar diametrul lentilei principale cu un metru mai mare decît a telescopului de pe muntele Palomar (California)

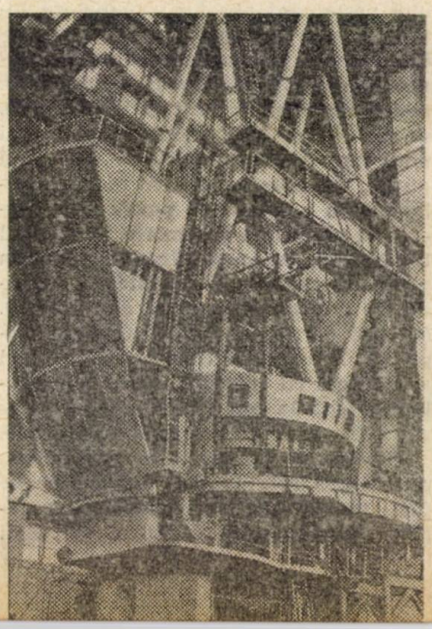

rît să dejoace aceste planuri. În decembrie 1966, problema Guineei ecuatoriale a fost discutată în Comitetul de tutelă al Adunării Generale a O.N.U. În rezoluția adoptată cu 85 de voturi pentru, 9 abțineri, Comitetul a cerut Spaniei să înlăture toate obstacolele ce stau în calea acordării de libertăți democratice poporului nostru, urmînd ca, pînă cînd va fi acordată independența, puterea să fie transmisă unui guvern ales de poporul Guineei ecuatoriale. Pe stindardul partidului nostru sînt scrise trei cuvinte : „Libertate, Dreptate, Muncă". Și noi credem că, în viitorul cel mai apropiat, poporul nostru, cu sprijinul oamenilor progresiști din întreaga lume, va statornici aceste trei mari noțiuni pe pămîntul patriei sale, care a avut de îndurat atîtea suferințe.

The New York Times

GROTA LUI PLATON

CU 14 ANI ÎN URMĂ, cînd am fost ultima oară la Salisbury, mi s-a părut că vizitez un oraș al energiei. Astăzi, acest oraș trăiește într-un coșmar pe care singur și l-a provocat.

În 1953, economia începuse să se dezvolte rapid... Astăzi, toate acestea reprezintă doar o amintire. Un grup mediocru de politicieni și birocrați, anesteziați de propria lor propagandă, duc această țară spre o adevărată tragedie. Evantaiul concepției oficiale merge de la o poziție de tip Goldwater pînă la una de tip John Birch.

În momentul de față există probabil mai puțin de 225 000 de albi în Rhodesia, adică un număr mai redus decît cu doi ani în urmă, cînd a fost proclamată declarația unilaterală de independență. Numărul negrilor trece de 4 milioane. În răstimp de 20 de ani, vor exista, în ritmul actual, aproximativ 300 000 de albi și 9 milioane de negri. Și totuși, primul ministru Ian Smith afirmă că o guvernare a majorității (înțelegînd prin aceasta o guvernare a negrilor) nu se va realiza vreodată în cursul vieții sale.

Londra a sugerat o perioadă de pregătire pentru preluarea finală a puterii. Dar actualul regim, cu totul inconștient față de realitățile lumii exterioare, pare să fie de părere că este posibil ca coada să miște la infinit cîinele. Nici măcar imigrația anuală de 12 000 de persoane albe, considerată indispensabilă pentru a menține actuala disproporție, nu se realizează nici pe departe.

Între timp, mii de africani continuă să primească o instrucțiune cel puțin parțială, și acești africani sînt aruncați pe o piață a muncii pe care bîntuie șomajul ; rezultatul este că se creează un tot mai amplu rezervor de nemulțumire. Folosirea muncitorilor negri s-a redus cu 28 000 de persoane în cei doi ani de la declarația unilaterală de independență. Numai o economie în dezvoltare ar putea absorbi acest surplus, dar dezvoltarea înregistrată înaintea declarației unilaterale a încetat. Exporturile s-au redus de la 462 milioane de dolari în 1965, cînd s-a produs declarația, la 294 milioane de dolari anul trecut, cînd au fost aplicate pentru prima oară sancțiunile O.N.U. Există toate șansele ca anul acesta ele să fie și mai reduse.

Albii din Rhodesia s-au pus în situația locuitorilor faimoasei grote a lui Platon care, înlănțuiți în poziții fixe în fața unui foc, erau convinși că umbrele pe care le vedeau reflectau realitatea însăși.

Sir Humphrey Gibbs, guvernatorul izolat care reprezintă Anglia, joacă un rol curios. Regimul nu-i acordă nici o recunoaștere, el fiind, din punct de vedere oficial, inexistent. Totuși, cînd dorește să transmită Londrei un mesaj important, Smith se prezintă personal guvernatorului inexistent...

Nu se poate, desigur, prevedea cum se vor termina toate acestea. Rhodesienii, care nu citesc altceva decît propriile lor ziare și-i ascultă doar pe politicienii lor, cred că sînt persecutați de lumea din afară, despre care știu prea puține lucruri.

Rhodesia, cu cîmpiile sale întinse, cu rîurile sale care așteaptă să fie folosite pentru irigație și electrificare, cu capitala sa frumoasă, cu populația ei dîrză, muncitoare, ar putea fi o țară minunată. Ea duce lipsă doar de o guvernare înțeleaptă și de recunoașterea faptului că ne aflăm în a treia parte a secolului al XX-lea. Nici măcar oameni mai inteligenți decît Ian Smith nu au reușit să dea ceasul înapoi.

C. L. SULZBERGER

Inundațiile au făcut victime omenești și au provocat pagube imense la Lisabona și în localitățile din jurul capitalei portugheze.

profil

Nur Ahmed ETEMADI

primul ministru al Afganistanului

La 17 noiembrie, parlamentul Afganistanului a aprobat lista noului guvern, prezidat de Etemadi Nur Ahmed, fost vice-prim ministru și titularul portofoliului afacerilor externe în precedentul cabinet al lui Mohammed Hashim Maiwandwal. Noul guvern a fost format în urma îmbolnăvirii premierului Maiwandwal, care a condus cabinetul timp de doi ani.

Nur Ahmed Etemadi s-a născut în anul 1920. După studiile făcute la liceul Istiqlal și la Facultatea de drept din Kabul, capitala țării, a îmbrățișat cariera diplomatică și a ocupat diferite posturi în diplomație la Londra și Washington. Între 1953 și 1964 a fost atașat în Ministerul Afacerilor Externe, director al afacerilor economice și președinte al departamentului politic general. În 1963 este numit ministru adjunct al afacerilor externe. A făcut parte din Comisia însărcinată cu elaborarea noii constituții afgane, adoptată în octombrie 1964 și, în același an, a fost numit ambasador al Afganistanului la Karaci. Un an mai tîrziu, Nur Etemadi devine ministru al afacerilor externe în cabinetul Maiwandwal. În noul cabinet afgan pe care-l prezidează, Etemadi își păstrează și funcția de ministru de externe. Ziarul „Kabul Times" scrie despre noul premier că „a luat parte la elaborarea politicii afgane de neangajare".

Politica externă a cabinetului afgan — se arată în declarațiile oficiale — se bazează pe principiile neutralității pozitive, neaderării la blocuri și la grupările militare. Afganistanul, a declarat primul ministru Etemadi, se pronunță pentru reglementarea pașnică a problemelor internaționale litigioase și pentru respectarea dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta, sprijinind lupta împotriva colonialismului și militînd pentru lărgirea relațiilor cu toate țările.

Apreciind că escaladarea continuă a războiului din Vietnam înrăutățește situația internațională și creează o primejdie serioasă pentru pacea generală, premierul afgan a declarat că țara sa cere să se pună capăt imediat bombardării teritoriului R.D. Vietnam și să se respecte dreptul poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, fără nici un amestec străin.

În legătură cu situația din Europa, premierul Etemadi a declarat că destinderea încordării pe continentul european reprezintă un factor important în întărirea păcii și securității în Europa și în întreaga lume.

Evocînd rolul important al O.N.U. în menținerea și întărirea păcii în lume, premierul afgan s-a declarat pentru întărirea acestei organizații pe baza respectării cu strictețe a Cartei sale.

A. M.

poșta redacției

PREȘEDINȚII ADUNĂRII GENERALE A O.N.U.

Aristide Pocornicu, Bacău și Stelian Lozneanu, Dorohoi. Funcția de președinte al Adunării Generale a O.N.U. a fost îndeplinită pînă în prezent de următoarele personalități : Paul-Henri Spaak (Belgia), 1946, prima sesiune ; Oswaldo Arancha (Brazilia), 1947, prima sesiune specială și a doua sesiune ordinară ; dr. José Arce (Argentina), 1948, a doua sesiune specială ; Herbert V. Evalt (Australia), 1948, sesiunea a III-a ; Carlos P. Romulo (Filipine), 1949, sesiunea a IV-a ; Nasrollah Entezam (Iran), 1950, sesiunea a V-a ; Luis Padilla Nervo (Mexic), 1951, sesiunea a VI-a ; Lester B. Pearson (Canada), 1952, sesiunea a VII-a ; Vijaya Lakshmi Pandit (India), 1953, sesiunea a VIII-a ; Eelco N. van Kleffens (Olanda), 1954, sesiunea a IX-a ; Jose Maza (Chile), 1955, sesiunea X-a ; Rudecindo Ortega (Chile), noiembrie 1956, prima și a doua sesiune specială extraordinară ; prințul Wan Warthayakon (Tailanda), 1956—57, sesiunea a XI-a ; Leslie Munro (Noua Zeelandă), 1957—58, sesiunea a XII-a și a treia sesiune specială extraordinară ; Charles Malik (Liban), 1958—59, sesiunea a XIII-a ; Victor Andrés Belaunde (Peru) 1959—60, sesiunea a XIV-a și a patra sesiune specială extraordinară ; Frederick Henry Boland (Irlanda) 1960—61, sesiunea a XV-a și a treia sesiune specială ; Mongi Slim (Tunisia) 1961—62, sesiunea a XVI-a ; Muhammad Zafrulla Khan (Pakistan) 1962—63, sesiunea a XVII-a și a patra sesiune specială ; Carlos Sosa Rodriguez (Venezuela) 1963—64, sesiunea a XVIII-a ; Alex Quaison Sackey (Ghana) 1964—65, sesiunea a XIX-a ; Amintore Fanfani (Italia) 1965—66, sesiunea a XX-a ; Abdul Rahman Pazhwak (Afganistan) 1966—67, sesiunea a XXI-a și a cincea sesiune specială extraordinară ; Corneliu Mănescu (România) 1967, sesiunea a XXII-a.

SUCCESIUNEA FAMILIEI BONAPARTE

La răspunsul dat cititorului N. Cozma în nr. 47 relativ la Napoleon al III-lea, aș vrea să adaug cîteva amănunte interesante. După cum se știe, Napoleon I (1769—1821) a avut patru frați : Joseph, regele Spaniei, care a avut două fiice ; Lucien, prințul de Canino ; Louis, regele Olandei și tatăl lui Napoleon al III-lea, și Jerôme, regele Vestfaliei. Fiul lui Napoleon al III-lea, prințul imperial, a murit fără urmași. Azi, familia Bonaparte e reprezentată de ramura lui Jerôme (1784—1860). Nepotul de fiu al acestuia, Napoleon-Victor (1862—1926) este tatăl prințului Napoleon, născut în 1914. De notat că cei mai mulți urmași colaterali ai împăraților Franței au fost numiți Napoleon. Prințul Napoleon Bonaparte și contele de Paris, urmașul regelui Louis Philippe, sînt acum „pretendenți" la tronul Franței.

Ștefan S. GOROVEI
Fălticeni

OPERAȚIUNEA CROSSBOW

Mircea Dinulescu, Iași. Operațiunea Crossbow a existat în realitate chiar sub acest nume. Știri neconfirmate despre pregătirea unor arme noi urmînd a fi folosite împotriva Angliei circulau la Londra încă din 1943, cînd s-au luat și primele măsuri de contraacțiune. În august 1943, bombardierele britanice au atacat și avariat grav stațiunea experimentală de la Penemünde, pe țărmul Mării Baltice, unde se construiau și experimentau armele V-1 și V-2. Preparativele germane în vederea lansării acestor arme de pe coasta Franței au fost descoperite în vara anului 1943. Atunci a început „operațiunea Crossbow", avînd ca obiectiv principal distrugerea rampelor de lansare. Ea a fost extinsă la fabricile care produceau armele V-1 și V-2 și la cele care produceau combustibilii pe bază de hidrogen și oxigen lichid. Bombardarea lor a continuat 13 luni, timp în care avioanele aliate au lansat asupra obiectivelor Crossbow 100 000 de tone de bombe. S-a apreciat că aceste bombardamente au întîrziat campania de lansare a armelor V-1 și V-2 cu trei pînă la șase luni.

Nu este însă adevărat că germanii ar fi ajuns pînă la crearea unei rachete balistice intercontinentale, așa cum sugerează filmul la care vă referiți.

V₁, V₂

Ion Petcu, Galați. 1) Primul secretar general al O.N.U. a fost norvegianul Trygve Lie. El a îndeplinit această funcție de la 1 februarie 1946 pînă la 10 aprilie 1953. 2) Dag Hammarskjoeld și-a pierdut viața la 17 septembrie 1961 într-un accident de avion în regiunea frontierei dintre Congo și Ruanda. S-a presupus (fără să se poată dovedi acest lucru) că a fost vorba de un atentat. 3) Notăm sugestia dv. de a publica un articol despre rachetele construite de germani la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial. Iată, pentru moment, datele principale ale problemei. Programul de producere a armelor V-1 și V-2 nu a ținut pasul cu obiectivele stabilite. Bombardamentele forțelor aliate au contribuit la amînarea începerii bombardamentelor cu V-1 pînă la 13 iunie 1944, cînd prima armă de acest tip a căzut în sudul Angliei. Această armă, supranumită „bomba zburătoare", era un avion reactor fără pilot care ducea cu sine o tonă de explozibil. În total au fost lansate împotriva Angliei circa 8 000 de V-1, cele mai multe dintre ele în direcția Londrei. După debarcarea aliată din vara anului 1944, germanii și-au ales ca obiective pentru V-1 orașele de pe coasta continentală, în special orașul belgian Anvers. În timpul atacurilor împotriva Angliei au fost ucise 6 139 de persoane și rănite grav alte 17 239. Avioanele și artileria antiaeriană britanică s-au dovedit foarte eficace în combaterea armelor V-1 în iulie și august 1944. La începutul lui septembrie, primejdia se redusese considerabil ca urmare a pierderii de către hitleriști a rampelor de lansare din Franța. Dar la 8 septembrie, primul V-2 a căzut în regiunea Londrei. Pînă la sfîrșitul războiului aveau să explodeze în Anglia circa 1 100 de rachete V-2 iar alte 1 675 aveau să cadă pe continent, cele mai multe tot în zona orașului Anvers. V-2 era un adevărat proiectil rachetă, cu o rază de acțiune de circa 250 km. Combustibilul folosit era oxigen lichid. Rachetele V-2 au ucis 2 855 de englezi și au rănit grav alți 6 268.

CE ESTE BANCA MONDIALĂ ?

Constantin Voiculescu, București. Banca Mondială, al cărei președinte urmează să devină Robert McNamara, se numește în mod oficial Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.). Este o instituție internațională și interguvernamentală de credit, cu sediul la Washington. În prezent, numărul țărilor participante este de 103. A fost creată odată cu Fondul Monetar Internațional, la conferința organizată sub auspiciile O.N.U. în anul 1944, la Bretton Woods (New Hampshire), cu scopul declarat de a furniza capital internațional pentru reconstrucția Europei occidentale după cel de-al doilea război mondial și pentru ajutorarea țărilor în curs de dezvoltare. Funcționează independent de O.N.U., deși este în același timp o agenție specializată a acesteia. Țările socialiste nu participă la Banca Mondială. Conducerea ei este asigurată de un grup de guvernatori ai cărui membri permanenți reprezintă S.U.A., Marea Britanie, Franța, R.F.G. și India. Președinția băncii este asumată prin tradiție de Statele Unite, care furnizează cea mai mare parte a capitalului băncii.

ESPERANTO

Ion Bunea Bunescu, București, Ioan Vajda, Brașov, prof. Tibor Szasz, Sf. Gheorghe, Mihail Petrovici, Victor Lupu, Ioan Pavel, Anghel Diaconescu, Mihail Petre Dungeanu și ing. Natașa Dungeanu, Suceava. Faptul că am publicat o informație despre a 80-a aniversare a creării limbii esperanto nu are o semnificație deosebită și nu va fi urmat de un ciclu de articole consacrat acestei probleme sau chiar de o rubrică specială, așa cum se propune în scrisorile dv. Noi consemnăm diverse aniversări și comemorări pentru ca informarea cititorilor noștri să fie cît mai completă. Opinia noastră asupra fondului problemei, exprimată în repetate rînduri la „Poșta redacției", nu s-a modificat.

PODURI ORTHOTROPICE. MAQUIS

Grigore Constantin, București. 1) „Podurile orthotropice", despre care ați citit în reportajul despre Expo-67, sînt poduri cu dimensiunea cea mai mare pe verticală. 2) Maquisarzi se numeau în Franța, în timpul celui de-al doilea război mondial, cei ce plecau în „maquis". Sensul originar al acestui ultim termen este cel de vegetație stufoasă și densă din regiunea mediteraneană, compusă din arbuști, tufișuri etc. Prin analogie a fost folosit pentru a desemna ascunzătorile patrioților care organizau acțiuni de rezistență împotriva ocupației. 3) Vom ține seama de propunerea de a consacra un nou articol luptei oamenilor de știință din întreaga lume pentru combaterea cancerului.

DIN ISTORIA ORAȘULUI BUȘTENI

Constantin Zamfir, București. La începutul secolului trecut, localitatea Bușteni era un mic cătun cu cîteva case și făcea parte din comuna Podul Neagului, care se întindea de la Predeal și pînă la Posada, cuprinzînd și satele Sinaia, Isvor, Între Prahova (Azuga) și Poiana Țapului. Lucrările de construire a șoselei de pe Valea Prahovei (1850—1853) și, mai tîrziu (1876—1879), lucrările căii ferate Cîmpina-Predeal au dus la dezvoltarea întregii comune Podul Neagului, deci și a cătunului Bușteni, unde se afla reședința administrativă. În anul 1874, Podul Neagului a luat denumirea de Sinaia și primăria a fost mutată de la Bușteni la Sinaia. În 1884, cătunele Predeal, Azuga, Bușteni și Poiana Țapului s-au dezlipit de Sinaia, formînd comuna Predeal. În 1908, Bușteni devin comună aparte, avînd ca anexă Poiana Țapului. Creșterea oilor și tăierea bușteni lor (de unde, desigur, și numele comunei) au fost primele ocupații ale întemeietorilor orașului Bușteni de azi. Prima școală din Bușteni a fost înființată în anul 1865. Gara a fost clădită în anul 1879 (primul tren de persoane Predeal-Sinaia a circulat la 10 iunie 1879). Fabrica de hîrtie și-a început producția în anul 1882.

LORZII ȘI CAMERA LORZILOR

Ing. A. Mălnășan, București. 1) De la primirea scrisorii dv., situația din Cipru s-a clarificat. Citiți în acest sens relatările din numărul anterior și din numărul de față al revistei „Lumea". 2) În Anglia sînt numiți, în mod curent, lorzi nu numai membrii Camerei Lorzilor, ci și deținătorii altor titluri de noblețe, cum sînt baronii, marchizii, vicontii și cei care au titlul intraductibil de „earl". Este cazul lordului Bertrand Russell, al treilea purtător al titlului de „earl" din familia sa. 3) În calitatea sa de stat asociat al S.U.A., Porto Rico trimite în Congresul S.U.A. un comisar-rezident cu mandat de patru ani, care are dreptul de a lua cuvîntul dar nu are drept de vot în Congres. Portoricanii nu votează în alegerile prezidențiale americane.

VOM REVENI

Ioan Banuș, comuna Balovenii Vechi, raionul Bozovici. Unele dintre temele pe care ni le sugerați dv. au fost tratate în revistă înainte ca dv., care ne comunicați că citiți revista de un an, să vă numărați printre cititorii ei (de exemplu biografia împăratului Haile Selassie, bătălia de la Pearl Harbor). Această ultimă temă va reveni însă în paginile revistei atunci cînd vom reproduce lucrări consacrate desfășurării celui de-al doilea război mondial în Extremul Orient. Dorința dv. de a cunoaște noi episoade ale acestui război și ale luptei popoarelor împotriva ocupanților hitleriști coincide cu ceea ce ne-au cerut și alți cititori. Ne vom strădui să-i dăm curs.

Werner Paulnici, Sibiu. Biografia premierului Consiliului de Stat al R.P. Chineze, Ciu En-lai, a fost publicată la rubrica „Profil" în nr. 25/1966.

Dan Gedan, Brașov. După cum am explicat și cu alte prilejuri, conținutul reclamelor industriale și comerciale depinde de întreprinderile care își fac publicitatea prin presă.

Iancu G. Munteanu, București. Articolul „Schimbare la Pentagon" publicat în numărul precedent expune pe larg „cazul McNamara" așa cum ne solicitați dv. Citiți și articolul despre schimbările din guvernul american, din numărul de față.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

PAL
Made in Rumania

C.I.L. BRĂILA

Str. Fabricilor 10

produce sortimente
variate
de
mobilă
CALITATE
SUPERIOARĂ

Garnitura
de bucătărie
„Foișor" 2
Garnitura
de bucătărie
„Polar"

SE GĂSESC
DE VÎNZARE
LA MAGAZINELE
DE MOBILĂ
ALE O.C.L.
DIN TOATĂ ȚARA

Combinatul
de îngrășăminte
azotoase
TÎRGU
MUREȘ
Str. Gh. Doja nr. 300
Telefoane 4141 — 4142 — 5614 — 5620
Adresa telegrafică : „AZOMUREȘ"
produce și livrează :
azotat de amoniu granulat (îngrășămînt cu un conținut de azot total de 34,55%)
ape amoniacale cu un conținut de 20—25% amoniac
oxigen tehnic (fără repartiție)
Lei 2

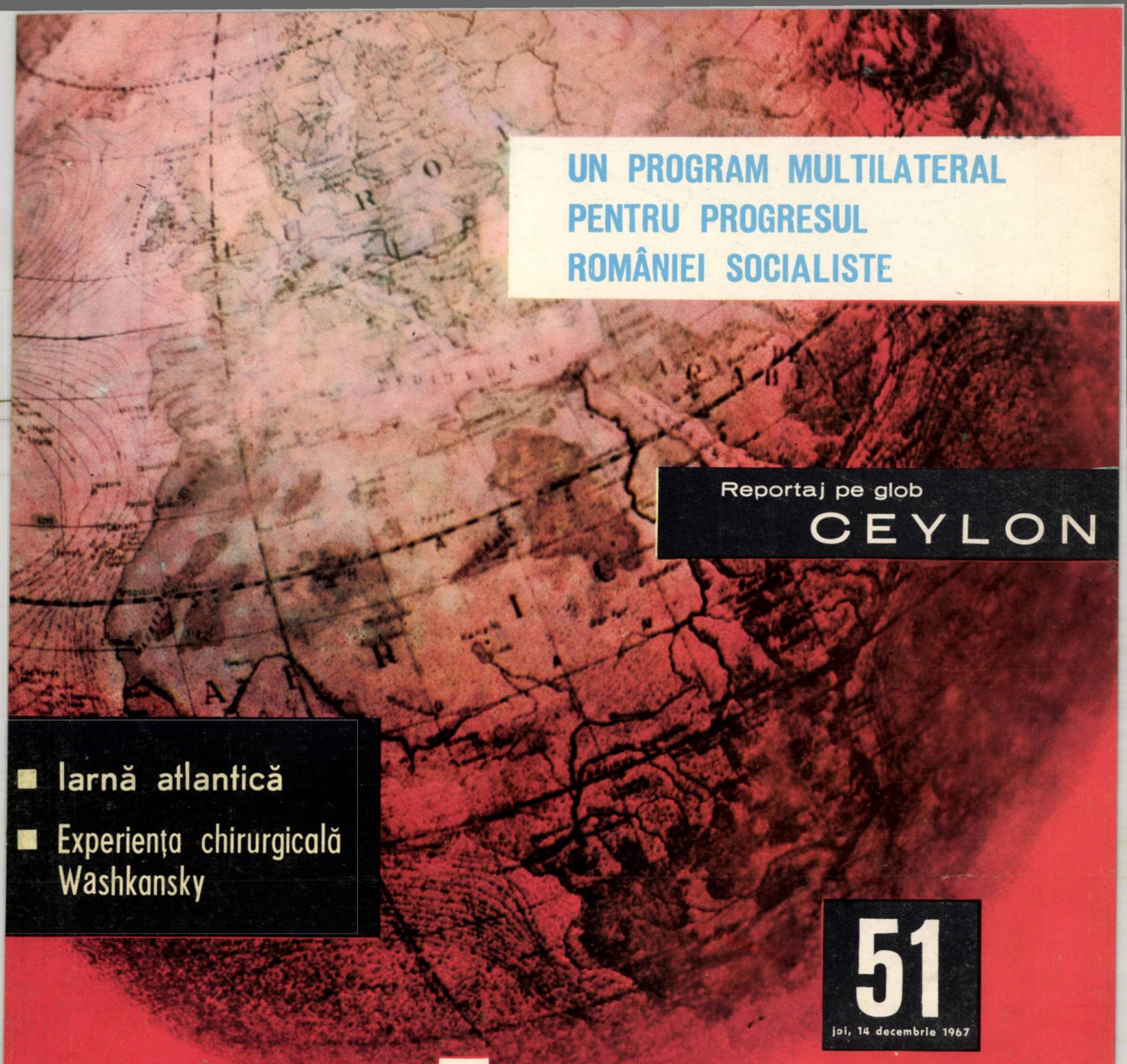

UN PROGRAM MULTILATERAL PENTRU PROGRESUL ROMÂNIEI SOCIALISTE

Reportaj pe glob
CEYLON

- Iarnă atlantică
- Experiența chirurgicală Washkansky

51
joi, 14 decembrie 1967

lumea

corespondențe de la trimișii noștri

new york
rio de janeiro
milano
varșovia

Tovarăşul

NICOLAE CEAUŞESCU

a fost ales preşedinte al Consiliului de Stat

Tovarăşul

ION GHEORGHE MAURER

a fost reales preşedinte al Consiliului de Miniştri

Marea Adunare Naţională a Republicii Socialiste România, întrunită în a VIII-a sesiune a celei de-a V-a legislaturi, a ales în unanimitate Consiliul de Stat şi Consiliul de Miniştri ale Republicii Socialiste România. În funcţia de preşedinte al Consiliului de Stat a fost ales tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român. În funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri a fost reales tovarăşul Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R.

lumea

Nr. 51 (216) – 14 DECEMBRIE 1967

sumar

	2 Un program multilateral pentru progresul Patriei. 4 Cu prilejul alegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de președinte al Consiliului de Stat. Primirea șefilor misiunilor diplomatice
MERSUL EVENIMENTELOR	4 Paliative : „preconferință", „preaderare"... — Rabat, 17 ianuarie. — O declarație a guvernului sovietic. — Acțiunea „Restaurația" a eșuat. *Corneliu Vlad* 5 „Anul drepturilor omului". *Felicia Antip*
INTERVIU CU	7 EDMUNDO DE MACEDO SOARES E SILVA, *ministrul industriei și comerțului al Braziliei* : Actualitate și perspectivă în economia Braziliei. *Eugen Pop*
DE LA TRIMIȘII NOȘTRI	8 NEW YORK — O.N.U. — Dezbateri și hotărîri de mare importanță. *Cornel Răducanu.* 14 VARȘOVIA — „Ingineria socială" în acțiune. *Sorin Mladoveanu* 15 MILANO — Expoziția Arcumeggia. *N. S. Stănescu*
REPORTAJ PE GLOB	16—17 Insula de smarald. *Constantin Dicu*
ARTICOLE ȘI REPORTAJE	10 Iarnă atlantică. *Silviu Brucan* 12 Planul „Astrapi". *Eugen Phoebus* 22 Tendințe și orientări în democrația creștină italiană. *Radu Pascal*
LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE	18 Industria calomniei. *Nicolae Minei* 19 „Nepoții șarpelui cu pene". *Anca Voican*
ÎN LUMEA ȘTIINȚEI	20 A doua inimă. Operația de la Capetown comentată de acad. prof. dr. C. C. ILIESCU și prof. dr. docent ILIE RIGA. Redactor *Mircea Grigorescu*
CONTRAPUNCT	28 ART BUCHWALD : Între McNamara și Shirley Temple
■	25 H. Montgomery Hyde : Camera 3603
PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ	27—31 Newsweek, International Herald Tribune, The New York Times, Medunarodna Politika, Révolution africaine
PROFIL	31 JORGE PACHECO ARECO, președintele Republicii Orientale Uruguay
	POȘTA REDACȚIEI (32)

UN PROGRAM MULTILATERAL

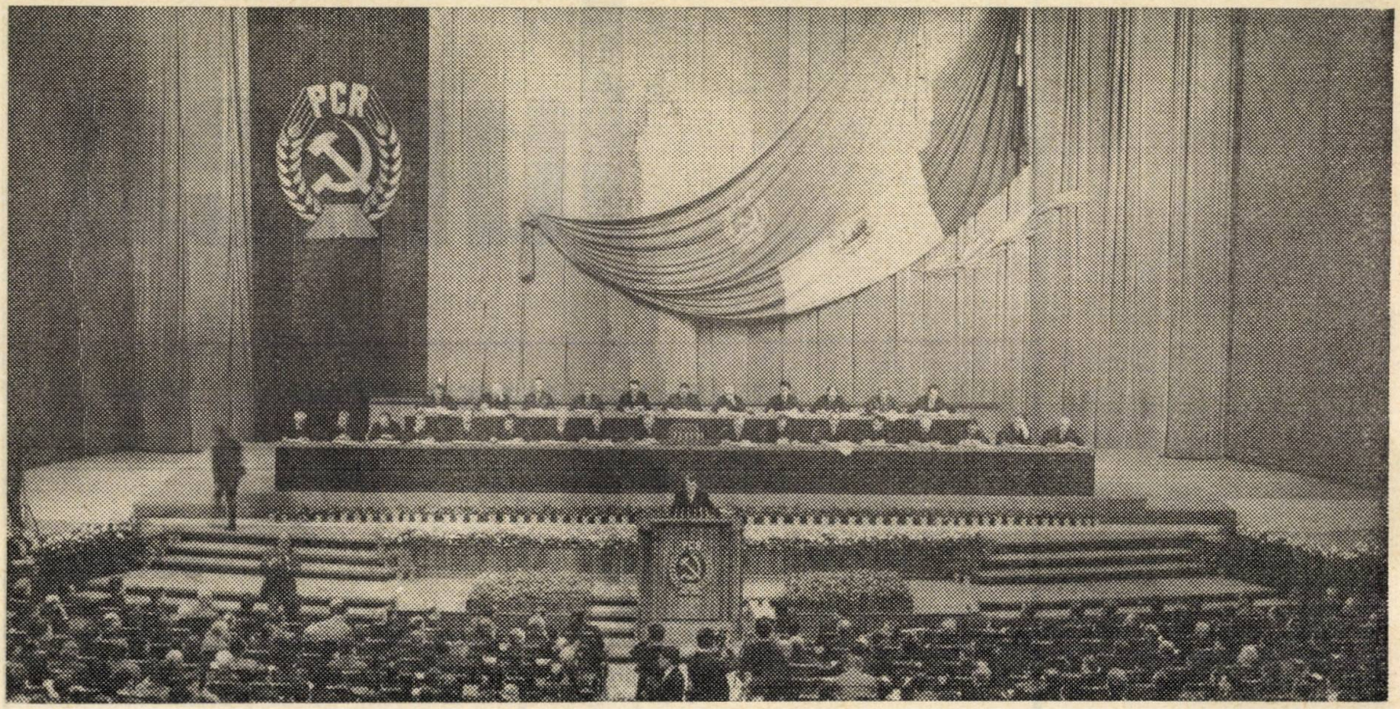

In timpul lucrărilor Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român

În zilele de 6—8 decembrie, marea sală a Palatului Republicii a găzduit lucrările Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, eveniment de o deosebită însemnătate în viața partidului și poporului român. Cei 1 150 de delegați și 1 633 de invitați participanți la Conferință au întruchipat o imagine sugestivă a întregului nostru partid, a întregului nostru popor, strîns unit în lupta pentru desăvîrșirea construcției socialiste, pentru înflorirea patriei, pentru ridicarea necontenită a nivelului de trai material și spiritual al cetățenilor României socialiste.

Desfășurată în preajma aniversării a două decenii de la proclamarea Republicii, Conferința a prilejuit o trecere în revistă a glorioasei istorii parcurse de poporul nostru în anii care au trecut de la eliberarea țării de sub jugul fascist. Înfrîngînd greaua moștenire lăsată de regimul burghezo-moșieresc, poporul nostru a transformat radical imaginea întregii țări. Nivelul scăzut de dezvoltare a forțelor de producție a făcut loc unei înfloritoare industrii, utilată cu mijloace de muncă moderne, repartizată echilibrat pe teritoriul țării. Agricultura rudimentară din trecut a fost înlocuită cu marea agricultură socialistă, a cărei concentrare permite folosirea tehnicii agricole contemporane, amenajarea științifică a solului, asigurînd totodată populației rurale un nivel de bunăstare materială în necontenită creștere. Este evident că fundamentul tuturor acestor succese se află în politica de industrializare a țării promovată în mod consecvent de Partidul Comunist Român. Țara noastră a parcurs într-o perioadă istorică scurtă un drum important în direcția transformării sale într-o țară industrială, multilateral dezvoltată, în care industria, avînd un rol conducător, contribuie din plin la progresul întregii economii naționale. Și în etapa istorică pe care o parcurgem, industrializarea socialistă rămîne un obiectiv fundamental, menit să constituie temelia dezvoltării în continuare a ansamblului economiei noastre, singura bază pentru reducerea decalajului economic care ne mai desparte de țările industriale dezvoltate. Succesele obținute în lupta pentru dezvoltarea multilaterală a economiei țării au determinat trecerea României într-o nouă etapă de dezvoltare socialistă a patriei noastre.

Pornind de la analiza realizărilor, a schimbărilor calitative și cantitative petrecute în anii construcției socialiste în economia României, de la sarcinile noi, superioare, ce se pun în prezent în fața țării noastre, Conferința Partidului Comunist Român a adoptat un amplu complex de măsuri în vederea perfecționării conducerii și planificării economiei naționale. Aceste măsuri urmăresc sporirea rolului factorilor economico-financiari în întreaga economie, creșterea atribuțiilor și competențelor unităților de producție în ce privește planificarea, organizarea și conducerea activității economice. Prin dezvoltarea inițiativei creatoare a colectivelor de oameni ai muncii, măsurile adoptate de Conferință vor determina o mai bună valorificare a resurselor interne ale întreprinderilor, iar pe ansamblul economiei, o mai deplină și multilaterală folosire a resurselor de care dispune țara noastră.

Preconizînd forme organizatorice care să permită o apropiere a conducerii de producție, înlăturarea fenomenelor de centralism excesiv și a paralelismelor în conducerea economiei, îmbunătățirea deciziilor la toate nivelele aparatului economic, Conferința partidului a pornit de la principiul — verificat de viață — că formele și metodele de conducere și organizare socială nu sînt imuabile, fixate o dată pentru totdeauna. Dimpotrivă, aceste forme trebuie să fie perfecționate neîncetat, în funcție de modificările ce se petrec în realitatea economică, în conformitate cu sarcinile pe care le pune fiecare etapă nouă a procesului obiectiv al dezvoltării materiale și spirituale a societății. Devenite necorespunzătoare, formele de conducere și organizare socială se pot transforma dintr-un instrument al progresului economic într-o frînă a acestuia, generatoare de contradicții și fenomene negative, care pot crea greutăți în calea mersului înainte al societății.

Este deosebit de semnificativ faptul că măsurile adoptate de Conferința Națională a partidului sînt luate în condițiile în care economia României se află în plin avînt, forțele de producție, productivitatea muncii și volumul producției industriale dezvoltîndu-se în ritmuri dintre cele mai înalte pe glob.

Ansamblul măsurilor luate de Conferința Națională a partidului izvorăște din necesitatea obiectivă de a se asigura condițiile pentru creșterea necontenită a eficienței economiei noastre, a randamentului investițiilor și al activității productive în toate ramurile și întreprinderile. Ele pornesc de la faptul că orice activitate economică trebuie să corespundă unor cerințe concrete ale societății, să răspundă unor nevoi reale ale vieții materiale și spirituale a oamenilor, asigurînd totodată creșterea continuă a avuției naționale, sporirea venitului național. Pe această linie, Conferința preconizează concentrarea eforturilor de investiție, îmbunătățirea calității

PENTRU PROGRESUL PATRIEI

produselor, folosirea pe scară largă a tuturor cuceririlor științei și tehnicii contemporane, perfecționarea neîncetată a organizării proceselor de producție și de muncă, sporirea aportului oamenilor noștri de știință la dezvoltarea producției, îmbunătățirea muncii de promovare și perfecționare a cadrelor.

Progresul economiei noastre naționale depinde înainte de toate de eforturile depuse de popor pentru traducerea în viață a politicii Partidului Comunist Român de punere în valoare a tuturor resurselor materiale și umane ale țării. Prin realizările sale în opera de construire a noii societăți, România își aduce contribuția sa la întărirea sistemului mondial socialist, știut fiind că dezvoltarea independentă a fiecărei economii naționale nu duce la izolare ci, dimpotrivă, la înflorirea relațiilor de colaborare și cooperare dintre state. Cu cît este mai puternică și înfloritoare fiecare țară socialistă, cu cît fiecare partid comunist rezolvă mai bine problemele construcției orînduirii socialiste, cu atît este mai puternic întregul sistem socialist, cu atît este mai trainică solidaritatea internațională, cu atît este mai mare influența internațională a socialismului. De aceea, preocuparea pentru dezvoltarea economică și socială a României este considerată de partidul nostru ca o îndatorire primordială a sa, el mobilizînd în această direcție toate capacitățile creatoare ale poporului nostru. În același timp, o importanță esențială pentru asigurarea dezvoltării în ritm susținut a României, pentru înfăptuirea politicii de desăvîrșire a construcției socialiste o au relațiile externe ale țării noastre.

Dezbătută amplu în sesiunea din iulie a.c. a Marii Adunări Naționale, politica externă a partidului și statului nostru a primit o înaltă apreciere din partea Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român pentru consecvența cu care promovează prietenia, alianța frățească și colaborarea multilaterală cu toate statele socialiste, pentru grija de a dezvolta relații cu toate țările, indiferent de orînduirea lor social-politică.

Partidul și statul nostru pun în centrul activității lor dezvoltarea colaborării frățești, întărirea prieteniei și alianței de nezdruncinat cu toate țările socialiste. România militează în mod consecvent pentru întărirea coeziunii și unității sistemului socialist mondial, a solidarității internaționale a partidelor comuniste și muncitorești, pentru unirea într-un front larg a tuturor forțelor antiimperialiste.

Țara noastră sprijină lupta popoarelor pentru apărarea independenței și suveranității naționale, pentru abolirea oricăror forme de asuprire colonială, pentru dezvoltarea de sine stătătoare a tuturor națiunilor în conformitate cu voința și aspirațiile lor fundamentale. România desfășoară o susținută activitate pentru dezvoltarea colaborării multilaterale cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială.

Caracterizînd rolul pozitiv al dezvoltării relațiilor externe ale țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în Raportul prezentat la Conferință : „Militînd pentru dezvoltarea multilaterală a patriei sale socialiste, poporul român își va aduce și în viitor contribuția la lupta pentru triumful cauzei socialismului și păcii, a idealurilor de progres social, independență și suveranitate națională, de prietenie și colaborare între popoare, de pace și securitate internațională".

În ansamblul activității internaționale a țării noastre un rol esențial au relațiile economice externe, care constituie nu numai un factor important de progres economic dar și un instrument de cunoaștere reciprocă, de sporire a încrederii și apropierii între popoare.

Însemnate modificări calitative au avut loc în comerțul nostru exterior, paralel cu creșterea cantităților de mărfuri vîndute și cumpărate pe piața mondială. Reflectînd progresele realizate de economia noastră națională, la rîndul lor, aceste modificări s-au răsfrînt pozitiv asupra dezvoltării economiei naționale. Lucrările Conferinței Naționale a partidului au subliniat că desfășurarea revoluției tehnico-științifice contemporane, adîncirea diviziunii muncii pe plan internațional, ca și creșterea potențialului economic al țării noastre fac necesară și posibilă participarea mai activă a României la circuitul mondial de valori materiale și spirituale, folosirea formelor mai complexe ale relațiilor economice internaționale și, în primul rînd, ale relațiilor de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică dintre țara noastră și alte țări ale lumii.

Un rol de seamă în întărirea relațiilor economice internaționale îl au acordurile de lungă durată, care exercită o influență pozitivă asupra stabilității legăturilor permițînd planificarea lor în perspectivă.

Singura bază acceptabilă pentru toate părțile, pe care se pot dezvolta relațiile economice dintre state, indiferent de orînduirea lor socială, o constituie principiile respectării independenței și suveranității, egalității în drepturi, neamestecul în treburile interne ale altor state, avantajul reciproc. Numai pornindu-se de la aceste principii, de la inadmisibilitatea amestecului în treburile interne ale partenerului, este posibilă dezvoltarea unor relații de colaborare rodnică și constructivă, care să corespundă intereselor reciproce. Aceste principii sînt tot mai larg recunoscute în relațiile dintre statele lumii, fiind apreciate ca o garanție a îmbinării armonioase a dezvoltării economice independente cu o largă colaborare internațională, o garanție pentru apărarea intereselor naționale ale statelor fără încălcarea intereselor altor state, o garanție a întăririi încrederii și prieteniei dintre state și popoare. După cum se arată în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului : „Viața demonstrează că încă pentru multă vreme de aici înainte cooperarea între state trebuie să se bazeze pe principiul dezvoltării independente a fiecărei economii naționale și că nici o formă care duce la încălcarea acestui principiu nu este și nu poate fi viabilă".

Importante măsuri au fost adoptate de Conferința Națională și în direcția perfecționării continue a formelor și metodelor de conducere și organizare a vieții sociale. Pe această linie au fost preconizate măsuri privind îmbunătățirea activității organelor centrale de partid și de stat, perfecționarea activității Marii Adunări Naționale, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri. În cursul lucrărilor Conferinței Naționale a fost aprobată în unanimitate propunerea ca secretarul general al Comitetului Central al partidului să fie ales în funcția de președinte al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. În ședința sa din 9 decembrie, Marea Adunare Națională a ales în unanimitate pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., în funcția de președinte al Consiliului de Stat.

Conferința a adoptat, totodată, măsuri care vor duce la îmbunătățirea activității organelor locale de partid și de stat ca și a organizațiilor de masă și obștești. Toate aceste măsuri sînt o expresie a lărgirii continue a democrației socialiste care se manifestă în toate domeniile de activitate socială. Larga consultare publică, ampla discutare prealabilă de către poporul nostru a documentelor supuse Conferinței Naționale dovedesc caracterul profund democratic al orînduirii noastre social-politice, faptul de necontestat că politica partidului este emanația voinței întregului popor, a intereselor sale fundamentale.

Programul adoptat de Conferința Națională subliniază faptul că pe măsura mersului înainte în procesul desăvîrșirii construcției socialiste are loc o creștere puternică a rolului conducător al partidului comunist în întreaga activitate economică și socială, în toate sferele vieții materiale și spirituale a țării. Rolul partidului de conducător politic al societății noastre este o realitate obiectivă, întărită zi de zi de adeziunea deplină a maselor largi de oameni ai muncii, o necesitate indispensabilă a mersului înainte, consfințită în însăși legea fundamentală a țării. Miile de scrisori primite pe adresa Conferinței Naționale, trimise de colectivele de oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, școli și institute de învățămînt superior, arată că lucrările Conferinței s-au aflat în centrul atenției întregului popor român, ele întrunind adeziunea sa unanimă la politica internă și externă a partidului. Mesajele adresate Conferinței au reprezentat o imagine vie a coeziunii societății noastre, a înaltei conștiințe socialiste, patriotice, de care sînt animați cetățenii patriei noastre, a răspunderii lor pentru prezentul și viitorul României socialiste.

Lucrările Conferinței Naționale au suscitat un puternic ecou și peste hotarele țării noastre, trezind un viu interes în opinia publică internațională. Aceasta este o dovadă a prețuirii de care se bucură munca pașnică și creatoare a poporului român, politica externă a României, activitatea internațională desfășurată de partidul și statul nostru în slujba cauzei păcii și progresului în lumea întreagă.

Cu prilejul alegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de președinte al Consiliului de Stat

PRIMIREA ȘEFILOR MISIUNILOR DIPLOMATICE

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a primit luni la amiază la Palatul Consiliului de Stat pe șefii misiunilor diplomatice acreditați la București care, cu ocazia alegerii sale în această funcție, i-au prezentat felicitări în numele șefilor de state și al guvernelor din țările lor.

La solemnitate au luat parte tovarășii Constanța Crăciun și Ștefan Péterfi, vicepreședinți ai Consiliului de Stat, Constantin Stătescu, secretarul Consiliului de Stat, precum și George Macovescu, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe.

Au prezentat felicitări ambasadorii : R. P. Mongole — Togoociin Ghenden, R. P. Bulgaria — Gheorghi Bogdanov, Republicii Arabe Unite — Mohamed Fahmy Hamad, Belgiei — Honoré Cambier, Franței — Jean Louis Pons, Italiei — Niccolo Moscato, R. P. Ungare — Jozsef Vince, Indoneziei — Sambas Atmadinata, R. D. Germane — Ewald Moldt, Japoniei — Akira Shigemitsu, R. S. F. Iugoslavia — Iakșa Petrici, Elveției — Charles-Albert Dubois, R. S. Cehoslovace — Cestmir Cisar, Finlandei — Björn Olof Georg Alholm, R. P. Albania — Iosif Pogace, Iranului — Soltan H. V. Sanandáji, Greciei — Jean C. Cambiotis, Turciei — Kâmuran Gürün, Marii Britanii — John Chadwick, Argentinei — Rogelio R. Tristany, Republicii Islamice Pakistan — Jamsheed K. A. Marker, Suediei — Carl Rappe ; ministrul Izraelului — Eliezer Doron ; însărcinații cu afaceri ad-interim ai : Danemarcei — R. Wagner Hansen, R. P. Chineze — Li Bin, R. P. D. Coreene — Riăm Gion Riăn, Republicii Chile — Rolando Stein, Braziliei — Marcio de Alencar Ramalho, R. P. Polone — Jerzy Fidler, Republicii Cuba — Omar Morales, R. D. Vietnam — Ho Tu Truc, U.R.S.S. — I. S. Ilin, S.U.A. — Joseph W. Neubert, R. F. a Germaniei — Franz Drutschmann, Austriei — Gerhard Raîner, Olandei — A. P. Van Walsum, precum și reprezentantul ad-interim al șefului Reprezentanței Consulare și Comerciale a Spaniei — Y. Maestro.

În numele corpului diplomatic, Togoociin Ghenden, ambasadorul R. P. Mongole la București, a adresat președintelui Consiliului de Stat felicitări cu prilejul alegerii sale în această înaltă funcție și i-a urat succese în activitatea sa, pentru binele poporului român.

Adresîndu-se șefilor de misiuni diplomatice, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a mulțumit cordial pentru felicitările adresate atît personal, cît și Consiliului de Stat și a exprimat speranța că relațiile României cu toate statele se vor dezvolta tot mai mult în interesul reciproc și al cauzei păcii în lume.

Președintele Consiliului de Stat a urat șefilor de misiuni diplomatice succes în activitatea lor.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întreținut apoi cordial cu șefii misiunilor diplomatice.

mersul evenimentelor

ANGLIA ȘI C.E.E.: FORMULĂRI DE POZIȚII

Președintele de Gaulle a emis în ultima sa conferință de presă cîteva idei noi privitoare la problema aderării Angliei la Piața comună. Șeful statului francez a considerat amendabilă C.E.E. și a formulat chiar ideea că ea „ar putea fi înlocuită fie printr-o largă zonă a liberului schimb între țările vest-europene, fie printr-un tratat multilateral în domeniul vamal". Unii ziariști au încercat să expliciteze spusele generalului de Gaulle în sensul că Franța, în acest moment și mai ales în perioada care va urma (adică atunci cînd se va considera că va putea face față concurenței pe piața vest-europeană), ar fi dispusă să angajeze tratative cu Anglia. De aici — raționează ei — și tendința Parisului de „temporizare" a actualului echilibru Anglia-C.E.E.

Accentele noi marcate de președintele de Gaulle în conferința sa se regăsesc în cîteva din tendințele, mai mult sau mai puțin conexe, ale actualității politico-diplomatice occidentale din ultima săptămînă :

1. Perspectiva unor revizuiri în înfățișarea actuală a Pieței comune, judecată chiar în vestul continentului tot mai mult ca un cadru insuficient, îngust, cu posibilități limitate pentru dezvoltarea raporturilor economice vest-europene și ale Europei occidentale cu alte zone ale lumii.

Dezideratul există, implicit sau manifest, chiar în pozițiile exprimate în această săptămînă de unii factori responsabili din țări membre ale C.E.E. Notabilă este de pildă poziția, de altfel deja cunoscută, a lui Willy Brandt, ministrul de externe vest-german, care îl asigura zilele trecute pe omologul său danez Hans Tabor, cu prilejul vizitei oficiale a acestuia în R.F.G., de necesitatea lărgirii Pieței comune. (Afirmație de importanță particulară dacă ne amintim că Danemarca, împreună cu alte țări membre ale A.E.L.S., doresc, ca și Anglia, admiterea în C.E.E.).

Și alți miniștri de externe dintre „cei șase" s-au pronunțat în ultimele cîteva zile pentru extinderea numărului de membri ai C.E.E., în cadru vest-european, în primul rînd prin cooptarea Angliei. Șeful diplomației italiene, Amintore Fanfani, declara că guvernul său „consideră utilă și de dorit adeziunea Marii Brtianii la Piața comună" și, în consecință, „susține cu hotărîre că cererii Angliei de a fi primită în C.E.E. trebuie să i se dea răs-

puns afirmativ și că este oportun să se înceapă negocierile în acest sens". Iar ministrul de externe olandez, Joseph Luns, care și-a exprimat și el dorința lărgirii comunității, reafirma, după convorbiri cu omologul său francez Couve de Murville, că Olanda consideră că „negocierile (cu Anglia — n.n.) trebuie angajate, iar în cazul unui eșec, Marea Britanie trebuie să primească un răspuns clar".

2. Posibilitatea de a „îngheța", pe cît posibil, deteriorarea relațiilor Londrei cu „cei șase" (în primul rînd cu Franța), proces care ar putea lua amploare prin tărăgănarea discuțiilor privind admiterea Angliei în Piața comună. În termeni dramatici, această temere a fost enunțată de așa-zisa „Declarație de la Paris" a parlamentarilor din Uniunea Europei Occidentale, întruniți zilele trecute în capitala Franței, care prezicea că refuzul de a negocia cu Anglia „ar deschide perspective funeste".

Preocuparea pentru menajarea raporturilor interoccidentale este prezentă și sub alte forme ; Amintore Fanfani sublinia că actualul moment dificil trebuie depășit „fără a dăuna nici Pieței comune și nici relațiilor cu Franța". Inspirată de aceleași griji pare a fi și activitatea din ultima vreme a ministrului de externe al R.F.G., Willy Brandt. El este înclinat să-și asume, tot mai mult, rolul unui mediator între Paris și Londra. Scopul călătoriilor sale în capitala Angliei (una care a avut loc zilele trecute, alta — proiectată pentru viitorul apropiat) este, după „France Presse", „de a încerca să-i facă pe conducătorii englezi să accepte o formulă intermediară între aderarea, pur și simplu, la Piața comună și respingerea candidaturii Angliei, formulă inspirată probabil din conceptul „preaderării" al cărui avantaj este de a nu compromite viitorul".

Dacă Willy Brandt este adeptul unei „preadeziuni" a Marii Britanii, alți parteneri ai Franței din C.E.E. — grupul Benelux — avansau la un moment dat ca paliativ al preîntîmpinării unei eventuale crize interoccidentale o „preconferință a „celor cinci" (adică a țărilor din Piața comună, minus Franța), care ar fi urmat să adopte o poziție unitară, de sprijinire a demersurilor Angliei. Ideea însă nu s-a materializat.

În acest climat politico-diplomatic, guvernul englez continuă să depună eforturi pentru a impune reuniunilor „celor șase" din acest sfîrșit de an să exprime o poziție categorică față de cererea Angliei.

RABAT, 17 IANUARIE

Așadar, cea de-a doua conferință arabă la nivel înalt întrunită după conflictul arabo-izraelian din iunie, va avea loc în capitala Marocului. Miniștrii de externe ai țărilor membre ale Ligii Arabe (în afara celui sirian) care s-au reunit săptămîna aceasta la Cairo au stabilit precis data și locul conferinței și au schițat ordinea de zi. Potrivit postului de radio Cairo, lucrările ei se vor axa pe trei puncte : 1) situația internațională ; 2) situația din lumea arabă ; 3) întărirea Ligii Arabe.

Rămîne încă de stabilit, pînă în preajma lui 17 ianuarie, în primul rînd ce țări arabe vor hotărî să participe la reuniunea de la Rabat și la ce nivel. (Știut este că la Conferința similară care s-a deschis în capitala Su-

→

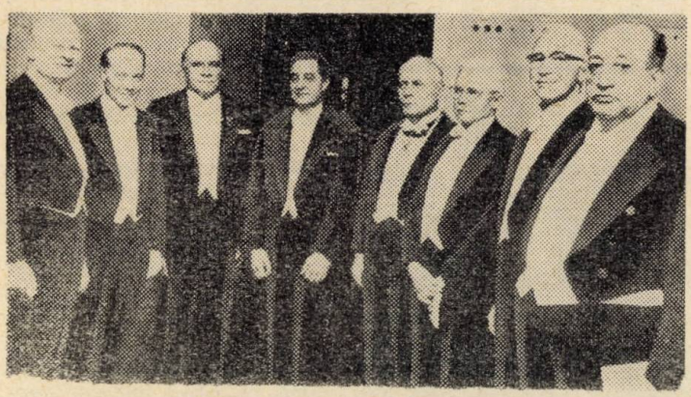

Laureații premiilor Nobel 1967 fotografiați la Stockholm cu prilejul înmînării diplomelor. De la stînga la dreapta : Hans Bethe (S.U.A.) — premiul pentru fizică ; Manfred Eigen (R.F.G.) — premiul pentru chimie ; Ronald Norrish (Anglia) — premiul pentru chimie ; George Porter (Anglia) — premiul pentru chimie ; Ragnar Granit (Suedia) — premiul pentru medicină ; Haldan Keefer Hartline (S.U.A.) — premiul pentru medicină ; George Wald (S.U.A.) — premiul pentru medicină ; Miguel Angel Asturias (Guatemala) — premiul pentru literatură.

„Anul Drepturilor Omului"

Sîntem în Anul Drepturilor Omului. A început la 10 decembrie, la cea de-a XIX-a aniversare a adoptării Declarației Universale a Drepturilor Omului, și va culmina prin conferința internațională care se va întruni la Geneva în aprilie—mai 1968. Adoptarea Declarației, primul document internațional care consacră drepturile și libertățile fundamentale ale omului, constituie o expresie a afirmării tot mai puternice în lumea contemporană a ideilor de progres, libertate și democrație.

Declarația reflectă schimbările de importanță istorică intervenite în viața internațională după cel de-al doilea război mondial și consacră necesitatea respectării drepturilor elementare ale persoanei umane, fără discriminare de rasă, sex, limbă sau religie. De aproape două decenii există, așadar, o preocupare și un efort organizat pe scara întregii umanități pentru definirea și apărarea drepturilor imprescriptibile ale tuturor locuitorilor pămîntului. În acest răstimp, zeci de popoare și-au cucerit libertatea majoră a independenței naționale. Numeroase convenții, pacte și declarații suplimentare au venit să detalieze și să perfecționeze prevederile Declarației Universale a Drepturilor Omului.

În Anul Drepturilor Omului, numărul oamenilor lipsiți de drepturile fundamentale proclamate de Organizația Națiunilor Unite se ridică încă la o cifră cu multe zerouri. În Anul Drepturilor Omului, cel mai inviolabil dintre drepturile noastre, ale tuturor, dreptul primordial de a trăi — înscris în mod expres în Declarația Universală, deși reprezintă însăși condiția existenței umane — este încălcat în Vietnam de agresorii americani. Fiecare act tinzînd spre soluționarea prin forță armată a unui litigiu interstatal reprezintă un atentat brutal împotriva dreptului la viață al celor prinși în încleștare. Acțiunile mercenarilor din Congo, crunta represiune din Indonezia teroarea sîngeroasă din coloniile portugheze, stadiul final al prezenței colonialiste în Arabia de sud arată cu cîtă indiferență este tratat uneori dreptul oamenilor de a trăi. Republica Sud-Africană sfidează deschis comunitatea internațională, ridicînd batjocorirea drepturilor elementare ale majorității propriei sale populații la rangul de principiu suprem al politicii de stat. În alte state, sub aparența unui regim constituțional, se ascunde o discriminare oarbă și necruțătoare pe criterii de rasă, religie etc.

Fragilitatea garanțiilor constituționale este și ea o problemă, cu deosebire în țările în care loviturile de stat par endemice. Într-o țară ca Grecia, libertățile cetățenești au fost abrogate de la o zi la alta, și justiția s-a transformat în delicte grave. Egalitatea în drepturi este încă un obiectiv greu de atins pentru milioane și milioane de oameni. Răscoalele din orașele americane reprezintă una din ipostazele luptei împotriva inegalității și discriminării

S-ar mai putea veni și cu alte numeroase exemple. Ceea ce importă însă cu prioritate în momentul de față este că principiile drepturilor omului se impun tot mai mult ca un imperativ al zilelor noastre, ca o condiție indispensabilă pentru progresul multilateral al tuturor popoarelor și al colaborării lor în spiritul respectării independenței naționale și personalității lor proprii.

Numai într-un climat internațional de comprehensiune și respect reciproc, înaltele prevederi umanitare ale Cartei Națiunilor Unite și ale Declarației drepturilor omului vor putea fi pe deplin realizate, iar aceasta depinde în ultimă instanță de eforturile sincere și hotărîte ale tuturor statelor, de posibilitatea ca ele să-și aducă întreaga contribuție la elaborarea și punerea în practică a soluțiilor în problemele care confruntă astăzi omenirea.

Felicia ANTIP

danului la 21 august, Siria și Algeria au fost reprezentate la nivelul miniștrilor de externe.) Înaintea conferinței de la Cairo, guvernul de la Damasc anunța că Siria nu este dispusă să participe la o nouă reuniune arabă la nivel înalt. De aceea a constituit o surpriză faptul că în dimineața zilei de 9 decembrie Siria a ținut să fie prezentă în mod oficial la lucrări, prin ambasadorul său la Cairo, Sami Droubi. Organizatorii conferinței, care nu mai considerau această eventualitate, au trebuit să instaleze încă un fotoliu în jurul mesei rotunde din Marea Sală a Ligii Arabe pentru delegatul sirian, sosit cu numai cîteva minute înaintea deschiderii conferinței. (Acesta a declarat că timpul scurt nu a permis ministrului de externe al țării sale să ia parte la lucrări.)

Conferința a fost deschisă de ministrul de externe marocan, dr. Ahmed Laraki (în acest an președinția reuniunilor Ligii Arabe revine Marocului), care a amintit între altele voința țărilor arabe de a lichida urmările conflictului arabo-izraelian și mai ales „de a realiza retragerea forțelor izraeliene de pe teritoriile arabe ocupate". În ședințele de lucru, care au continuat cu ușile închise, șefii diferitelor delegații au luat în considerație proiectul agendei lucrărilor conferinței la nivel înalt, prezentat de delegația marocană și au făcut propuneri în numele țărilor lor.

„Guvernul egiptean — scria ziarul «Al Ahram» în zilele conferinței — acordă o mare importanță apropiatei reuniuni arabe la nivel înalt de la Rabat și consideră că ea trebuie să fie consacrată studierii problemelor politice și militare". Potrivit ziarului, guvernul R.A.U. consideră că trebuie exploatate toate posibilitățile pentru soluționarea prin mijloace politice a crizei, dar că „în cazul unui eșec al reglementării pașnice, care nu ar fi conformă intereselor și principiilor țărilor arabe și mai ales hotărîrilor conferinței de la Khartum, soluționarea problemei nu trebuia lăsată la voia întîmplării..."

În timpul conferinței, informa tot „Al Ahram", Iordania, Kuweitul și Sudanul s-au pronunțat pentru convocarea reuniunii la nivel înalt cît mai curînd posibil ; Irakul a propus ca dată a doua săptămînă a lunii ianuarie, iar Arabia Saudită a declarat că trebuie, ca înainte de convocarea întîlnirii, situația din Orientul Mijlociu să fie supusă unei analize amănunțite. Activitatea din cadrul conferinței de la Cairo s-a soldat cu toate acestea cu un succes în această privință, căzîndu-se de acord asupra unei date precise pentru deschiderea lucrărilor reuniunii (17 ianuarie).

Unii comentatori de presă lasă să se înțeleagă totuși că poziția Siriei, pe de o parte, a Arabiei Saudite, pe de altă parte, față de necesitatea participării la data fixată a țărilor respective la conferința de la Rabat, nu este încă stabilită. În scopul convingerii Damascului și Riadului să participe la lucrările reuniunii din ianuarie, consideră observatorii, se vor cheltui în răstimpul care a mai rămas eforturile diplomației din alte capitale arabe.

O DECLARAȚIE A GUVERNULUI SOVIETIC

Guvernul sovietic a adresat o declarație guvernului Statelor Unite ale Americii în care atrage atenția asupra evoluției politice periculoase din Republica Federală a Germaniei, exprimată îndeosebi de congresul de la Hanovra din 10—12 noiembrie al Partidului Național Democrat, de extremă dreaptă. „La congres — se spune în declarație — a fost dezvăluită în mod elocvent fizionomia politică a Partidului Național Democrat, intențiile și planurile sale". În declarație se subliniază că „Partidul Național Democrat aderă strîns la tot felul de uniuni cu caracter fățiș militarist, alianțe și asociații care se încumetă la provocări revanșarde, cu partide și grupări ultrareacționare reprezentînd alte variante ale nazismului".

În continuare, declarația subliniază : „Guvernul sovietic este departe de a identifica concepțiile și stările de spirit ale majorității cetățenilor Republicii Federale a Germaniei cu poziția revanșarzilor și neonaziștilor înveterați. Oamenii sovietici știu că în Germania au existat forțe care nu și-au plecat capul în fața terorii hitleriste. Astfel de forțe există și în societatea vest-germană. Lupta lor împotriva militarizării țării, pentru democrație, pentru o politică externă realmente nouă, pentru normalizarea relațiilor cu celălalt stat german, pentru pace trainică în Europa, este demnă de stimă. Pături importante ale populației din R.F.G., oameni de diferite convingeri politice pe care-i unește năzuința spre pace și colaborare pașnică cu celelalte popoare nu doresc sub nici un motiv o reîntoarcere la trecutul întunecat."

Declarația sovietică arată că guvernul U.R.S.S. consideră urgentă adoptarea de măsuri ferme care să preîntîmpine reînvierea sau reorganizarea pe teritoriul R. F. a Germaniei a militarismului : „...guvernul sovietic este convins că datoria tuturor puterilor participante la acordurile de la Potsdam este să se preocupe ca sensul și spiritul acestui acord să fie respectate cu strictețe pe teritoriul R.F.G.".

Textul declarației a fost înmînat la 8 decembrie ambasadorului S.U.A. în U.R.S.S. După cum transmite agenția TASS, declarații corespunzătoare ale guvernului sovietic au fost remise ambasadorilor Marii Britanii și Franței în U.R.S.S.

În aceeași problemă, guvernul sovietic a adresat o declarație guvernului R.F.G.

ACȚIUNEA „RESTAURAȚIA" A EȘUAT

Într-un moment cînd conflictul din Yemen părea să se apropie de o rezolvare favorabilă, situația s-a înrăutățit brusc. La conferința arabă de la Khartum se căzuse de acord asupra sistării ajutorului militar furnizat de Arabia Saudită partidei regaliste și asupra retragerii trupelor egiptene de pe teritoriul țării. Mareșalul Sallal, care se declarase în dezacord cu hotărîrile conferinței de la Khartum, a fost îndepărtat de la putere. Noii conducători de la Sanaa au făcut cunoscut că sînt gata să depună toate eforturile pentru concilierea națională, pentru organizarea unei largi reuniuni cu participarea exponenților celor mai diferite pături ale populației țării, ai celor mai diferite tendințe politice, care să dezbată problemele legate de viitorul Yemenului.

Tabăra regalistă însă, refugiată în munții din nord-vestul Yemenului, nu numai că nu a primit favorabil propunerile tinzînd spre normalizarea situației din țară, dar a pus în aplicare o campanie militară pentru recucerirea orașului Sanaa. Declarațiile făcute de oficialitățile guvernului R. A. Yemen și de conducătorii armatei republicane în ultimele zile informează că, în urma unor lupte violente, cea mai mare parte a atacurilor regaliste au fost respinse.

Ultimele evenimente din Yemen au atras totodată atenția asupra unui element nou semnalat în această regiune — prezența mercenarilor. Cu cîteva luni în urmă încă, cînd Republica Arabă a Yemenului de sud nu devenise independentă, o serie de foști aviatori vest-europeni se arătau dispuși să alcătuiască pentru viitorul stat „o aviație mercenară". Dacă planul lor a rămas numai o intenție și prezența lor pe teritoriul Yemenului de sud nu se face simțită, în R. A. Yemen acțiunea mercenarilor este acum dovedită cu probe certe. O oficialitate din Sanaa arăta că în ultimele zile au fost capturate numeroase arme grele și muniții de fabricație americană, precum și documente ce dovedesc prezența unor mercenari din țări vest-europene în rîndul trupelor regaliste.

De remarcat că în ciuda atacurilor regaliste, lansate într-o operație de tip „Restaurația", guvernul din Sanaa se gîndește să continue eforturile de reconciliere națională. „Guvernul R. A. Yemen — declara președintele ad-interim al țării, Al Amri — consideră că nu există nici un inconvenient în ce privește începerea unor consultări cu conducătorii forțelor regaliste în vederea unei reconcilieri naționale, cu condiția ca regimul republican și cuceririle revoluției să nu fie afectate". Trebuie subliniat că această ultimă precizare a liderului yemenit nu derivă din necesități conjuncturale ; încă în urmă cu cîțiva ani, în timpul conferinței de la Harad, șeful delegației republicane, Al Iriani (astăzi șef al statului yemenit), se pronunța pentru reconcilierea națională în cadrul sistemului republican de guvernămînt.

Corneliu VLAD

La 11 decembrie, Republica Volta Superioară a celebrat împlinirea a nouă ani de la proclamarea independenței de stat. Fotografia înfățișează Palatul Președinției din Ouagadougou, capitala republicii.

De la trimisul nostru, Eugen Pop

Actualitate și perspectivă în economia Braziliei

Interviu cu Edmundo de MACEDO SOARES E SILVA

ministrul industriei și comerțului al Braziliei

Întrevederea pe care am avut-o la Rio de Janeiro cu ministrul industriei și comerțului al Braziliei, Edmundo de Macedo Soares E Silva, a început prin evocarea, de către Domnia-Sa, a anilor de studenție, cînd „citea ziare românești". „Studiam la Paris — explică Macedo Soares — iar un coleg al meu era român. Îi veneau o mulțime de ziare din țară și, din cînd în cînd, îmi aruncam și eu ochii pe ele. Să nu vă mire, dacă vă spun că mă descurcam ; iar cu ajutorul colegului meu am ajuns, realmente, să pot citi ziarele românești. Explicația constă, dacă trebuie să vă mai spun, în originea comună a limbilor noastre..."

Și, astfel, întrevederea pe care i-am solicitat-o d-lui Macedo Soares E Silva — despre preocupări actuale în economia braziliană — a debutat prin probleme de ordin lingvistic. Ceea ce a înlesnit și dialogul despre problemele economice.

— Considerăm ca foarte importantă dezvoltarea industrială — spunea ministrul — și îi acordăm o mare atenție.

Avînd sprijinul conducerii Ministerului industriei și comerțului, am vizitat cîteva din obiectivele industriei metalurgice braziliene, vizite despre care am relatat într-o corespondență anterioară. Redau, acum, răspunsurile d-lui ministru Edmundo de Macedo Soares E Silva, la întrebările noastre.

— Am dori să înfățișați cîteva din principalele obiective ale dezvoltării economiei braziliene.

— Schimbarea structurală survenită în economia braziliană ca urmare a procesului de industrializare a înlesnit creșterea ei într-un ritm accelerat. Desigur, aceasta nu presupune neglijarea unor ramuri tradiționale ale economiei. În realitate, aceste ramuri constituie, pentru noi, surse fundamentale de devize, inclusiv pentru realizarea investițiilor industriale, dependente de importul de echipament și materii prime. La rîndul lor, bunurile manufacturiere produse de industria noastră acoperă în mare parte cererea care, actualmente, nici pe departe nu ar putea fi satisfăcută de comerțul exterior. Volumul importurilor braziliene depinde, în mare măsură, de exportul de cafea, iar devizele obținute din vînzarea acestui produs sînt în funcție, în primul rînd, de prețurile stabilite pe piața mondială. Datorită creșterii lente a ritmului de consum al cafelei, n-ar fi rezonabil să se spere într-o sporire a puterii de cumpărare a Braziliei, într-o perioadă relativ scurtă. Așadar, o politică fermă de extindere și diversificare a exporturilor și de apărare a prețurilor principalelor noastre produse tradiționale nu numai că nu exclude, dar cere în mod deosebit condiții propice unei accelerări a procesului de industrializare.

Cum Brazilia a intrat în mod decisiv în faza de industrializare, a devenit realizabilă creșterea substanțială a venitului pe cap de locuitor, mai ales în regiunile unde expansiunea industrială a fost mai accentuată, regiuni care, fără îndoială, n-ar fi realizat un progres atît de rapid fără acest efort de industrializare. Este un lucru normal ca regiunile pioniere ale industrializării să stimuleze în acest proces regiunile rămase în urmă, pentru a se alătura progresului general al țării. Numai efectul multiplicator al dezvoltării industriale va deschide orizonturi noi economiei rurale pentru a produce bunuri din ce în ce mai necesare populației urbane în creștere. Ridicarea venitului național pe cap de locuitor va permite o raționalizare a muncii agricole astfel ca forțele de muncă eliberate din acest sector să poată fi întrebuințate în procesul dezvoltării industriale.

— Care sînt principalele căi ale dezvoltării industriale în Brazilia contemporană ? Am dori să cunoaștem rezultatele obținute în acest sens pînă acum, precum și ceea ce speră guvernul să realizeze în viitor.

— Întreprinderile industriale braziliene au în prezent peste două milioane de lucrători. În ultimii 15 ani, sectoarele cu o dezvoltare mai accentuată au fost, în ordine descrescîndă, energia electrică, industria prelucrătoare, construcțiile civile, industria materialelor de transport, metalurgia, industria cauciucului, industria metalelor neferoase, industria chimică, farmaceutică, alimentară și altele, cu un nivel de creștere mai mic.

În ceea ce privește ramurile producătoare de bunuri capitale, piața internă este asigurată în mare parte de producția națională. În acest domeniu, se remarcă importanța siderurgiei, a cărei producție de oțel în lingouri a crescut de la 140 000 tone în 1940, la 769 000 în 1950 și la 2,1 milioane în 1960, ajungînd, în prezent, la circa 3 milioane de tone anual. Mărirea capacității uzinelor aflate deja în funcțiune și construcția de noi fabrici vor ridica producția țării în 1970 la peste 6,4 milioane de tone. Un alt sector important este mecanica grea, care permite astăzi fabricarea de transformatori de forță, motoare electrice grele, generatoare electrice și nenumărate alte mașini și echipamente pentru industrie între care perforatoare pentru minerit, rețele mecanice și rulante, cazane, punți mobile, motoare cu combustie internă etc. Trebuie remarcat, de asemenea, progresul construcției de automobile ; pînă la finele anului 1967 se vor produce peste 220 000 de vehicule. De asemenea, industria construcțiilor navale, de dată mai recentă, se găsește în situația de a produce, în fiecare an, vase cu o capacitate totală de peste 100 000 t.d.w. Un tip de locomotivă de 5 800 CP a început să fie construit de o întreprindere de renume internațional instalată în țară.

Cu toate neajunsurile infrastructurii, consecință a vechii politici economice, industria braziliană a rezolvat o serie de probleme, fiind capabilă astăzi să satisfacă cerințele pieței interne și externe. Între aceste probleme, cele mai de seamă sînt cele referitoare la înnoirea utilajului și modernizarea procesului de producție actual. Ministerul Industriei și Comerțului a inițiat o politică globală vizînd, în special, sectoarele care în trecut n-au avut prioritate în dotarea cu mașini și utilaje provenite din import. Firește, este vorba de importul de bunuri care nu există în țară. Politica adoptată este deci orientată în direcția creșterii productivității prin trei mijloace principale : facilitarea importurilor de echipamente de înaltă tehnicitate ; folosirea pe scară mai largă a echipamentelor industriale produse în țară ; stimularea investițiilor industriale, mai ales în regiunile rămase în urmă, în așa fel ca numărul muncitorilor să crească cu circa 1 200 000 anual.

→

— Avînd în vedere importanța dezvoltării relațiilor economice dintre toate țările lumii, pe baza avantajului reciproc, am dori să cunoaștem părerea dumneavoastră asupra posibilităților de extindere a schimburilor economice și tehnice între Brazilia și România.

— Brazilia manifestă un real interes pentru lărgirea relațiilor sale comerciale cu toate țările lumii. În actuala etapă de dezvoltare a Braziliei, devine tot mai dificilă substituirea mărfurilor importate prin produse interne, deoarece pe piața braziliană numai doi la sută din totalul importurilor sînt bunuri mai puțin esențiale, majoritatea lor fiind reprezentate de materii prime inexistente sau insuficiente (inclusiv grîu și petrol), și de produse diferite, cu o tehnologie înaintată, încă nefabricate în țară.

În aceste condiții, creșterea potențialului economiei braziliene impune ridicarea volumului comerțului exterior și aceasta va fi posibil numai prin diversificarea exporturilor (încă excesiv concentrate în puține produse primare) și prin pătrunderea mai accentuată pe piețele mai puțin tradiționale. Printre acestea se numără și România, fiindcă comerțul între cele două țări se găsește încă într-o fază incipientă. Este suficient să relevăm că, în 1966, volumul exportului brazilian către România a atins abia circa 3 milioane de dolari ; convențiile și importurile au fost și mai reduse : ceva mai mult de 500 000 de dolari. Existînd mereu în comerțul dintre cele două țări o balanță creditoare pentru Brazilia, este clar că problema critică este o mai mare absorbție de produse românești în Brazilia.

Totuși, nu se poate nega că există condiții pentru o creștere simțitoare a schimburilor dintre țările noastre. Caracteristicile dezvoltării industriale din cele două țări indică existența unor posibilități sporite de cooperare. Există reale perspective pentru bogate schimburi comerciale din moment ce România este dispusă să importe produse manufacturiere braziliene, de înalt nivel calitativ, și să depună eforturi sporite pentru vînzarea mărfurilor românești pe piața braziliană. Așadar, vînzarea cafelei are mari posibilități de desfășurare în România. Anul trecut, am exportat în România 46 457 saci cafea, ceea ce reprezintă o sensibilă creștere față de anii precedenți. Un alt articol cu mari posibilități de export în România este minereul de fier. Exportul lui a atins, în 1965, peste 320 000 de tone.

Pe de altă parte, este necesară o mai bună reclamă în Brazilia a produselor industriale românești, despre care se știe că posedă o înaltă calitate tehnică. Astfel pot fi menționate, printre altele, echipamentele de foraj pentru puțurile de petrol, cu excelente perspective de vînzare în Brazilia, datorită faptului că întreprinderea de stat „Petrobras", care deține monopolul exploatării petroliere, accelerează punerea în aplicare a unui program de mare amploare în acest domeniu.

În încheierea interviului, dl Edmundo de Macedo Soares E Silva sublinia că vede necesară o colaborare activă cu reprezentanții comerciali români din Brazilia ca și considerarea acordării unor credite favorabile și a garantării unei asistențe tehnice pe termen lung.

De la trimisul nostru, Cornel Răducanu

O.N.U.: dezbateri și hotărîri de mare importanță

■ CONDIȚIILE SPECIALE ALE DEZBATERII ÎN PROBLEMA DEZARMĂRII

Semnalam în corespondențele anterioare situația particulară creată la această sesiune a O.N.U. de întîrzierea începerii dezbaterii asupra problemei dezarmării, deși ordinea de zi a Comitetului Politic și în continuare a Adunării Generale consacra tradițional la acest capitol 4 puncte : neproliferarea armelor nucleare, dezarmarea generală și totală, suspendarea experiențelor nucleare și termonucleare, desființarea bazelor militare străine din țările Asiei, Africii și Americii Latine, puncte care se discută de obicei laolaltă.

Explicația faptului că numai în această săptămînă, începînd de luni, Comitetul Politic a putut aborda această chestiune constă în prezentarea abia la 7 decembrie a raportului interimar al Conferinței celor 18, raport care constată de altfel că în timp ce necesitatea continuării discuției asupra proiectului de tratat privind neproliferarea armelor nucleare apare tot mai evidentă — un proiect definitiv nefiind încă pus la punct — nici în celelalte aspecte ale dezarmării nu sînt de remarcat progrese deosebite. Totodată, trebuie observat și faptul că cei doi copreședinți, care semnează raportul interimar al celor 18, își propun să înainteze într-un viitor cît mai apropiat cu putință un raport complet asupra problemei neproliferării, ceea ce presupune necesitatea dezbaterii ulterioare la O.N.U. a acestui aspect esențial al dezarmării.

Opinia majorității observatorilor, confirmată de altfel de însăși desfășurarea dezbaterii care a început luni, este că, în nici un caz Adunarea Generală, cu toate dificultățile pe care le ridică agenda încărcată a ultimelor zile ale sesiunii, nu poate evita să manifeste întregul interes și toată răspunderea care îi revine față de examinarea atentă a problemei dezarmării, cale sigură de înlăturare a amenințării de război și de asigurare a unei securități egale pentru toți.

Accelerarea cursei înarmărilor și noile ei consecințe grave, primejdia unor războaie locale și generale generate de stocările de arme și perfecționarea lor, impun pe primul plan al atenției problema dezarmării generale, cu prioritate absolută pentru dezarmarea nucleară, în ciuda încercărilor din ultimul timp ale unor organe de propagandă de a minimaliza actualitatea problemei. Semnificativ este votul exprimat în plenară, cu o majoritate și mai clară decît a Comitetului Politic, în sprijinul rezoluției privind încheierea unei convenții de interzicere a folosirii armelor nucleare (77 voturi pentru, nici unul contra, 29 abțineri).

Un argument neașteptat furnizat duminică de ziarul „New York Times" sub titlul „Noi bombe, în ciuda interzicerii experiențelor", se referă la faptul, subliniat și de numeroși delegați în dezbaterea din Comitetul Politic, că „Tratatul de la Moscova care nu interzice experiențele subterane n-a împiedicat dezvoltarea a noi arme sau îmbunătățirea celor existente. Din 1963, Statele Unite au procedat la 117 experiențe nucleare subterane, ajungînd de la 12 experiențe pe an în 1963, la 40 pe an în 1966".

Preocuparea serioasă pe care o ridică problema dezarmării în ansamblul ei a fost confirmată în discuțiile de luni și marți ale Comitetului Politic. „A devenit din ce în ce mai urgent să abordăm problematica dezarmării pe un front larg, să o discutăm sub toate aspectele", a subliniat delegata Suediei, Alva Myrdal, exprimînd regretul pentru timpul scurt care stă la dispoziția sesiunii. Aceeași preocupare au arătat-o și o serie de alți delegați (Pakistan, Burundi, Kenya, Zambia, Uganda, Arabia Saudită) care au exprimat dorința statelor nenucleare de a vedea discutată și problema neproliferării împreună cu celelalte aspecte ale dezarmării ; acest lucru a fost hotărît pînă la urmă a avea loc în cursul ședinței de vineri, pînă atunci urmînd a continua discuția la celelalte trei puncte și pregătindu-se rezoluțiile pentru orientarea muncii viitoare a comitetului de la Geneva și formula reluării discuțiilor în anul viitor. Un amplu istoric al problemei dezarmării și a stadiului ei actual a fost prezentat comitetului de delegatul U.R.S.S., V. V. Kuznețov.

Desigur, situația creată de complexitatea dezbaterii dezarmării, faptul că evenimentele internaționale pledează pentru o analiză corespunzătoare și hotărîri lipsite de echivoc în acest domeniu, în sfîrșit, necesitatea unui ansamblu de măsuri care să asigure un echilibru de obligații pentru toate țările, pe baza dreptului egal la securitate și pace, — poate sugera sesiunii O.N.U., în măsura în care timpul epuizării discuției începute nu va fi suficient, o formulă de reluare sau continuare a sesiunii la o dată potrivită, în anul viitor. Dacă se va apela la această eventualitate și care va fi formula asupra căreia se va opri Adunarea Generală, acesta este obiectul amplelor consultări în care este antrenat președintele sesiunii, în puținele zile care ne despart de 19 decembrie.

În orice caz, ce se poate spune de pe acum este faptul că rezultatele pozitive înregistrate în această sesiune de metoda consultărilor cu toți factorii responsabili ai Adunării Generale și realizarea pe această bază a unui larg consens sînt o garanție și pentru găsirea celei mai adecvate posibilități de rezolvare a ordinii de zi a sesiunii.

Un ultim exemplu al eficienței acestei metode este adoptarea de către Consiliul de Securitate, fără vreo ședință a-

nume, a hotărîrii de mărire a numărului de observatori ai O.N.U. din zona Canalului de Suez și utilarea lor cu mijloacele tehnice și de transport necesare. Amintim că o propunere în acest sens a fost formulată de delegația U.R.S.S. în timpul dezbaterii din Consiliu de luna trecută. Aici este salutat cu acest prilej și începutul misiunii lui Gunnar Jarring, trimisul special al secretarului general în Orientul Mijlociu, care pe baza rezolvării pozitive a situației din Cipru (la care O.N.U. și-a adus o importantă contribuție) și-a putut fixa cartierul general în această țară. Este de așteptat ca ambasadorul suedez să ia în viitorul apropiat și în funcție de bunăvoința părților direct interesate, un prim contact cu factorii de răspundere din capitalele țărilor arabe și de la Tel Aviv, după care va referi Consiliului de Securitate în baza mandatului său care, amintește zilele acestea „Wall Street Journal", „a stabilit la 22 noiembrie un cadru destul de larg și totuși precis de acțiune privind retragerea trupelor de ocupație și asigurarea securității generale în regiune".

Între timp, cu un bilanț de alte 15 rapoarte ale comitetelor examinate și aprobate în ultima săptămînă, ședințele plenare își desfășoară în ritm viu programul impus de calendar și continuă în paralel discuția situației din Africa de sud-vest și aplicarea declarației de acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale. În legătură cu această ultimă problemă este vorba de examinarea situației dintr-o serie de teritorii care intră în competența Comitetului celor 24 de state și care (în afară de Africa de sud-vest, teritoriile de sub administrație portugheză, teritoriile Fiji și Oman care au constituit puncte separate ale agendei Comitetului al patrulea) sînt raportate Adunării Generale : Rhodesia de sud, Guineea ecuatorială, Gibraltar, Somalia franceză, Insulele Falkland, Ifni și Sahara spaniolă și alte peste 20 de teritorii și insule mici aflate încă sub administrația unor puteri occidentale.

PE CALEA DEZVOLTĂRII COOPERĂRII INTERNAȚIONALE

Activitatea bogată a Comitetului Economic, care a înregistrat în ultimele săptămîni un bilanț important de documente adoptate pe linia intensificării căilor de colaborare economică internațională și a reușit să exprime în toate textele idei valoroase de industrializare și cooperare industrială, a înregistrat și în aceste ultime zile un palmares semnificativ.

De mare interes s-a bucurat dezbaterea rezoluției prezentată de Austria în numele a 18 țări europene (România și celelalte 8 țări care au fost în 1965 autorii rezoluției de cooperare europeană au fost bineînțeles printre coautorii cei mai activi), care se referă la rolul și rezultatele pozitive ale Comisiei economice O.N.U. pentru Europa pe linia dezvoltării cooperării între țări și cere statelor membre să-și intensifice eforturile pentru încurajarea cooperării și schimburilor internaționale în domenii cît mai variate.

Audiența largă a discuției decurge din experiența pozitivă în Europa de armonizare a unor interese și concepții diferite, în scopul cooperării intereuropene și internaționale. Amplificarea dialogului intereuropean, exprimată și în dinamica ascendentă a comerțului, este în folosul păcii în întreaga lume, căci, după cum a subliniat Mircea Malița în cuvîntul său din Comitetul al doilea : „Schimburile economice și culturale între țările europene cu filozofii diferite contribuie la destinderea atmosferei internaționale și, eliberînd treptat statele Europei de coșmarul unui nou conflict între ele, le dă posibilitatea să-și îndrepte cu mai multă atenție privirile spre problemele arzătoare care se pun celorlalte regiuni ale lumii".

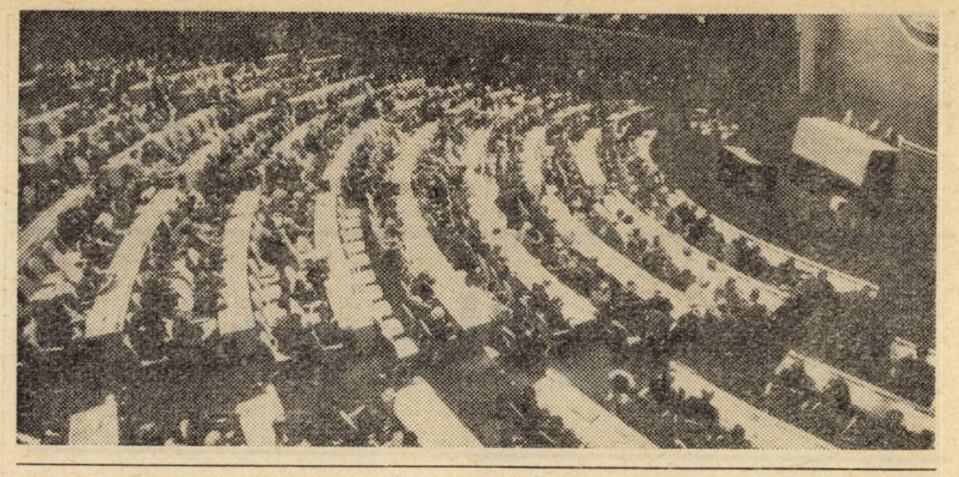

Ședință a Adunării Generale a O.N.U.

Rezultatele obținute de Comisia Economică O.N.U. pentru Europa în cei 20 de ani de existență pot stimula — este părerea majorității delegațiilor — și activitatea altor organisme regionale sau internaționale de cooperare între state. De altfel, rezultatul votului exprimat indică cu claritate aprecierea și sensul atribuit de întregul comitet problemei cooperării economice.

Un alt text, numărînd de asemenea România printre cei 35 de autori, a consacrat ideea importanței factorului uman în dezvoltarea economică a statelor, sub forma pregătirii unui an internațional al educației, eventual anul 1970, acțiune ce se va încadra în viitorul deceniu de dezvoltare economică. La acest text eforturile delegației noastre au realizat apropierea unor puncte de vedere inițial divergente, aducînd clarificări în formularea finală a rezoluției, adoptată în unanimitate.

Aceeași aprobare unanimă a întrunit-o și cea de-a treia rezoluție, aflată în discuția Comitetului Economic, prezentată de România și alte 9 țări, și subliniind contribuția pe care o poate aduce știința și tehnica progresului economic și social și cerînd o mai amplă angajare a programelor și organismelor O.N.U. în dezvoltarea cooperării pe plan științific și tehnic. Această rezoluție, introdusă în numele autorilor, de ambasadorul Costin Murgescu, subliniază importanța acestor măsuri pentru dezvoltarea economiei tuturor țărilor, cu deosebire a celor slab dezvoltate.

Nu putem să nu înscriem în acest bilanț săptămînal, și cu aceeași semnificație a cooperării internaționale, adoptarea cvasiunanimă (93 voturi pentru, un singur vot contra) a rezoluției propusă de Malta, între coautorii căreia se numără și țara noastră, care stabilește crearea unui comitet special de 35 state (între care și România) pentru studierea mijloacelor de cooperare pașnică internațională în folosirea imenselor resurse ale mărilor și oceanelor. „Țara noastră, a subliniat Mircea Malița, consideră această inițiativă ca făcînd parte din aceeași categorie de propuneri formulate în număr crescînd în ultimii ani și care au drept scop lărgirea zonelor în care normele de drept internațional și cooperare între state sînt chemate să înlocuiască sau să prevină cursa înarmărilor și competiția ostilă".

ZIUA DREPTURILOR OMULUI LA O.N.U. ȘI ÎN AFARĂ

La 10 decembrie 1948 O.N.U. a adoptat declarația universală a drepturilor omului, primul document internațional care enunță drepturile inalienabile ale ființei umane. De atunci tradiționale festivități și mesaje evocă și invocă în fiecare an conținutul proclamației drepturilor egale pentru toți oamenii, pe baza libertății, justiției și păcii în lume.

Anul acesta, la sediul O.N.U. evenimentul s-a bucurat de o particulară însemnătate : sesiunea a adoptat în cursul lucrărilor sale actul care precizează și concretizează unele prevederi fundamentale ale Declarației, proclamînd eliminarea tuturor discriminărilor la adresa femeii și, în același timp, a stabilit, într-o discuție recent terminată în Comitetul al treilea, cadrul de desfășurare a anului jubiliar internațional — 1968 — al drepturilor omului și a conferinței din aprilie de la Teheran, consacrată aceluiași eveniment. Participarea a trei artiști de valoare mondială la festivitatea din sala Adunării Generale din seara de 10 decembrie a conferit în același timp o strălucire deosebită acestei manifestări. Yehudi Menuhin, Ravi Shankar și Jean-Louis Barrault au pledat, fiecare în alfabetul specific artei lor, pentru respectarea spiritului celor înscrise în documentul istoric pe care Națiunile Unite îl înscriu la activul lor, au transmis mesajul de umanitate și noblețe spirituală pe care-l aduce omenirii arta universală.

Dar, așa cum a arătat președintele Corneliu Mănescu în mesajul său : „Aniversarea de astăzi a Declarației este un prilej de a evoca răspunderea care ne revine în a persevera pe drumul traducerii ei integrale în realitate, pe baza contribuției sporite a întregii comunități internaționale. Pe această cale, efortul cel mai important este acela de a se asigura respectarea personalității tuturor popoarelor, a dreptului lor de a-și alege singure, fără amestec din afară, orînduirea socială".

Sensul profund și actualitatea acestor cuvinte au fost remarcate aici ca exprimînd preocuparea atîtor țări membre și nemembre ale O.N.U. față de cursul periculos de încălcare a demnității umane, de limitare a posibilităților de dezvoltare neîngrădită a fiecărui individ, la care mai sînt supuse atîtea ființe omenești, popoare întregi. Ziarul „New York Post", într-un editorial consacrat evenimentului, constata : „Este oarecare cinism pentru unii înalți politicieni americani să vorbească de respectarea drepturilor omului cînd asistăm la maltratarea, chiar în fața sediului O.N.U., a celor care manifestează pentru drepturile omului în Vietnam, pentru pace". (Este vorba de demonstrația care a avut loc chiar în ziua drepturilor omului.)

New York, 12 decembrie

Iarnă atlantică

Silviu Brucan

În fiecare an, Consiliul ministerial al N.A.T.O. din decembrie este principalul eveniment nord-atlantic. Anul acesta, evenimentul a fost pregătit de un intens foc de artilerie propagandistică în jurul „planului Harmel", al studiilor întocmite de grupul special N.A.T.O. și al adunării de la Bruxelles, organizate după toate regulile „ripostei flexibile" — doctrina militară în vigoare la strategii atlantici. Numai că armele s-au dovedit convenționale și — poate din cauza ambianței sărbătorilor de iarnă — s-au remarcat prea tare artificiile.

Toată această agitație febrilă în jurul proiectelor de „reformă a N.A.T.O." au la origine îngrijorarea cu care este privită la Washington și în alte capitale occidentale apropierea anului fatidic 1969, cînd expiră valabilitatea pactului încheiat pe termen de 20 de ani. Criza a fost declanșată de retragerea Franței din structura integrată a N.A.T.O., iar maniera hotărîtă în care ea a impus mutarea instalațiilor militare și a comandamentului american de pe teritoriul francez a marcat sfîrșitul unei etape — etapa dominației necontestate a S.U.A. în alianța atlantică. Ce va urma sau cine va urma? — au fost de atunci întrebările neliniștite care au confruntat cancelariile occidentale.

De data aceasta, din cauza problemei vietnameze care blochează diplomația americană, sau poate, urmînd sfatul înțelept de a manifesta tact, Washingtonul n-a mai lansat cu tam-tam planuri sau „programe-șoc", ci a preferat să acționeze prin interpuși. Studiul pregătit de grupul special sub conducerea lui Manlio Brosio, secretarul pactului, a fost lansat după toate regulile publicității ca avînd drept scop „deplasarea accentului primordial de pe descurajarea războiului pe promovarea destinderii". În ce privește „planul Harmel", așa cum se întîmplă în ultimii ani cu toate proiectele atlantice *comune*, fiecare dintre parteneri a adoptat o versiune *proprie*. Peste ocean, acest plan pentru „coordonarea politicii de destindere față de țările răsăritene" a fost interpretat ca o posibilitate de a controla inițiativele politice ale partenerilor vest-europeni, care au sărit uneori peste capul Washingtonului. Intensificarea dialogului intereuropean și tendințele de apropiere Est-Vest care s-au dezvoltat în Europa, fără participarea S.U.A., au luat proporții ce încep să alarmeze Departamentul de Stat. La Bonn se manifestă speranța că o asemenea coordonare ar putea sluji intereselor politice ale Republicii federale. Londra este atît de strîmtorată de criza lirei sterline și acum de devalorizarea ei încît abia face față coordonării... debitorilor. Parisul a acceptat pînă la urmă să participe la consultările politice din cadrul pactului nord-atlantic cu gîndul că vor fi supuse discuției și inițiativele americane dar, așa cum preciza „Le Monde", nu va admite „nici un fel de directive pentru o politică comună obligatorie a membrilor alianței".

Se pare însă că vorbăria în jurul reformării și restructurării N.A.T.O. a întrecut măsura și că diplomații atlantici au început să se sperie de propriile lor cuvinte, deoarece deunăzi Brosio a ținut să pună lucrurile la punct și să precizeze că „planul Harmel nu tinde nici să reformeze, nici să transforme radical alianța, a cărei cartă unică rămîne tratatul de la Washington". Iar comandantul pactului, generalul Lemnitzer, căruia însuși cuvîntul „destindere" îi face nervi, a declarat răspicat că „nu vede sub raport militar nici un element care să justifice o reducere a efectivelor sau a pregătirii". Blocul trebuie să rămînă bloc chiar dacă Franța a făcut o gaură mare în mijlocul lui, iar integrarea militară rămîne legea lui de fier, deoarece — chiar dacă Lemnitzer n-a spus-o pe șleau — ea constituie mijlocul principal prin care Washingtonul urmărește să-și asigure hegemonia atlantică și să-și subordoneze partenerii scopurilor politicii americane.

Evoluția divergențelor strategice

Necesitatea pe care o resimt organizatorii pactului de a proiecta în public o nouă fațadă a N.A.T.O. devine explicabilă în contextul schimbărilor care s-au produs pe arena mondială din 1949 și pînă în zilele noastre. Dacă schimbarea de la începutul acestui deceniu în relațiile dintre S.U.A. și țările vest-europene a avut loc pe fondul unei modificări radicale a raportului de forțe pe întreg globul pămîntesc, anii '60 au cunoscut o accentuare continuă a acestor fenomene, cu reflectarea corespunzătoare în politica și strategia puterilor occidentale.

Consecințele dezvoltării inegale a țărilor capitaliste s-au impus la început pe plan economic și financiar. Față de perioada de imediat după război, cînd S.U.A. dețineau pe aceste planuri supremația absolută în lumea capitalistă (aproape 60 la sută din producție, o treime din export, 70 la sută din rezervele de aur), în 1960 partea lor din producția capitalistă scăzuse la 45,8 la sută, din export la 18,3 la sută, din rezervele de aur la 23 la sută, în timp ce partea țărilor vest-europene s-a ridicat la 35,4 la sută din producția capitalistă, la 45,5 la sută din export, la 41,3 la sută din rezervele de aur.

Pierderea unor atu-uri pe plan comercial și financiar a determinat în S.U.A. o și mai îndîrjită cramponare de controlul asupra forței nucleare occidentale, ca element-cheie al determinării strategiei globale a imperialismului. Lui McNamara i-a revenit încă în 1961 sarcina să fundamenteze doctrina americană potrivit căreia „conducerea războiului nuclear nu numai că este indivizibilă, dar trebuie să opereze pe baze globale, nu regionale". Aceasta însemna în esență că N.A.T.O., ca pact regional, trebuie să rămînă subordonat strategiei globale americane, concepție care își găsește expresia în faptul că forța nucleară strategică a S.U.A. n-a fost niciodată integrată în N.A.T.O.

Prima victimă a acestei concepții a fost „factorul nuclear independent" al Angliei care, în momentul cînd racheta a devenit *arma ultimă*, n-a mai putut ține piept costisitoarei curse nucleare în faza așanumitei „generații a treia". Prin torpilarea construcției unei rachete americane „Skybolt" pentru Anglia, Washingtonul și-a silit „aliatul special" să accepte la Nassau, în 1962, înțelegerea Kennedy-Macmillan, care pecetluia dependența britanică față de S.U.A. în domeniul nuclear.

Franța s-a opus concepției hegemonice americane, argumentînd că acțiunile intervenționiste ale S.U.A., în speță agresiunea împotriva Vietnamului, ar putea antrena țările vest-europene într-un război extraeuropean în care interesele lor nu sînt puse în cauză. Acesta a fost de altfel unul din motivele principale invocate de Franța în momentul cînd a hotărît să se retragă din structura N.A.T.O. Recent a avut ecou articolul publicat în publicația oficioasă „Revue de Défense Nationale" de către șeful de stat major al Franței, generalul Charles Ailleret. Forța autonomă franceză — susține Ailleret — „trebuie să fie orientată nu într-o singură direcție, aceea a unui inamic predeterminat, ci să fie capabilă să intervină pretutindeni. În limbaj militar, ea trebuie să fie general azimutală". Este pentru prima oară în perioada de după război cînd o mare putere vest-europeană își pune o asemenea sarcină strategică. O serie de comentatori americani o califică „schimbare de strategie"; referindu-se la părerea cunoscutului ziarist gaullist Georges Broussine, că „politica externă franceză în anii următori va fi orientată esențial împotriva predominanței Statelor Unite în toate domeniile și în toate părțile lumii unde este exercitată", ziarul „International Herald Tribune" din 1 decembrie 1967 scrie: „În acest context, concluzia că noua strategie militară este îndreptată și împotriva Statelor Unite este inevitabilă". Același ziar constată că aceasta contravine strategiei N.A.T.O., a cărei direcție unică este „spre Răsărit". Sesi-

zîndu-se de amploarea „excesivă" a ecoului stîrnit de articolul generalului Ailleret, ziarul „Le Monde" scrie că „acesta reia în principal orientarea generală a politicii militare definite de generalul de Gaulle în cuvîntarea ținută la 3 noiembrie 1959 la Școala militară".

Cît privește Anglia, deși rămîne tributară politicii și strategiei americane, amenințările voalate cuprinse în conversația „particulară" a lordului Chalfont cu ziariștii britanici (că în cazul respingerii în continuare a aderării ei la Piața comună, Londra se va vedea silită să-și revizuiască radical politica europeană, mergînd pînă la reconsiderarea participării la N.A.T.O.), demonstrează că modificările care s-au produs în orientarea ei strategică sînt mai profunde decît s-a crezut. De la concepția lui Churchill despre Marea Britanie în centrul a trei cercuri care se intersectează — America, Commonwealthul și Europa — și pînă la guvernul Wilson care a făcut din aderarea la Piața comună obiectivul nr. 1 al politicii britanice, evoluția a fost pe cît de semnificativă pe atît de profundă. Sensul acestui mesaj n-a scăpat oamenilor de stat de la Bonn, care sînt siliți să constate cît de precare au devenit bazele unei politici elaborate cu aproape două decenii în urmă.

De altfel, în ultimii ani, discuțiile pe teme strategice din sînul N.A.T.O. au relevat că, paralel cu afirmarea în continuare a intereselor comune țărilor imperialiste, s-a manifestat din ce în ce mai pronunțat tendința fiecăreia dintre principalele puteri de a obține adoptarea unor măsuri militare N.A.T.O. care să avantajeze obiectivele ei proprii. Aici a acționat nu numai faptul că puterile vest-europene au ajuns la punctul unde expansiunea lor economică și politică se ciocnește de hegemonia americană, ci și rivalitățile intereuropene, în special între Anglia , Franța și R. F. a Germaniei, care reeditează în condiții contemporane o luptă cu rădăcini istorice mai vechi.

De la „războiul puilor" la privilegiile dolarului

Ciocnirile de interese pe piața mondială capitalistă între puterile vest-europene și S.U.A. au generat discuții mai puțin discrete decît cele cu caracter strategic. Cine n-a aflat despre „războiul puilor", despre „runda Kennedy" și acum despre reacțiile în lanț declanșate de devalorizarea lirei sterline !

De unde la început Washingtonul vedea integrarea economică vest-europeană prin prisma „strategiei globale anticomuniste", treptat s-a trezit că Piața comună limitează desfacerea produselor americane pe piața europeană și capătă un ascuțiș antiamerican. Este adevărat că, izbindu-se de tarife protecționiste în Europa occidentală, S.U.A. au găsit o altă cale de a pătrunde acolo, prin acapararea unor poziții în economia vest-europeană de către puternicele monopoluri americane. În ultimii patru ani, rata creșterii investițiilor americane în această zonă a crescut de la 9 miliarde dolari la 16 miliarde dolari, iar faptul că pătrunderea are loc în special în ramuri de viitor — electronică, echipament electric, petrochimic, transporturi — de care va depinde progresul tehnic al întregii industrii vest-europene, a dat naștere la strigătele de „colonialism tehnologic", la alarma în fața „sfidării americane", despre care s-a vorbit atît de mult în ultima vreme.

Bătălia pe plan financiar-monetar se anunță a deveni una din formele cele mai ascuțite ale contradicțiilor interimperialiste. Pentru politica de expansiune mondială a S.U.A., legată de enorme cheltuieli militare și politice, menținerea dolarului ca etalon mondial constituie un instrument indispensabil. Pentru țările vest-europene, eliminarea acestui instrument hegemonic american devine o necesitate vitală. Desigur însă, guvernele țărilor vest-europene „țin seama de pozițiile economice și politice deținute de S.U.A. în chiar sînul țărilor lor și, de asemenea, de teama că, mergînd prea departe cu opoziția față de anglo-saxoni, să nu se ajungă la compromiterea interesului general-comun al tuturor imperialismelor" („Economie et Politique", Paris, iulie 1967, p. 17).

Noua realitate europeană

Sesiunea Consiliului ministerial al N.A.T.O. va reflecta stadiul în care se află în prezent relațiile dintre partenerii atlantici, elementele care-i leagă în politica lor, ce vor fi relevate, precum și cele care-i dezbină, ce vor fi camuflate. Dar criza în care a intrat pactul nord-atlantic se datorește nu numai ascuțimii contradicțiilor dintre principalii săi parteneri, ci și faptului că premisele false pe care acest bloc militar agresiv a fost construit cu 18 ani în urmă sînt acum, în plus, și perimate, depășite. Cine în țările din Occidentul Europei mai ia astăzi în serios imaginarul pericol al „agresiunii din Răsărit" invocat atunci ca temei fundamental la organizarea N.A.T.O. ? Același caracter anacronic l-a căpătat, în era tehnicii racheto-nucleare, o structură militară care se bizuia pe datele strategice ale Europei anului 1949.

Destinderea politică în Europa, intensificarea dialogului intereuropean și tendințele de apropiere care s-au dezvoltat între statele europene, indiferent de orînduirea lor socială, constituie una din marile realități ale momentului actual internațional. Nu întîmplător, toate proiectele de renovare a fațadei N.A.T.O. sînt prezentate opiniei publice ca o „adaptare" la această realitate. Suspiciunea și lipsa de crezare cu care sînt însă primite aceste proiecte în Occident se datoresc faptului că lumea își dă seama că între acest bloc militar agresiv și interesele destinderii europene există o nepotrivire organică. „O destindere Est-Vest în Europa este acum cheia păcii mondiale" — scrie James Warburg. „Dar nu poate exista o asemenea destindere — continuă el — atîta timp cît N.A.T.O. rămîne pilonul politicii noastre europene, deoarece însăși viața N.A.T.O. depinde de continuarea tensiunii între Est și Vest". Justețea acestei aprecieri este confirmată de eforturile cercurilor militariste, cristalizate de pildă în propunerile, făcute Consiliului N.A.T.O., de a adopta măsuri de transformare a Mediteranei într-o „mare sigură", de creare a unei „forțe navale de intervenție" și de „minare atomică a frontierelor". Pentru sesiunea din decembrie a fost pregătit de asemenea un „program cincinal de înarmare" în care, alături de corporațiile americane de armament care-și rezervă partea leului, corporațiile vest-europene sînt prevăzute și ele a primi comenzi îmbietoare. N.A.T.O. a fost și rămîne o piedică principală în calea reglementării problemelor europene și a stabilirii unui sistem de pace și securitate în Europa.

reflector

CONGRESUL „CURATORIULUI PENTRU O GERMANIE INDIVIZIBILĂ"

Cînd, acum o săptămînă, cititorii lui „Die Welt am Sonntag" luau cunoștință de memorandumul lui Wilhelm Schütz, președintele „Curatoriului pentru o Germanie indivizibilă", ei au fost puși desigur în fața unei condamnări fără apel a doctrinei oficiale a guvernului vest-german pretinzînd exclusiva reprezentare a poporului german. „Guvernul federal — se spune în memorandum — nu are dreptul să reprezinte întreaga Germanie din punct de vedere juridic". În consecință, Schütz reclamă relații „pe baza dreptului internațional" între cele două „state germane". Memorandumul, adresat cîtorva personalități, printre care și cancelarului Kiesinger, a provocat o vie emoție în cercurile guvernamentale de la Bonn, cu atît mai mult cu cît, pînă acum, Schütz a sprijinit totdeauna politica oficială a Bonnului. Faptul își întregește importanța dacă adăugăm că autorul memorandumului este secretarul general al unei fundații oficiale însărcinate cu problemele germane.

În concepția lui Schütz, relațiile între cele două state germane — state „parțiale", spune el („Gliedstaten"), pentru că fac parte din „aceeași națiune indivizibilă" — nu contravin ideii unei „confederații" între Bonn și Berlin.

Acest memorandum servește ca document de lucru la actualul congres anual al „Curatoriului pentru o Germanie indivizibilă", din Berlinul occidental. Pe baza memorandumului, adunarea dezbate, pentru prima oară, problema recunoașterii R.D.G.

Că pentru recunoașterea ca stat a R.D.G. se pronunță tot mai multe forțe politice vest-germane, o demonstrează și rezoluția adoptată zilele trecute de Congresul tineretului social-democrat din R.F.G., în care se recunoaște „existența de fapt — prin Republica federală și Republica Democrată Germană — a celor două state germane avînd orînduiri sociale și economice diferite" și se cere guvernului vest-german recunoașterea R.D.G. ca „partener de negocieri cu drepturi egale".

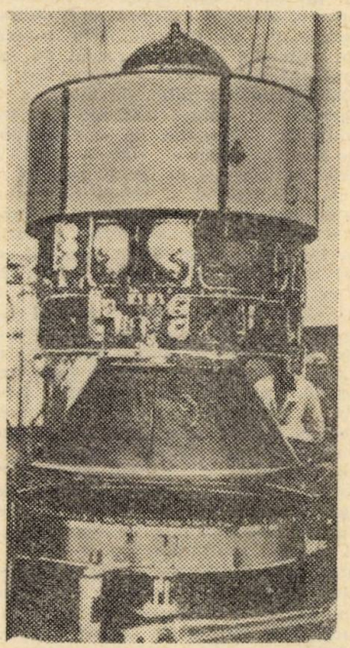

Satelitul american ATS-III, care a făcut cea dintîi fotografie „plină" a Pămîntului ATS-III cîntărește 700 kg și este dotat cu instrumente pentru măsurători meteorologice, telecomunicații, orientarea astronavelor

New York: Omagiu lui Brâncuși

Constantin Brâncuși este cu siguranță artistul român cel mai cunoscut în Statele Unite. Lucrările sale fac mîndria unor instituții de cultură celebre în lumea întreagă, ca Muzeul de artă din Philadelphia, Muzeul de artă modernă și Colecția Gugenheim din New York și altele.

În anii 1920—1930, cînd lucrările lui Brâncuși au cucerit admirația întregii lumi, în popularizarea lor un rol important au jucat criticii și colecționarii de artă americani. Numeroase expoziții ale sculptorului român au fost organizate în Statele Unite, pe care Brâncuși le-a vizitat de patru ori.

Este explicabil în aceste circumstanțe interesul excepțional pe care l-a trezit organizarea la New York a unui simpozion consacrat memoriei marelui sculptor, de la a cărui moarte s-au împlinit de curînd 10 ani. Festivitatea a avut loc marți, 12 decembrie, sub patronajul Școlii de artă a Universității Columbia. În fața unui auditoriu format din profesorii și studenții universității, din critici și iubitori de artă, eminenți cunoscători și cercetători ai operei lui Brâncuși au evocat viața și opera creatorului de nume căruia este legată întreaga sculptură modernă și contemporană și care a contribuit într-o atît de mare măsură la cunoașterea României și artei sale în întreaga lume.

Profesorul Andre Racz, un consecvent prieten al țării noastre, a vorbit în numele Școlii de artă despre „Țara și poporul a cărei bogăție de creație și inspirații a stat la baza operei lui Brâncuși". El a descris munca depusă de sculptor în ridicarea ansamblului de la Tîrgu Jiu, prezentat apoi asistenței de Ovidiu Popescu, atașatul cultural al Ambasadei române la Washington, prin intermediul filmului realizat recent de studioul „Al. Sahia".

Emoționantă și plină de interes a fost evocarea lui James Johnson Sweeney, directorul Muzeului de arte frumoase din Houston, despre vizitele făcute la Paris, la interval de 20 de ani, în atelierul sculptorului și relatarea atmosferei de acolo și a gîndurilor lui Brâncuși. Sweeney este organizatorul expoziției din 1955 de la New York, una din cele mai mari închinate lui Brâncuși, încă în timpul vieții sale.

O expunere de înaltă ținută și competență asupra sensurilor și influenței artei lui Brâncuși asupra sculpturii moderne și americane a ținut apoi David Rosand, profesor în secția de Istoria artei a universității. El a evocat și celebrul episod din 1926, cînd vama americană, refuzînd să recunoască valoarea artistică a „Păsării de bronz", a stîrnit o mare dispută artistică ce a contribuit la sublinierea valorii mondiale și deschizătoare de epocă a operei marelui sculptor.

Gîndurile despre artă ale lui Brâncuși, exemplificate cu proiecții din operele sale, au fost interpretate de un grup de studenți ai secției de teatru a universității.

A fost cu adevărat o caldă și elevată manifestare de respect și admirație față de arta marelui sculptor român, o contribuție efectivă la cunoașterea vieții și operei lui Constantin Brâncuși.

C. R.

New York, 13 decembrie

Planul „ASTRAPI"

Ciprul deține un record mondial: pentru fiecare opt-nouă locuitori există cîte un soldat! Aceasta se explică prin faptul că în afara trupelor engleze, grecești, turcești și a celor cipriote — existente în virtutea acordurilor internaționale semnate între părțile interesate — pe insulă se mai află încă o importantă forță militară grecească, un număr de militari turci, precum și trupele forțelor O.N.U. În total este vorba de aproximativ 75 000 oameni. Cea mai mare parte a acestei forțe militare a fost adusă pe insulă după acel decembrie 1963 cînd incidentele petrecute au marcat debutul uneia dintre cele mai grave crize impuse populației cipriote.

Precarul echilibru stabilit după ce tensiunea atinsese punctul maxim în 1964 a rezistat timp de aproape patru ani și există șanse ca statu-quo-ul să fie menținut în urma acordurilor greco-turce încheiate în zilele din urmă. Criza intervenită în relațiile greco-turce a fost reglementată în linii mari iar războiul dintre aceste două state a putut fi evitat datorită eforturilor de mediere întreprinse pe mai multe planuri. Se pune însă întrebarea dacă evacuarea trupelor „ilegale" aflate pe insulă — grecești și turcești —, garantarea independenței și integrității teritoriale a statului cipriot de către Natiunile Unite, extinderea împuternicirilor acordate „căștilor albastre", renunțarea implicită a Greciei la realizarea Enosisului și celelalte clauze asupra cărora s-a căzut de acord vor favoriza rezolvarea de fond a problemei cipriote: lichidarea surselor de tensiune pe insulă și convietuirea pașnică a celor două comunități.

Legitimitatea întrebării se datorește însăși evoluției problemei cipriote — care comportă o latură internă și o alta externă — din ultimii patru ani. După cum se știe, ulterior ciocnirilor de maximă intensitate din 1964, în urma eforturilor depuse pe plan internațional și, nu mai puțin, a tratativelor greco-turce, în vremea din urmă se instaurase un anumit statu-quo. În practică, Grecia nu mai ridicase chestiunea Enosisului iar Turcia, la rîndul ei, părea satisfăcută de faptul că statutul cipriotilor turci nu mai fusese pus în discuție. Situația era încă departe de a fi revenit la normal; convietuirea celor două comunități, așa cum se desfășurase mai înainte de decembrie 1963, constituia încă un deziderat; incidente minore — provocate de elemente extremiste instiaate din exterior — mai avuseseră loc. Dar anuntarea de către guvernul cipriot — la începutul lunii septembrie — a unor măsuri menite să ducă la normalizarea treptată a situatiei, împreună cu initierea unui dialog între purtătorii de cuvînt ai cipriotilor greci cu personalități politice turce erau elemente de bun augur.

La orizont nu se întrezărea nici un motiv, ținînd de situația internă de pe insulă, care să prevestească reizbucnirea conflictului. Si totuși, ciocnirile de la mijlocul lui noiembrie nu au izbucnit din senin. Încă în cursul verii, numeroase ziare din Occident au vorbit despre intrarea în fază de elaborare finală a planurilor de lichidare a republicii cipriote.

OBIECTIVUL: UN „PORTAVION NESCUFUNDABIL"

Ziarul iugoslav „Vjesnik" a apreciat, la cîteva zile după incidentele din 14—15 noiembrie, că actuala criză cipriotă, concretizată în primul rînd printr-o considerabilă agravare a relațiilor greco-turce, a fost proiectată cu anticipație, din exterior, ca și în ocaziile anterioare. „Liderii militari ai Pactului atlantic — scria ziarul — nu-și ascund aspirațiile față de crearea unui Cipru deosebit de cel actual, spre a consolida flancul sudic al N.A.T.O. prin construirea de baze militare pe insulă. Cu alte cuvinte, reglementarea problemei cipriote este văzută prin lichidarea republicii independente, suverane și nealiniate a Ciprului".

În germene, planul a fost elaborat în perioada 1963—1964, de către fostul ministru de externe al Statelor Unite, Dean Acheson. El pleca de la medierea făcută în acea perioadă de către Statele Unite pentru a se evita — din considerente tinînd de planurile și strategia cercurilor conducătoare ale N.A.T.O. — un conflict militar între Grecia și Turcia. „Planul Acheson" prevedea, în esență, împărțirea insulei între Grecia și Turcia, precum și construirea unei importante baze militare a N.A.T.O. Rezistenta opusă traducerii în viață a acestui plan, care urmărea transformarea insulei într-un „portavion nescufundabil" în Mediterana, a împiedicat atunci și în anii care au urmat realizarea lui. Ideea nu a fost însă abandonată. Interesul Statelor Unite pentru transformarea insulei într-o proprie bază militară (chiar sub steagul N.A.T.O.) a constituit și tema unei cărti apărută în cursul lunii martie sub semnătura ziaristilor americani Wziteland și Bartlett. În lucrarea „Pe marginea prăpastiei", ei afirmă că un plan secret vizînd o lovitură de stat în Cipru a fost elaborat după călătoria făcută pe insulă, în 1965, de către subsecretarul de stat George Ball. Potrivit celor doi ziariști, generalul Grivas (pînă de curînd comandantul trupelor grecești din Cipru) era gata încă de atunci, de acord cu Statele Unite, pentru lansarea „operatiunii Astrapi" (Fulgerul). Opozitia internă cipriotă și conjunctura internațională au determinat amînarea permanentă a îndeplinirii planurilor.

În cursul lunii iulie, ziarul italian „Paese Sera" și-a informat cititorii cu privire la modul cum s-a ajuns la definitivarea planului privind efectuarea loviturii de stat în Cipru. „După cum se afirmă — scria amintitul ziar — generalul Grivas urma să încerce să-și realizeze planurile încă înainte de lovitura de stat de la Atena... Atunci, Grivas a plecat incognito la Atena și s-a întîlnit cu unul din organizatorii proiectatei lovituri de stat, și anume cu colonelul Papado-

O coloană de automobile ale unităților O.N.U. în Cipru

poulos. Acesta din urmă l-a informat pe Grivas în linii mari despre evenimentele din Grecia, dar nu i-a comunicat data loviturii de stat... Papadopoulos a propus generalului să se înapoieze în Cipru și să aștepte. Colonelul și generalul s-au înțeles ; ei se cunosc bine deoarece Papadopoulos a activat în trecut în cadrul serviciului de informații al Greciei din Cipru. Planul asupra căruia s-a căzut de acord prevedea cîteva faze. Referitor la acestea, ziarul relatează : „Înainte ca trupele grecești să-și înceapă operațiunile pe insulă trebuie provocat un conflict între turci și greci. În timp ce guvernul Makarios și reprezentanții O.N.U. în Cipru vor fi ocupați cu aplanarea acestui conflict, detașamente speciale de șoc ale trupelor grecești vor începe operațiunea... După lovitura de stat din Grecia, noul guvern l-a informat pe Grivas că planul lui de acțiune în Cipru a fost aprobat și că prin urmare trebuie să se pregătească în vederea stadiului final. Lui Grivas i s-a dat a înțelege că atunci cînd în Cipru «totul se va termina», el va putea conta pe una din funcțiile influente din noul guvern grec..."

Și, într-adevăr, după lovitura militară de la Atena a fost precipitată pregătirea planurilor. Mizîndu-se, printre altele, pe faptul că o diversiune externă, stîrnind inevitabile patimi naționaliste, ar consolida pozițiile guvernului care a preluat puterea la 21 aprilie. „Ciprul era — nota «Le Figaro Littéraire» — un bun teren de a manevra. Rezolvarea acestei probleme tabu — care îi pasionează și îi îngrijorează în același timp pe greci — în care vechiul regim s-a împotmolit, însemna o excelentă afacere de prestigiu".

Ulterior, evenimentele s-au desfășurat în conformitate cu planurile denunțate încă din cursul verii de către ziare occidentale. Informațiile furnizate de săptămînalul parizian „Le Nouvel Observateur" sînt edificatoare în acest sens : „...Totul a început la 14 noiembrie, cînd generalul Grivas, comandînd contingentul grec din Cipru, a jucat nu rolul ucenicilor vrăjitori, ci al provocatorilor conștienți, trimițînd patrule grecești să atace prin surprindere satele turcești Bogazici și Gectkale, făcînd 24 de victime, potrivit raportului Comisiei O.N.U., și 30 de victime, potrivit guvernului de la Ankara. Operația îl viza de fapt pe președintele Ciprului, Makarios, căruia Grivas, extremist notoriu de dreapta, îi reproșează politica neutralistă și relațiile prea bune cu puternica mișcare progresistă a insulei (din care anumite sedii permanente încep de altfel să fie atacate de militanții de extremă dreaptă). Grivas sconta că americanii vor interveni cu suficientă eficacitate la Ankara și Atena pentru a evita un conflict general între Grecia și Turcia, ambele membre ale N.A.T.O., dar că nu vor putea împiedica, în Cipru chiar, o înfruntare directă care, ținînd seama de raportul de forțe, s-ar fi întors inevitabil în avantajul grecilor. În calculele lui Grivas aceasta ar fi atras căderea «insuportabilului Makarios», considerat prea moderat de către combatanții greci. Noii stăpîni ai Ciprului ar putea acum să includă mai deplin insula în dispozitivul atlantic, punînd la dispoziția N.A.T.O. cele două mari baze, pînă în prezent strict engleze, de la Dekfeneila, în apropiere de Famagusta, și de la Akrotiri, în sud, oferind noi puncte de sprijin flotei a 6-a din Mediterana. Acest plan machiavelic nu este numai al lui Grivas, ci și al colonelului Papadopoulos și al militarilor celor mai extremiști, care considerau că o acțiune în același timp antiturcă și anticomunistă în Cipru ar fi diversiunea ideală pentru salvarea regimului lor din ce în ce mai nepopular. El ar fi putut reuși dacă turcii ar fi căzut în capcană, de care au fost de altfel la doi pași. Dar O.N.U. a reluat serios toată afacerea în mînă..."

ALTERNATIVA

Manevrele străine au împins relațiile greco-turce la un stadiu extrem de critic. Evenimentele sînt bine cunoscute. Armatele celor două state se găseau pe picior de război. Cercurile conducătoare ale N.A.T.O. și-au dat însă seama că evoluția evenimentelor riscă să le scape de sub control. După energica intervenție a secretarului general al O.N.U., după luarea de atitudine a statelor iubitoare de pace, trimiterea urgentă a unui reprezentant personal al președintelui S.U.A., participarea directă la dezbaterea problemei a secretarului general al Pactului atlantic au reflectat teama resimțită în fața perspectivei de degradare rapidă a flancului sud-estic al N.A.T.O.

Washingtonul s-a văzut, dintr-o dată, între două focuri. Sprijinirea în continuare, fățișă, a planurilor de lichidare a Republicii Cipru ar fi putut determina, implicit, schimbarea pozițiilor Turciei în cadrul N.A.T.O. Sprijinirea Turciei însemna renunțarea la ocrotirea cercurilor extremiste grecești care se aflau în spatele generalului Grivas. Intensul du-te-vino al emisarilor N.A.T.O. și ai guvernului american între Atena, Ankara și Nicosia se explică prin dificultățile resimțite de diplomația americană în momentul cînd și-a dat seama de riscurile continuării operației.

În mesajele pe care le-a adresat guvernelor Ciprului, Greciei și Turciei, guvernul român și-a exprimat convingerea că pentru menținerea păcii în Balcani este imperios necesar ca guvernele statelor implicate în actuala criză să manifeste calm și înțelepciune, căutînd soluții pașnice pentru rezolvarea problemelor. Cu acest prilej, guvernul țării noastre s-a pronunțat încă o dată pentru respectarea angajamentelor internaționale în problema Ciprului, exprimîndu-și speranța că poporului cipriot i se vor asigura condiții pentru a-și rezolva problemele interne potrivit propriei sale voințe. Și în aprecierile formulate cu privire la actuala criză, România a pornit de la considerentul că problemele litigioase, indiferent de complexitatea lor, nu trebuie rezolvate prin recurgerea la forță ci numai pe calea înțelegerii, a rațiunii, prin tratative pașnice, în interesul popoarelor din regiunea Peninsulei Balcanice.

După cum subliniază mulți observatori, în condițiile în care ideea Enosisului a trebuit să fie abandonată de către guvernul grec (generalul Grivas și-a anunțat totuși intenția de a se reîntoarce pe insulă), reglementarea trainică a problemei cipriote este posibilă numai prin normalizarea relațiilor dintre cele două comunități.

În noile condiții create prin retragerea trupelor „ilegale", rămîne de văzut cum vor evolua, pe de o parte cererea unor reprezentanți ai ciprioților greci privitoare la abrogarea tuturor clauzelor limitînd capacitatea acestora de a hotărî soarta insulei și pe de altă parte cererea cipriotilor turci, care doresc întărirea participării lor la guvernarea țării și obținerea unor garanții speciale privitoare la drepturile lor. O sursă de eventuale dificultăți ar putea-o constitui activitatea elementelor extremiste, ghidată din exterior. Atît adepții Enosisului (potrivit planurilor americane), cît și cei ai federalizării sau împărțirii insulei ar putea continua (declarații de intenții s-au și înregistrat) să încerce să împiedice revenirea la normal.

Liderul cipriot turc, Osman Orek, a declarat că cele două comunități vor putea începe tratative îndată ce în Cipru se va instaura o atmosferă pașnică. La rîndul său, ministrul de externe al Ciprului, Kyprianu, se pronunța recent pentru soluționarea pașnică a problemei cipriote. „Cerem — declara el — recunoașterea integrității teritoriale și a suveranității insulei și vom lupta pentru aplicarea Cartei O.N.U. Sîntem împotriva presiunilor și violenței. Nici o țară nu poate hotărî soarta noastră fără noi".

Finalmente, prin acțiunea conjugată a tuturor acestor factori — și, fără îndoială, printre aceștia figurează la loc de frunte opoziția populației cipriote față de planurile de lichidare a statului, — încordarea a fost redusă.

Interesele reale, vitale, ale poporului cipriot, interesele păcii și securității în această regiune a Europei reclamă încetarea oricărui amestec în treburile interne ale populației insulei. Între cele două comunități cipriote nu există contradicții fundamentale care să le împiedice să ajungă la o înțelegere, reciproc avantajoasă, în vederea împletirii eforturilor atît de necesare pentru lichidarea sechelelor trecutului și făurirea unui cămin ospitalier pentru toți fiii acestei insule.

Eugen PHOEBUS

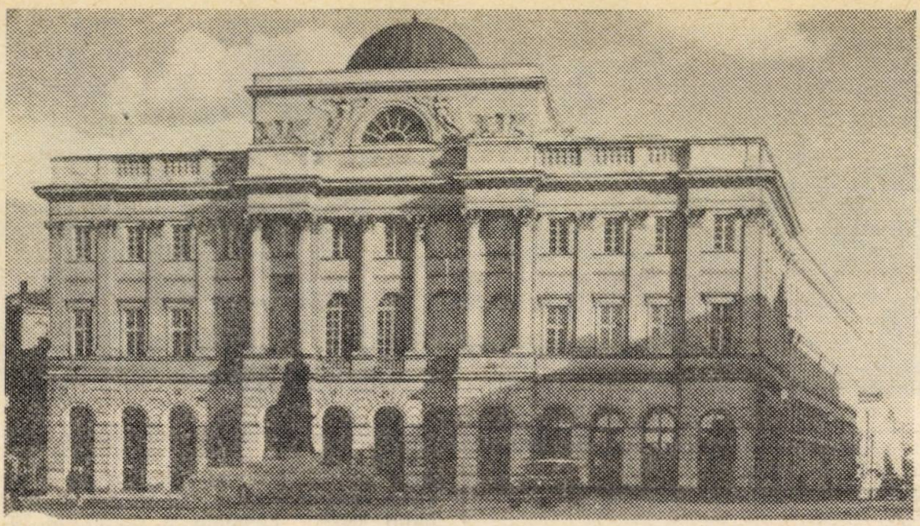

Clădirea în care funcționează Institutul de filozofie și sociologie al Academiei de Științe a R. P. Polone

De la trimisul nostru, Sorin Mladoveanu

„Ingineria socială" în acțiune

Cercetarea sociologică poloneză înregistrează în ultimii ani o dezvoltare notabilă, consonantă de altfel cu amplificarea interesului față de această disciplină pe plan internațional. Ca și în celelalte țări socialiste, amploarea și complexitatea transformărilor în structurile social-economice, mutațiile în planul psihologiei și conștiinței sociale oferă cercetătorilor o întinsă arie de investigație și determină o continuă diversificare a preocupărilor. Au fost create centre de sociologie teoretică și aplicată în universități, institute de studii, cabinete sociologice pe lîngă întreprinderi și s-au elaborat monografii și studii de sinteză care integrează cuceririle sociologiei mondiale în domeniul metodelor și al tehnicilor de lucru.

Unul din principalele nuclee ale cercetării sociologice poloneze îl constituie Institutul de filozofie și sociologie al Academiei de Științe, condus de profesorul Adam Schaff. Filozof și sociolog de notorietate internațională, director al Centrului european de științe sociale al U.N.E.S.C.O., Adam Schaff desfășoară o activitate teoretică de largă cuprindere, care înglobează probleme de materialism istoric, de antropologie filozofică, de gnoseologie, aspecte ale raporturilor între filozofie și știința limbii, dintre filozofie și științele naturii etc. Este, în aceste domenii, autor a numeroase volume, dintre care „Introducere în semantică" a fost tradus și în limba română.

În cadrul convorbirii pe care a avut amabilitatea să ne-o acorde, l-am întrebat pe academicianul Adam Schaff cum se definesc, după opinia domniei sale, rolul și atribuțiile sociologiei în raport cu avîntul tehnologic și cu progresele spectaculoase pe care le înregistrează în epoca noastră științele pozitive. Avîntul tehnologic — ne-a spus interlocutorul nostru — nu numai că accelerează dezvoltarea socială dar într-un fel o și complică. Oamenii devin tot mai legați unii de alții în sfera producției și a întregii vieți sociale, iar înăuntrul acestei imense rețele de conexiuni și interdependențe apar probleme noi pe planul raporturilor interumane, al relațiilor dintre om și societate, probleme care reclamă o cunoaștere minuțioasă. Cum să-i organizăm mai bine pe oameni în producție ținînd seama de implicațiile sociale ale mecanizării și automatizării, de natura relațiilor care se creează în interiorul unui colectiv de muncă ? Cum să-i organizăm mai bine în viața socială, ținînd seama de consecințele profunde ale industrializării, de fenomenul migrației unor mari mase de oameni dinspre sat spre oraș, de crearea noilor centre urbane etc. ? Iată probleme cărora științele sociale — și în particular economia și sociologia — sînt chemate să le dea răspuns. Revenind la întrebarea pe care ați formulat-o, aș spune că sociologia a devenit astăzi o inginerie socială iar sociologul — un inginer menit să se ocupe, firește, nu de mașini ci de omul care mînuiește mașinile. Aș adăuga că însemnătatea studiilor sociologice crește în zilele noastre, între altele, tocmai pentru că tehnologia avansează impetuos, pentru că posedăm mai multe cunoștințe despre mașini și, ca atare, trebuie să știm mai multe despre oamenii care le creează și de care ele depind.

Solicitat să ne expună cîteva din principalele probleme cu care este confruntată școala sociologică poloneză, acad. Schaff ne-a declarat : Noi dispunem de teoria sociologică a materialismului istoric dar am neglijat un timp cercetările practice, bazate pe metode și tehnici moderne de investigație. Este ceea ce facem acum, fructificînd și tradițiile noastre în domeniul sociologiei empirice. Aș vrea să precizez însă care este, după părerea mea, problema esențială și în ce termeni se pune ea. Sociologia empirică a suferit dintotdeauna de o deficiență fundamentală : cercetări restrînse care dau rezultate restrînse. Problema constă în a găsi căile pentru a trece de la asemenea studii microsociologice la vaste concluzii și generalizări bazate pe teoria și metodologia marxistă. Sociologia nu oferă rețete dar ea e capabilă să furnizeze, pe o asemenea bază, date semnificative și concluzii utile pentru aprofundarea unor procese sociale în curs de desfășurare, pentru descoperirea celor mai bune mijloace de a soluționa o serie de probleme de ordin practic.

În încheierea convorbirii, acad. Adam Schaff a ținut să sublinieze interesul pe care sociologii polonezi îl acordă unei vaste cooperări internaționale în domeniul științelor sociale cu specialiști din toate țările și, în primul rînd, cu sociologii din țările socialiste. Un teren propice unei asemenea cooperări — a precizat domnia sa — îl constituie Centrul european de științe sociale, cu sediul la Viena. Menționînd aportul grupului de specialiști români care participă la activitatea Centrului, acad. Schaff a evocat în acest context tradițiile cercetării sociologice românești, reprezentate de școala profesorului Gusti, cu poziții atît de însemnate în domeniul sociologiei rurale.

■

Cîteva din problemele care se înscriu în raza de observație a sociologilor polonezi ne-au fost expuse de prof. docent dr. Jerzy Wiatr, directorul Centrului de sociologia științelor politice. Un obiectiv major al cercetărilor noastre — ne-a spus domnia sa — îl constituie aspectele sociale multiple generate de fenomenul urbanizării, fenomen ale cărui proporții pot fi sesizate mai just dacă vom aminti că în Polonia, începînd de anul acesta, populația orașelor întrece ca număr populația care trăiește la sate. Integrarea în mediul urban a unor vaste grupuri sociale ridică probleme complexe, începînd de la amenajările necesare pentru crearea unor condiții de viață adecvate noilor veniți, pînă la modificările care se petrec în psihologia, în mentalitatea și deprinderile lor. Pe de altă parte, urbanizarea înseamnă pentru sociolog nu pur și simplu creșterea populației orășenești pe seama populației rurale. Acesta este un aspect de care se ocupă demografia și statistica. Pe noi ne preocupă în egală măsură reversul fenomenului de urbanizare și anume transformările care se operează în sfera comunităților rurale sub influența orașelor, apariția unor elemente caracteristice stilului de viață orășenesc, „urbanizarea" cerințelor de consum ale populației. Un exemplu semnificativ îl oferă studiul social-economic al consumului la sate, studiu care arată că cerințele satului se apropie și încep să semene cu cele ale orașului. Încă un exemplu : sub influența orașului, tineretul sătesc tinde să-și delimiteze riguros timpul liber și să-l petreacă într-un mod similar cu orășenii.

Un alt grup de probleme supus investigației sociologice — ne-a informat interlocutorul nostru — este determinat de implicațiile accesului la cultură al unor mase largi, de influența televiziunii, a radioului, a cinematografului în viața cotidiană, în cristalizarea unor preocupări și cerințe spirituale noi și diversificate, în modul de a concepe educația copiilor etc.

Profesorul Wiatr a menționat în încheiere tradițiile școlii sociologice poloneze pe planul colaborării între sociologi, filozofi, istorici, economiști, juriști. Această colaborare este cu atît mai imperioasă astăzi, dată fiind complexitatea crescîndă a studiilor sociologice și preocuparea de a le asigura un grad înalt de eficiență.

De la trimisul nostru, N. S. Stănescu

Mă aflam în regiunea lacului Maggiore. Vizitasem localitățile balneare și mă oprisem îndelung la cea mai mare statuie din lume — San Carlo in Arona. Ridicată în 1692 ea domină, de pe culmea pe care este așezată, șoseaua ce șerpuiește către Stresa, prin dimensiuni cu totul remarcabile : 35 de metri. Traversasem apoi lacul cu un „vaporetto" plin de lume și automobile, ajungînd la Laveno. De aici drumul nostru ducea către Varese iar apoi către Veneția. Încă din portul orașului Laveno, numeroase afișe și reclame ne invită să vizităm Arcumeggia. Fiind în drumul nostru, ne propunem să nu ocolim localitatea. După cîtva timp, indicatoarele ne orientează spre locul pe care-l căutăm.

Expoziția Arcumeggia

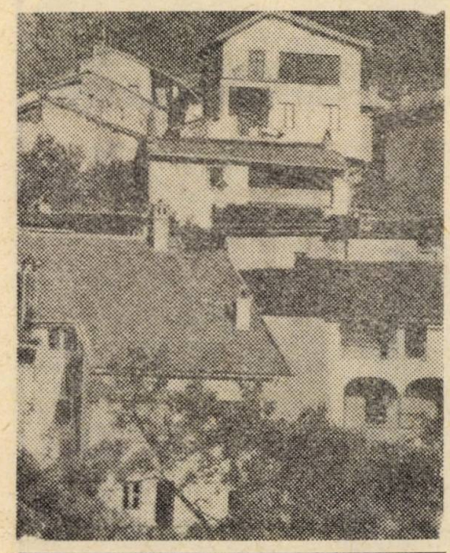

Arcumeggia, un sat de munte, cățărat pe ripe, a devenit o expoziție în aer liber. Sus, vestita „Bottega del pittore"

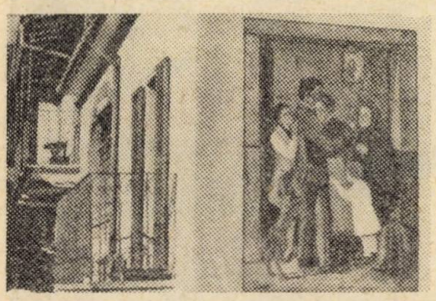

„Întoarcerea emigrantului", o frescă inspirată din realitățile cotidiene

Drumul urcă din greu serpentinele strînse. Șoseaua asfaltată nu ne face să bănuim măcar că punctul final al călătoriei va fi nu un oraș mare, cu edificii impunătoare ce dăinuiesc de secole, ci un sătuc de munte, cocoțat cu greu pe rîpe abrupte, adunînd la un loc abia cîteva zeci de căsuțe modeste. Cînd ai ajuns în pragul satului, cînd citești — aproape dezamăgit — numele căutat, Arcumeggia, te întrebi contrariat dacă merita osteneala de a străbate drumul pînă aici. Abia pornind pe aceste ulicioare vezi însă că te-ai înșelat, că truda îți este răsplătită din belșug. Căci Arcumeggia este un muzeu în aer liber, un muzeu care cuprinde opere ale celor mai notabile nume ale artei plastice italiene contemporane, materializate în admirabile fresce exterioare, pictate pe pereții modestelor căsuțe locuite de cei 125 de cetățeni ai satului...

Abia pășești pe urma indicatoarelor și te oprești în fața unei impresionante picturi aparținînd lui Giuseppe Migneco, intitulată „Plecarea emigrantului". Fresca înfățișează opt personaje cu figuri împietrite, pictate în tente aproape brutale, pe un fond verde-albăstrui întunecat ce închide zarea. Printre personajele pictate sînt doi copii pe fețele cărora se zugrăvește tristețea despărțirii. Unul dintre ei poartă în mînă un buchet de flori pe care-l întinde celui ce pleacă. Gînditor, cu ochii pierduți în depărtări, unul din oameni este așezat lîngă geamantanul celui ce pleacă. În ansamblul ei, fresca exprimă indescriptibil acel amestec de speranță și de disperare care îi împinge pe mulți italieni să-și părăsească satul, așa cum arătam într-o corespondență anterioară, să caute de lucru „undeva", departe. Acel „undeva" este deseori un oraș industrial care arată cu totul altfel, și — în orice caz — mai puțin prietenos decît se aștepta el. De aceea, pentru unii, acest „undeva" înseamnă și meleagurile altor țări din Piața comună, uneori chiar îndepărtatele locuri ale Australiei, de la celălalt capăt al lumii...

Un pictor foarte cunoscut al Italiei contemporane, Gianfilippo Usellini, a pictat pe o altă ulicioară a satului un „pandant" al tabloului de mai înainte : „Reîntoarcerea emigrantului". În ușa larg deschisă a casei, sărăcăcioasă dar curată, familia îl întîmpină pe cel întors. Ar trebui ca toată lumea să se bucure : s-a întors fiul, soțul, tatăl. Și totuși, o neliniște intensă străbate fresca. Parcă fiecare se întreabă : și acum, ce va fi ? Ce va face acasă ? Căci, la urma urmei, motivele plecării nu s-au schimbat...

Pictura abstractă și-a găsit și ea locul pe pereții caselor din Arcumeggia (O frescă de Luigi Montanini)

Imaginile celor două fresce m-au urmărit multă vreme după ce am părăsit Arcumeggia. Vigoarea mesajului, puterea de comunicare a picturilor făceau din sătucul de munte un focar în care se concentrează lucrări dintre cele mai valoroase ale artei contemporane italiene.

Ideea de a organiza această „galerie a frescei exterioare" are doar zece ani. Au fost invitați aici, la inițiativa unui localnic, pictori care să cunoască frumusețile peisajului înconjurător, iar ei, îndrăgostiți de colțul acesta izolat parcă de lume, au zugrăvit pe pereți primele fresce. Pe atunci, drumul era încă plin de praf, îngust și întortocheat, iar despre electricitate locuitorii știau doar că este folosită în alte părți...

Numele lui Usellini și Morelli au adus după ele altele și altele. Pe cînd artiștii mai lucrau încă la primele fresce, locurile au fost invadate de ziariști, fotografi, critici de artă, operatori cinematografici. Acum, satul este un centru turistic care atrage oameni din Italia ca și din străinătate atît pentru pictura propriu-zisă cît și pentru actul de netăgăduită dăruire socială a pictorilor. În plus, Arcumeggia a devenit o școală estivală de artă, unde se țin cursuri de frescă, organizate pentru studenții de la „Academia delle Belle Arte". Veniți să predea aceste cursuri, mari artiști contemporani au împodobit, de-a lungul anilor, pereții exteriori ai caselor. Aici găsești semnăturile unor artiști ca Aligi Sassu, Fiorenzo Tamea, Remo Brindisi, Giovanni Brancaccio (directorul Academiei delle Belle Arte din Neapole), Luigi Montanari, Bruno Saetti, ca să numim numai cîtiva dintre aceia care și-au pus pasiunea în slujba reînvierii tradiției picturii realiste în Italia.

Inițiativa de a face din acest colț uitat de lume un loc căutat nu s-a oprit aici. Am avut ocazia să văd în Arcumeggia ceea ce se poate numi un remarcabil eveniment artistic : o expoziție cuprinzînd 28 de lucrări ale unuia din cei mai mari pictori italieni — Renato Guttuso. Uleiurile, acuarelele, tușurile, guașele și pastelurile sale se găseau expuse în „Bottega del Pittore", locul unde pictorii care au trecut prin Arcumeggia au petrecut ceasuri întregi din timpul lor liber avînd în față un pahar de vin. „Bottega del Pittore", cu încăperile ei micuțe, înșirate de-a lungul unei curți minuscule, a devenit deci o sală de expoziție, invitîndu-te la tăcere, concentrare și admirație. Acum, în sat există o altă „Bottega", modernă, unde tronează aparatul modern de filtrat cafea. Aici servește o tînără cu trăsături armonioase ce au inspirat penița unuia din pictori. Acesta, drept omagiu, i-a dăruit portretul pe care fata l-a atîrnat lîngă locul pe care stă...

Cu prețuirea artei mă mai întîlnisem și în alte părți ale Italiei. Muzeele Romei și Florenței mă copleșiseră cu pînzele lui Rafael, cu frescele imense din Capela Sixtină și sculpturile lui Michelangelo. Dar Arcumeggia se încadra în climatul artistic italian într-un fel al ei propriu, neîntîlnit în altă parte. Poate tocmai de aceea impresiile culese aici, în sătucul pierdut între cutele munților împăduriți din preajma lacurilor nordice ale Italiei, rămîn de neșters.

INSULA DE SMARALD

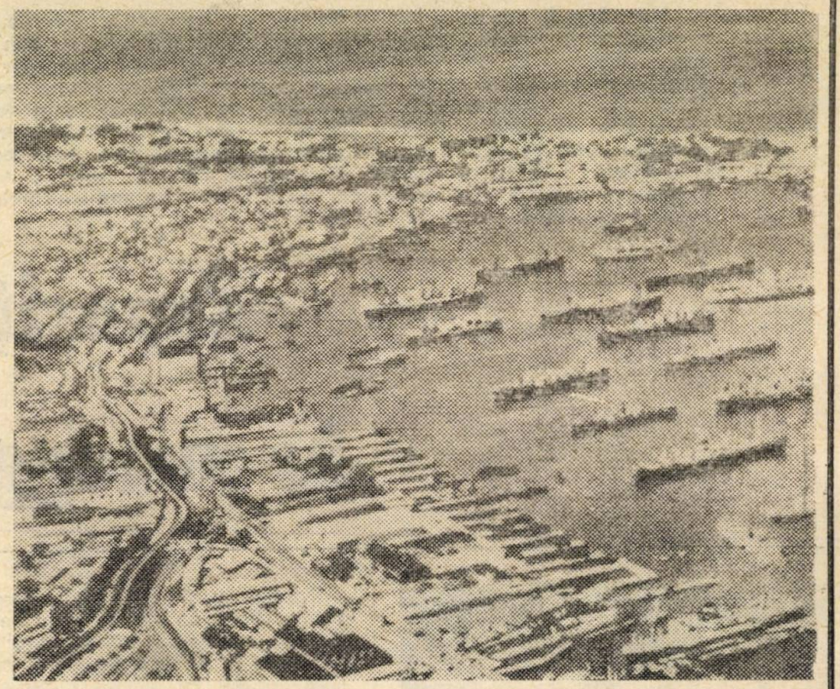

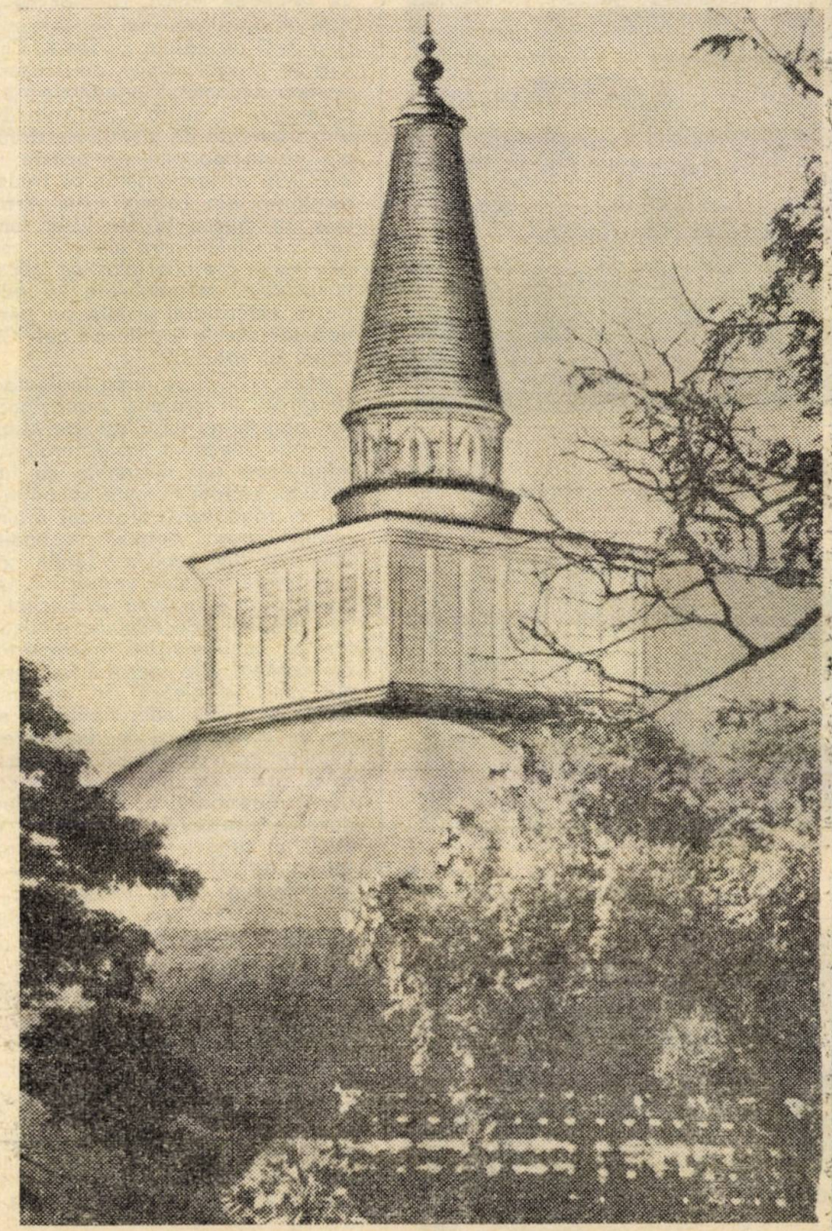

Constantin Dicu

Încă din antichitate, Ceylonul a constituit punctul de legătură al unor importante căi comerciale. Minunata înfățișare naturală a insulei a încîntat pe toți vizitatorii ei, care i-au dat nume dintre cele mai romantice: „Perla Orientului", „Insula de Smarald", „Insula Mirodeniilor" și chiar „Grădina Raiului".

Ne apropiem de Colombo, capitala țării, cel mai important port al insulei. În acest port pot fi întîlnite vase care străbat toate mările și oceanele pămîntului. Colombo, orașul-grădină al Ceylonului, are străzi largi, însorite, copaci mereu verzi, magazine atrăgătoare, hoteluri luxoase. Peste tot forfotește mulțimea pitoresc îmbrăcată în culori vii, exotice. În bazarul Pettah plutește aroma mirodeniilor pentru care Ceylonul era faimos încă de pe vremea regelui Solomon.

Apropiindu-se de portul Colombo, vizitatorul zărește din depărtare înaltele cupole ale bisericii Wolvendaal, înălțată cu multe secole în urmă, în timpul ocupației olandeze. Clădirea, în stil doric, adăpostește numeroase mărturii ale stăpînirii coloniale, printre care și blazoanele guvernatorilor portughezi, premergători olandezilor. Monumentele principale ale istoriei Ceylonului sînt legate însă de India. Insula a fost invadată în secolele VI și IV î.e.n. de populații venite de pe „subcontinentul" indian — siubalezi și tamili. Totodată, din India, religia budistă trece în Ceylon, unde este îmbrățișată de comunitatea sinhaleză. În timpul domniei regelui Pihiti (secolul XII e.n.) străvechea glorie a Ceylonului cunoaște o nouă afirmare prin cucerirea porțiunii inferioare a Birmaniei și a unei părți din sudul Indiei.

Din secolul XVI, Ceylonul este colonizat pe rînd de portughezi, olandezi și englezi. La început, portughezii au menținut, de formă, imperiul sinhalez. Ei nu au reușit să stăpînească însă regiunea centrală a insulei, din jurul străvechii

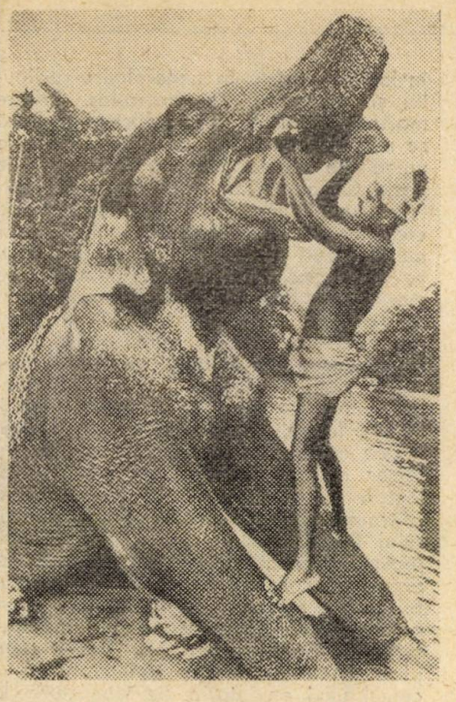

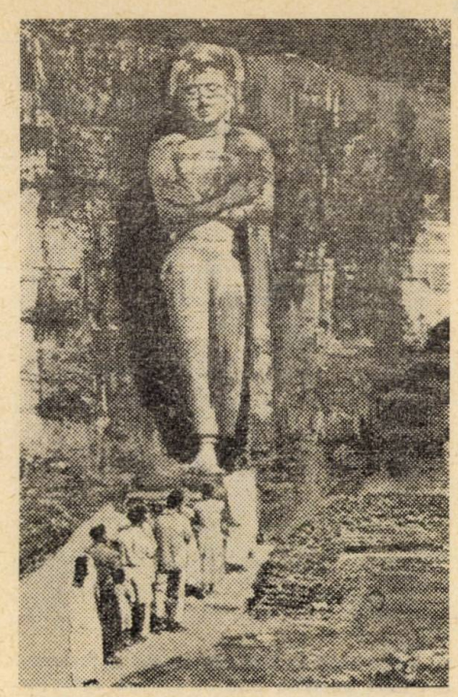

●
Portul Colombo

●●
Templu la Anuradhapura

●●●
Dentist pentru elefanți...

●●●●
Statuie a lui Buda, sculptată în stîncă, la Polonnaruwa

capitale — Kandy, fiind interesați mai mult în dezvoltarea regiunii de coastă, care le oferea o bună bază maritimă. Aliindu-se cu regele Kandyri, olandezii reușesc ca pe la mijlocul secolului al XVII-lea să pună stăpînire pe insulă. Ei au dezvoltat cultura mirodeniilor, creînd plantații întinse, aducătoare de mari venituri.

Rivalitatea anglo-franceză în această regiune a fost una din cauzele imediate care au atras atenția colonialiștilor englezi asupra acestei importante baze navale. Din 1802 Ceylonul devine colonie britanică.

LEUL DE PE SIGIRI

Ceylonul posedă numeroase vestigii ale zbuciumatei sale istorii. Străvechiul oraș Anuradhapura, întemeiat în anul 437 î.e.n., îmbogățit și înfrumusețat de-a lungul secolelor, a fost un vast centru cultural. Clădirile și sculpturile sale poartă și azi mărturia unei civilizații înfloritoare, din urmă cu 2 000 de ani. Preluînd idei și concepții arhitecturale din India, sinhalezii au transformat templele menite să adăpostească relicve budiste în monumente impresionante, care pot fi comparate cu marile piramide ale Egiptului. Minunatul „Pavilion al Reginei" — în realitate un vechi edificiu monastic — ilustrează concludent perfecțiunea atinsă de meșterii sinhalezi. „Piatra Lunii", o dală de piatră de formă semicirculară, așezată la picioarele treptelor de intrare în pavilion, este probabil unică în lume. Bogat sculptată, ea reprezintă la centru o enormă floare de lotus, înconjurată de rînduri alternative de desene florale, lebede purtînd flori de lotus în cioc, procesiuni de elefanți, cai, lei și tauri. Sculpturile măiestru cizelate nu și-au pierdut nici azi prospețimea, deși istoria lor numără peste 1 000 de ani.

La 160 de kilometri de Colombo se înalță ruinele unui alt oraș istoric, construit de regele Kassapa în 478—496 e.n., pe stînca Sigiri, înconjurată de păduri în care abundă o faună bogată. Această colină stîncoasă, ea însăși un fenomen geologic original, a fost transformată de regele Kassapa într-o fortăreață de necucerit. Numeroasele trepte tocite de trecerea pelerinilor îl poartă pe vizitator spre o galerie ce se încolăcește ca un șarpe în jurul stîncii pînă la o largă terasă-balcon, unde străjuiește un leu gigantic, construit din cărămidă, de la care colina își trage numele. De la această terasă pornește o cărăruie ce se cațără în zig-zag de-a lungul stîncii, purtînd pe cei care se încumetă să o urmeze spre podișul format pe partea superioară a colinei. Pe acest podiș se află ruinele palatului construit de Kassapa. Tronul de granit roz, rezervoare de apă, camere de locuit, gherete pentru santinele se impletesc pe acest spațiu restrîns într-o armonie desăvîrșită.

Într-un alt oraș străvechi, la Kandy, te întîmpină ca punct de atracție templul „Dintelui". Înconjurat de un zid de piatră și protejat de un șanț de apărare, templul își etalează de veacuri sculpturile delicate ca și frescele pictate în culori vii, reprezentînd „chinurile păcătoșilor", sau nenumăratele statui ale lui Buda. Preoții îmbrăcați în mantii de culoarea șofranului par a se afla într-o permanentă agitație, în timp ce clopoțeii templului și ritmul ametitor al tamtamurilor fac să răsune intonații stranii pentru europeni. La intrare, în sanctuarul care conține „dintele sacru", se află o ușă bogat ferecată în argint și fildeș și încadrată de fiecare parte cu cîte o pereche de colți de elefant. În această încăpere se află o masă de argint masiv iar în spatele ei, altarul în formă de clopot, cuprinzînd alte șase altare asemănătoare, unde e depus dintele. Altarele aurite sînt încrustate cu pietre prețioase de mare valoare.

Țară insulară cu o suprafață de 65 610 km², Ceylonul și-a cîștigat independența la 4 februarie 1948, devenind dominion în cadrul Commonwealthului, după o lungă perioadă de asuprire colonială. Numai Anglia a ținut Ceylonul sub dominație din 1802 pînă în 1948. Populația ceyloneză a opus o continuă rezistență dominației străine, rezistență care a căpătat forme violente între cele două războaie mondiale; după cel de-al doilea război mondial, sub presiunea crescîndă a luptei de eliberare națională, Anglia a fost nevoită să recunoască independența Ceylonului.

NOUL CEYLON

Conform constituției, șeful statului este regina Angliei, reprezentată de guvernatorul general, ales din rîndurile populației ceyloneze. Puterea executivă este exercitată de către guvern, primul ministru fiind numit de către guvernatorul general, după ce acesta a obținut majoritatea în parlament din partea partidului pe care îl reprezintă.

Pentru a vorbi de noul Ceylon se impune o incursiune sumară în moștenirea pe care a lăsat-o țării regimul colonial. În momentul cîștigării independenței, Ceylonul avea o economie slab dezvoltată, în care predomina agricultura. Industria era aproape inexistentă, iar capitalul englez ocupa poziții deosebit de puternice. Ceylonul dispune de mari bogății naturale: grafit de calitate superioară, pietre prețioase, minereu de fier, nisipuri cuarțoase, caolin, materiale de construcții. Totodată, țara are mari rezerve hidroenergetice, culturi tropicale de valoare etc. Printre acestea se situează la loc de frunte ceaiul. Este de menționat și lemnul pădurilor tropicale — abanosul, mahonul, arborele de fier — care acoperă circa 17 la sută din suprafața țării. Dar toate aceste mari bogății nu erau puse nici pe departe în valoare. O statistică publicată imediat după proclamarea independenței semnala faptul că „nu există posibilitatea alimentării țării numai pe baza producției obținute".

După 1956 au fost luate o serie de măsuri de ordin economic, printre care naționalizarea unor întreprinderi industriale, crearea unor instalații de irigare, construirea unei rețele de căi ferate; a fost etatizat sistemul de asigurări și s-a creat Banca Națională a Ceylonului.

În ultimii ani — în cadrul eforturilor de dezvoltare a economiei naționale — s-au construit o serie de obiective industriale moderne: uzina de rafinare de la Pulmoddai, fabrica de ciment de la Kankasanturai (circa 85 000 tone ciment anual), fabrica de sticlă de la Nattandiya, fabrica de ceramică de la Negombo, fabrici de cherestea și de zahăr etc. S-a pus un accent principal pe dezvoltarea ramurilor tradiționale și avantajoase pentru export: ceai, cauciuc, nuci de cocos etc. După India, Ceylonul ocupă locul al doilea pe plan mondial în ce privește producția și exportul de ceai. Ceylonul furnizează, de asemenea, circa 5 la sută din producția mondială de cauciuc natural.

În ce privește politica externă, Ceylonul desfășoară, alături de alte țări neangajate, o politică de neaderare la blocuri militare și de coexistență pașnică între țările cu sisteme sociale diferite.

La aproape 20 de ani de la obținerea independenței, poporul Ceylonului depune eforturi tot mai mari pentru lichidarea moștenirii coloniale, pentru dezvoltarea unei economii proprii capabile să asigure progresul țării.

Industria calomniei

Nicolae Minei

O adiere de vînt care crește, se intensifică și ajunge treptat o furtună, fatală pentru cel prins în vîrtejul ei : cam aceasta este în esență definiția pe care o dă calomniei Don Basilio. E o apreciere corectă dar unilaterală. Antagonistul fără noroc al istețului Figaro ignoră un alt aspect al defăimării, și anume avantajele ei pentru cel ce o practică. Pentru cel ce o practică nu sporadic, ca un diletant mînat de pasagere resentimente personale, ci sistematic, ca un profesionist în toată puterea cuvîntului. Individul pe seama căruia clevetește îi e indiferent — uneori nici măcar nu-l cunoaște. Important nu e răul pe care-l provoacă, acesta nu-i decît un subprodus inevitabil. Singurul lucru care contează este beneficiul rezultat pentru cel ce știe să debiteze minciuni cît mai verosimile și mai nocive despre cine **e necesar,** cui **îi e necesar și** atunci cînd **e necesar.**

Pornind de la un pasionant caz judiciar, cartea lui Louis Nizer „The Jury Returns" (Juriul se înapoiază) [1], apărută în editura newyorkeză „Doubleday", are ca temă transformarea calomniei într-un business, într-o sursă permanentă de venituri grase. Autorul este avocat. În această calitate el a pledat în lungul șir de procese al lui John Henry Faulk, actor și prezentator de radio și televiziune, trecut pe lista neagră ca „simpatizant comunist" și pus astfel în imposibilitate de a-și mai agonisi traiul. Partea cea mai interesantă este că Faulk nu a dat în judecată companiile de radioteleviziune care l-au concediat sau au refuzat să-l angajeze pe motivul susmenționat, ci firma (da, *firma*) care a furnizat, contra plată, informații false referitoare la opiniile sale politice.

Căci, așa cum reiese din cele scrise de Nizer, Faulk nu numai că nu are simpatii față de comunism ci, dimpotrivă, adoptă o atitudine de un reacționarism obtuz și primitiv. Ca persoană, el nu prezintă nici un interes. Cazul lui servește însă drept catalizator pentru a revela situații de-a dreptul uluitoare în sînul societății americane.

Cazul Faulk

Povestea începe în 1956, cînd firma „Aware" [2] înștiințează compania „Columbia Broadcasting System" (C.B.S.), unde lucrează Faulk, că el „aparține unei organizații de extrema stîngă sau are, cel puțin, o atitudine foarte binevoitoare față de ea". Totodată, „Aware" transmite această informație tuturor clienților companiei de radioteleviziune [3], oferindu-le ca dovezi un citat laudativ din „Daily Worker", participarea lui Faulk la o „manifestare artistică cu caracter comunist", prezența lui la o sesiune ținută în Mexic a Congresului continental american pentru pace (definit drept „organizație roșie") și alte cîteva „probe incontestabile". Ca urmare, C.B.S. începe să-l programeze din ce în ce mai rar pe Faulk și, după 18 luni, îl concediază. El se adresează stației de radio și televiziune W.C.C.O., din Minneapolis, al cărui director îl solicitase în cîteva rînduri. Oferta îi este acceptată și, vreme de trei săptămîni, viitoarea colaborare a lui Faulk este anunțată de W.C.C.O., de cîteva ori pe zi. Pe neașteptate, însă, și fără a furniza nici o explicație, directorul stației anulează angajamentul.

Tentative analoge făcute cu alte posturi de emisiune de radio și televiziune din New York, San Francisco și Austin eșuează în același mod. Deznădăjduit, Faulk își oferă serviciile ca figurant anonim, dar nici în această calitate nu este primit nicăieri. Împreună cu soția și cei patru copii ai săi, el este nevoit să trăiască de azi pe mîine, din tot felul de expediente.

Nimeni nu i-a comunicat vreodată în mod oficial cauzele ostracizării sale. Aflînd întîmplător de rolul jucat de „Aware" în concedierea lui, Faulk se adresează justiției, apelînd la ajutorul lui Nizer. Trec șapte ani pînă ce cauza lui ajunge în fața unui tribunal : conform legislației americane, fiind vorba de un proces de calomnie, instanța care o judecă este curtea cu juri.

Dezbaterile procesului ocupă locul cel mai important în cartea lui Nizer. Acesta mărturisește că nu se aștepta nici el la ceea ce avea să afle, încetul cu încetul, despre presiunile oculte exercitate în lumea artistică în general și a radioului și televiziunii în particular. Printre martorii lui Faulk care defilează la bară se numără cîteva din cele mai cunoscute nume ale spectacolului audio-vizual de peste Ocean : Kim Hunter, Joseph Cotten, Tony Randall, Charles Collingwood etc. Fiecare din ei citează unul sau mai multe cazuri asemănătoare cu cel al lui Faulk : actorul Philip Loeb, boicotat pe motiv că „împărtășește opinii comuniste", a ajuns într-o mizerie atît de cumplită, încît nu a găsit altă soluție decît sinuciderea ; din aceleași motive și-a pus capăt vieții și Mady Christians, o celebră interpretă de film și televiziune. Și lista e lungă, înspăimîntător de lungă.

Dar cea mai șocantă surpriză pentru Nizer a fost descoperirea caracterului lucrativ al operațiilor realizate de firma „Aware". Din interogatoriul luat martorului David Susskind, unul din cei mai fecunzi producători ai televiziunii americane, se constată existența unui veritabil tarif : 5 dolari pentru fiecare „cercetare", 2 dolari pentru o „recercetare" și 20 de dolari pentru un „dosar complet". Pentru un singur serial, produs în cursul unui an, stația de televiziune la care lucrează Susskind a avut de plătit 7 000 de dolari în schimbul „cercetărilor", „recercetărilor" și „dosarelor complete" furnizate de „Aware" pentru fiecare actor, figurant, regizor sau tehnician utilizat.

Procesul

Desfășurarea procesului demontează mecanismul de acțiune al firmei „Aware". Fără să-i conteste activitatea, apărătorii acesteia afirmă la început că „Aware" este o simplă „prestatoare de servicii", care lucrează exclusiv pe bază de oameni : „Clienții ne cer datele pe care noi le putem pune la dispoziție". Treptat însă, din depozițiile diverșilor martori, iese la iveală că patronul firmei, Vincent Hartnett, are ca „asociat invizibil" pe un anume Laurence Johnson, proprietarul unui mare grup de mari magazine cu autoservire. Sistemul de lucru este simplu și ingenios : dacă personalul unei companii de radio și televiziune nu a fost verificat de „Aware", Johnson aduce la cunoștința firmelor care își fac reclamă prin emisiunile companiei respective că el și „numeroșii săi prieteni din lumea comercială" le vor boicota produsele. Pretextul invocat este „utilizarea unui personal necontrolat, în rîndurile căruia mișună comuniștii". Dacă avertismentul nu dă rezultatele scontate, Johnson trece la punerea în practică a amenințării. Prin intermediul unui „Comitet antisubversiv", ai cărui membri sînt propriii săi salariați, el intervine și pe lîngă ceilalți negustori, pentru a-i determina să-i urmeze exemplul. De obicei, însă, firmele producătoare cedează încă de la început și cer companiei de radio și televiziune garanția că personalul ei a fost controlat de „Aware" și găsit corespunzător. „În felul acesta, scrie Nizer, Hartnett și Johnson realizează un venit anual de cîteva sute de mii de dolari".

Așa cum notează autorul lucrării, pînă la acest punct al procesului nici judecătorii, nici juriații nu păreau deosebit de impresionați. „Hartnett și Johnson găsiseră un mijloc de a cîștiga bine, scrie Nizer, un mijloc ca oricare altul, chiar dacă se baza pe o etică discutabilă. Singura posibilitate de a-i înfrînge era de a demonstra că procedează necinstit,

[1] Louis Nizer : „The Jury Returns", editura „Doubleday" — New York.

[2] Denumirea însăși este semnificativă : ea înseamnă „în cunoștință de cauză".

[3] După cum se știe, covîrșitoarea majoritate a programelor de radio și televiziune din S.U.A. sînt emisiuni publicitare subvenționate de firmele care își fac reclamă pe această cale.

că activitatea lor nu se reduce la aceea de denunțători, ci că sînt denunțători calomnioși".

Și demonstrația este făcută. Trecînd în revistă capetele de acuzare împotriva lui Faulk, avocatul său dovedește pe bază de documente că :

— citatul elogios atribuit ziarului „Daily Worker" a apărut de fapt în revista săptămînală „Time", a cărei poziție reacționară este notorie ;

— „manifestarea artistică cu caracter comunist" la care a participat Faulk a fost un dineu al Consiliului de Securitate al O.N.U., în asistența lui numărîndu-se, printre alții, secretarul general de atunci al Organizației Națiunilor Unite, Trygve Lie, și fostul secretar al Departamentului de Stat, Edward Stettinius ;

— prezența lui Faulk la Congresul continental american pentru pace, ținut în Mexic, era pur și simplu o născocire. La data respectivă, actorul se afla la New York, așa cum reiese din angajamentele sale din acea vreme, fiind obligat să apară în fiecare seară pe micul ecran. La fel de false se dovedesc și celelalte învinuiri aduse lui Faulk.

Partea interesantă este că avocații lui Hartnett și Johnson reacționează cu un calm desăvîrșit la fiecare dintre nimicitoarele contraprobe ale lui Nizer. Replica lor stereotipă este : „Clienții noștri sînt oameni, deci se pot înșela". Dar autorul înregistrează cu indignare că și confrații săi de pe banca adversă folosesc aceleași metode calomnioase ca și cei pe care îi apără. De exemplu, în cursul repetatelor interogatorii la care este supus Faulk, avocații lui Hartnett și Johnson fac aluzii la tot felul de relații ale sale cu persoane bănuite de a fi membre ale partidului comunist. Faulk neagă cu hotărîre asemenea legături, dar avocații revin iar și iar asupra lor.

Procesul se soldează cu victoria lui Faulk și Nizer. Juriații apreciază că Hartnett și Johnson s-au făcut vinovați de grave prejudicii morale și materiale aduse actorului și îi condamnă la plata unei despăgubiri. În treacăt fie spus, suma a fost redusă treptat în cursul apelurilor și recursurilor succesive ale celor doi imputați și Faulk nu a primit, cel puțin pînă la data cînd a apărut cartea, decît o infimă parte din bani.

„Juriul se înapoiază" nu este, în intențiile autorului său, o lucrare politică. Louis Nizer privește întreaga problemă de pe pozițiile avocatului și, dacă-l revoltă ceva, este nedreptatea. Dar prin nedreptăți el înțelege numai abaterile de la regulile modului de viață american, pe care-l acceptă fără nici o rezervă. În cîteva rînduri, Nizer se consideră dator să sublinieze că „fireste, orice patron are dreptul să-și concedieze orice salariat, fără a-și motiva într-un fel decizia". De asemenea, el lasă să se înțeleagă că dacă Faulk ar fi avut, într-adevăr, opinii de stînga, dacă ar fi fost lăudat de „Daily Worker", dacă ar fi participat la un congres pentru pace în Mexic etc., etc., măsurile luate împotriva lui ar fi fost justificate. Ceea ce îl deranjează, însă, este rolul precumpănitor al calomniei, al acuzațiilor mincinoase în cadrul persecuțiilor la care sînt supuși o seamă de concetățeni ai săi.

Prin ceea ce spune, ca și prin ceea ce nu spune, prin ceea ce acceptă, ca și prin ceea ce respinge, cartea lui Nizer constituie însă un document dintre cele mai interesante.

„Nepoții șarpelui cu pene"

Cînd genovezul Cristofor Columb a atins, în călătoriile lui maritime, țărmul Lumii Noi crezînd că a ajuns în India, „s-a pus capăt izolării emisferice occidentale", nota celebrul publicist și om de știință William Foster. El vedea trăsătura esențială a acestei descoperiri în faptul că ea „a legat definitiv și permanent, din punct de vedere economic, politic și cultural, noile continente de restul lumii cunoscute". În același timp, cucerirea Americii, metodele ce au caracterizat acest proces au constituit „un act de profundă nedreptate care a pus capăt dezvoltării independente a zeci și zeci de popoare". Băștinașii s-au văzut înfrînți și înrobiți, supuși distrugerilor și masacrelor incalculabile.

„Trecutul și prezentul indigenilor din America, drumul istoric pe care l-au străbătut, viața lor de ieri și de azi, contribuția lor la zămislirea culturii și artei americane" sînt adoptate ca principale puncte de analiză ale lucrării recent apărute în Editura politică, „Nepoții șarpelui cu pene" *. Autorul, Francisc Păcurariu, cunoscut specialist al varietății problemelor continentului latino-american, pasionat cercetător al vieții lui materiale și spirituale, se află, prin publicarea acestei cărți, la al patrulea volum dedicat Americii Latine, de fiecare dată privită dintr-un nou unghi de perspectivă.

În cazul de față sfera de cuprindere (teritorială) a lucrării se amplifică prin extinderea tratării asupra întregului continent american. „În epoca în care Lumea Veche ajunge — în urma descoperirii înfăptuite de Columb și a explorării și cuceririi pe scară largă a noilor pămînturi — să dobîndească informații și cunoștințe sigure despre America, pămîntul emisferei occidentale era locuit, din Alaska și pînă la Capul Horn, de la Oceanul Atlantic la Pacific, de sute și sute de triburi aflate pe diferite trepte ale evoluției istorice". Pornind de la ideea fundamentală că „în făurirea Americii actuale, născută din ciocnirea și apoi din sinteza dintre America precolumbiană și coloniștii sosiți din Europa, rolul indigenilor este incontestabil", lucrarea stabilește amănunțit drumul străbătut de indienii Lumii Noi spre civilizație.

Urmărirea evoluției populației băștinașe a Americii se desfășoară, cronologic, pornind de la o prezentare a nivelului atins în dezvoltarea culturii lor materiale și spirituale de indienii americani în perioada precolumbiană, trecîndu-se apoi la redarea momentului cuceririi străine și a consecințelor ei ; lucrarea se încheie printr-un amplu capitol care reliefează locul ocupat de populația indigenă în noua configurație a Americii și procesul de „integrare treptată a indienilor în lupta generală a popoarelor latino-americane pentru drepturi și libertăți democratice, pentru progres".

Tabloul societăților umane existente pe teritoriile celor două Americi, așa cum arăta el în pragul secolului al XVI-lea, transmite imaginea omului făuritor de unelte primitive din paleolitic și pînă la creatorii marilor culturi anterioare sosirii europenilor. „Oricît de rapide au fost victoriile cuceritorilor, oricît de sălbatice distrugerile umane și materiale care au urmat, ele n-au putut smulge din solul american rădăcinile vechilor civilizații precolumbiene care... își marchează prezența în configurația viitoarelor națiuni și state ale continentului american".

Cînd, după trei secole de robie, dominația colonială a fost destrămată, populația indigenă nu și-a putut însă vedea realizate năzuințele. În interior feudalismul hispanic a fost înlocuit de cel creol. Cît privește America de Nord „constituirea Statelor Unite coincide cu ridicarea politicii de vrăjmășie față de băștinași, de respingere a conviețuirii cu ei, la rangul de politică de stat, excepție făcînd doar perioada președinției lui Washington, Adams și Jefferson".

Multă vreme, problema indigenilor a rămas la nivelul discuțiilor juridice, etice și filozofice, fără a atinge principala deficiență : „nu ne mulțumim să revendicăm dreptul indianului la educație, la cultură, la progres, la iubire ori la cer. Începem prin a revendica în mod categoric dreptul său la pămînt", preciza cunoscutul specialist peruvian José Mariátegui. În zilele noastre, soarta indigenilor a devenit „un factor important al vieții politice din multe țări, cu implicații fundamentale de ordin economic și social, de a cărei rezolvare depinde în mare măsură evoluția țărilor respective". O serie de state latino-americane ca Bolivia, Guatemala, Mexic, Columbia, Peru nu pot ignora prezența minorității sau majorității indigene. În sfîrșit, ceea ce constituie un fenomen caracteristic al situației actuale a populației indiene este creșterea mișcării ei revendicative, astăzi tot mai strîns legată de mișcarea largă spre progres care îmbrățișează toate problemele realității americane, inclusiv problema indigenilor. „Mișcarea indigenilor pentru afirmarea și cucerirea drepturilor lor nu se desfășoară în mod izolat de lupta pentru democrație și progres, ci constituie o parte componentă a ei", este una din valoroasele concluzii ale acestui volum pasionant și instructiv

Anca VOICAN

* Francisc Păcurariu „Nepoții șarpelui cu pene" — Editura politică, 1967, 144 pag.

în lumea științei

A DOUA INIMĂ

Așa cum s-a întîmplat de multe ori în istoria științelor, la început a fost un fapt divers. In seara de sîmbătă 3 decembrie, Denise Darvall, o tînără funcționară de bancă, ieșea dintr-un cinematograf din Capetown, împreună cu mama sa. În clipa cînd au vrut să traverseze strada, cele două femei au fost lovite de un automobil condus în mare viteză de un oarecare Frederick Prins. Doamna Darvall a murit pe loc. Denise, rănită mortal, a fost transportată în stare de comă la spitalul „Groote Schuur."

În acest spital se afla internat de cîteva luni Louis Washkansky, comerciant, în vîrstă de 56 de ani, suferind de o boală incurabilă a inimii. Primele semne ale maladiei sale datau de șapte ani. Treptat, boala se agravase și medicii erau convinși că o nouă și foarte apropiată criză — probabil un nou infarct miocardic — i-ar fi fost fatal.

Iată cele două fapte a căror interferență avea să ducă, în noaptea de 3 spre 4 decembrie 1967, la una din cele mai impresionante performanțe din istoria medicinii, transplantarea inimii de la om la om.

De zece zile, lumea întreagă, nu numai lumea medicală, urmărește cu legitimă emoție starea omului în al cărui piept continuă să bată inima unei fete de 24 de ani, înmormîntată acum o săptămînă. Sute de savanți s-au îndreptat spre Capetown pentru a fi mai aproape de sălile albe, absolut izolate și perfect aseptice, în care 30 de chirurgi, biochimiști și biofizicieni urmăresc, la fracțiuni de secundă, evoluția marelui experiment. Cel mai modern aparataj biotehnic, racordat la corpul lui Washkansky, transmite despre procesele vitale din organismul acestui om țintuit pe patul spitalului un flux informațional cum ne obișnuisem să primim numai de la cosmonauții aflați în zboruri spre necunoscut. După o decadă scursă din noaptea operației și cu toate că informațiile primite direct de la pacient sînt bune, nimeni, nici îndrăznești medici care au efectuat transplantul, nu ar putea spune ce se va întîmpla cu Washkansky, în ce condiții și cît timp va supraviețui acest extraordinar altoi uman. Oricum, chiar dacă operația de la „Groote Schuur" nu-i va asigura o a doua viață de lungă durată, cazul acesta rămîne între cele mai importante evenimente din istoria științei despre corpul și viața omului.

Este îndeobște știut că oamenii au fost preocupați dintotdeauna nu numai de conservarea, ci și de restabilirea integrității corporale. Protezele și grefele au fost încercate din zorile civilizației, dar un progres substanțial în domeniul acesta nu s-a putut înregistra decît tîrziu, în vremurile moderne, fiind legat nu atît de evoluția tehnicii cît de a gîndirii, care a trebuit să ridice, mai întîi, aproape toate obstacolele obscurantismului din drumul cercetărilor medicale. Pentru a remedia infirmitățile corporale, medicina a urmat în general două căi : una mecanică, prin construirea și instalarea de proteze neorganice (lemn, metal, material plastic) fixate și articulate cu un grad din ce în ce mai înalt de perfecționare ; a doua cale (abordată în secolul nostru) cea organică, prin grefe de țesuturi și, abia de cîțiva ani, prin transplantarea de organe vii.

Savantul căruia i se recunoaște meritul de a fi trecut cel mai important prag calitativ în acest domeniu este medicul francez stabilit în America, Alexis Carrel. Lui i s-a conferit, în 1912, premiul Nobel pentru că a reușit să întrețină în viață fragmente de țesut viu (dintr-un embrion de pui de găină), fragmente care, de altfel, i-au supraviețuit lui însuși. Alt om celebru, prieten al lui Carrel, avea să aducă o contribuție importantă la progresul chirurgiei plastice și al biotehnicii : aviatorul Charles Lindbergh, care, la scurt timp după ce a traversat în zbor Atlanticul, a construit inima artificială, un aparat ale cărui principii servesc și acum la modelarea actualelor aparate mult mai complicate, fără ajutorul cărora transplantările de organe vii nu ar fi posibile.

Cel de-al doilea război mondial și exploziile atomice de la Hiroshima și Nagasaki, cu îngrozitoarele lor cortegii de infirmi și de victime ale iradiațiilor, au obligat pe medici să caute soluții noi pentru grefe de țesuturi și organe. Cercetările în domeniul transplantărilor au fost înscrise în programele tuturor marilor instituții medicale. Au fost încercate metode și mijloace noi, experiențele efectuîndu-se pe viu, mai întîi pe broaște, apoi pe cobai, pe cîini, pe maimuțe, pentru a se căuta condiții cît mai apropiate de anatomia și fiziologia omului. Au fost transplantate membre — cu oarecare succes — apoi țesuturi și, în sfîrșit, organe vii. Rezultatele obținute în sălile de chirurgie pe animale au îndreptățit ipoteza că experiențele sînt posibile și pe om. Cele dintîi organe transplantate au fost rinichii. Astăzi trăiesc vreo cîteva sute de oameni cu rinichi transplantați de la semeni de-ai lor. Succesul acestor operații a provocat o doză exagerată de optimism deoarece, trecîndu-se peste faptul că rinichii prezintă condiții anatomo-fiziologice speciale (sînt pereche, pot fi înlocuiți succesiv etc.), s-a crezut că se pot efectua, cu egal succes, transplantări ale ficatului și ale inimii. În calea unor astfel de operații s-au ridicat însă obstacole cu mult mai grele și mai complexe care pot fi cuprinse în trei mari categorii :

— probleme de tehnică medicală, de chirurgie, de biotehnică, mergînd de la experiența și îndemînarea chirurgului pînă la dotarea obligatorie a sălilor de operație cu toate aparatele necesare pentru întreținerea în viață a organelor de transplantat și a corpului primitor ;

— probleme de biologie, mai exact de imunologie, care se caracterizează prin intoleranța organismului față de grefarea unor țesuturi sau organe străine și posibilitatea de a diminua sau înlătura această intoleranță ;

— probleme de etică, legate în special de chestiunea extrem de gravă și delicată a alegerii donatorului și primitorului organului transplantat, de posibilitatea obținerii unui consimțămînt lucid al lor, de definirea în principiu și constatarea, în fapt, a momentului de trecere din viață în moarte.

Pentru a descifra felul cum medicii de la „Groote Schuur" au răspuns acestor probleme și a măsura însemnătatea soluțiilor găsite, am solicitat opiniile unor oameni de știință care aprofundează, la noi în țară, asemenea preocupări.

Acad. prof. dr. C. C. ILIESCU:
Orice progres în cardiologie, o binefacere pentru omenire

— Operația de transplantare a inimii, realizată de profesorii Barnard și Lauw, cu ajutorul grupului lor de specialiști, este nu numai spectaculoasă, ci de-a dreptul uimitoare din punct de vedere tehnic. Ea va rămîne, incontestabil, ca o dată de mare însemnătate în medicină, ne-a spus academicianul profesor doctor C. C. Iliescu, directorul Centrului de asistență a cardiacilor ASCAR.

Trebuie să știți că bolile cardiovasculare sînt astăzi — cu toate progresele terapeutice înregistrate în ultimele două decenii — cauza principală de mortalitate la adulți. Orice succes în cardiologie trebuie salutat ca o binefacere pentru omenire. Operația de la Capetown reprezintă, în orice caz, un astfel de succes, chiar fără a anticipa asupra deznodămîntului ei. Pînă acum, transplantările de organe vii s-au făcut numai la animale. Condițiile erau, în totalitatea lor, incomparabil mai simple, mai ușoare. Trecerea la om implică înfruntarea și rezolvarea unor mari dificultăți de tehnică chirurgicală. Legarea vaselor, de pildă, pune probleme care pot fi situate, fără nici o exagerare, la limita superioară a posibilităților omenești. Sînt convins că chirurgii de la „Groote Schuur" au beneficiat de toate avantajele tehnicii moderne, dar aparatele și instrumentele

sînt simple accesorii care trebuie mînuite cu competență, pentru a contribui la rezolvarea optimă a unor situații de moment, în care este angajată în primul rînd priceperea medicului. Cred — spun așa pentru că informațiile științifice care ne-au parvenit sînt deocamdată necomplete — că Barnard a fost obligat de împrejurări să lase pe loc anumite părți din inima lui Washkansky și anume cel puțin centrul care asigură automatismul inimii (nodul sino-atrial din atriul drept) pentru a spori șansele de funcționare și adaptare a cordului transplantat. (Acad. C.C. Iliescu și-a exprimat opinia de mai sus înainte de a se afla că Barnard a procedat, în adevăr, așa cum a presupus interlocutorul nostru).

— Puteți face vreun pronostic cu privire la evoluția stării lui Washkansky ?

— Nu. Nici nu trebuie să facem un astfel de pronostic. După cum v-am spus, prima constatare este că au fost biruite obstacolele tehnice. Noi eram uimiți, pînă acum, de extraordinarele operații făcute de profesorul Michael DeBakey, de la Baylor University din Houston (Texas). El a reușit să înlocuiască artere pe lungimi mari, să confecționeze punți arteriale de trecere peste sectoare obstruate. Bolnavii astfel operați se comportă bine, circulația lor sanguină efectuîndu-se normal prin noile artere sau vene, adevărate „piese de schimb" în splendida și delicata mașină-vie care este corpul omenesc. Intervenția de la Capetown merge mult mai departe în domeniul altoiului viu. Faptul că omul trăiește de cîteva zile cu inima tinerei lui salvatoare este hotărîtor pentru reușita operației. Chirurgia cordului și-a spus cuvîntul. Nu-i mai puțin adevărat că rămîn nerezolvate alte probleme, de aceeași mărime, care se ridică, în general, în cazul grefelor și al transplantărilor de organe vii. Va tolera organismul primitor prezența unui organ străin ? Cît de repede, cît de virulent vor reacționa limfocitele, acești gardieni ai omogeniei individului ? Cum va rezista organismul lui Washkansky la atacul posibil al unor germeni infecțioși ? De răspunsul la aceste întrebări — formulate aici doar în termeni foarte generali — depinde durata celei de-a doua vieți a lui Washkansky.

Louis Washkansky pe patul de spital de la „Groote Schuur".

Prof. dr. docent ILIE RIGA:

Un succes fără precedent pentru chirurgie, un mare semn de întrebare pentru biologie

— În revoluția tehnică și științifică pe care o trăim, operația de la spitalul din Capetown marchează un moment a cărui însemnătate depășește noțiunile curente, ne spune profesorul doctor docent Ilie Riga, șeful catedrei de anatomie I de la Facultatea de medicină generală din București. Sînt abia cîteva luni de cînd au început, în mai multe spitale deodată, pregătirile pentru transplantarea inimii la om. Progresele realizate în chirurgia plastică și cardiacă, marea contribuție a biochimiei fizice și a bionicei la cunoașterea, evaluarea și modelarea cibernetică a proceselor vitale, au mărit posibilitatea de reușită a unei astfel de operații fără precedent.

— Dacă este evident că ea a reușit pe planul tehnic, care sînt șansele de succes pe plan biologic ?

— Obstacolul principal în reușita deplină a grefelor și transplantărilor de organe vii îl constituie reacția imunologică sau, cum o numim noi, antixenică. Ea derivă din specificitatea biochimică a fiecărui individ și este o reacție de apărare împotriva albuminelor străine. Din această cauză, grefele sînt mai întîi închistate, condamnate la moarte prin nehrănire, apoi eliminate de organismul în care au fost introduse. Fenomenul acesta de intoleranță nu este absolut. El nu se manifestă, de exemplu, în cazul gemenilor uniovulari, care pot suporta grefe de la unul la altul fără dificultate. De aici s-a ajuns la concluzia că există „grupe de țesuturi", după cum există grupe sanguine. Se înțelege că, în cazul transplantărilor cu caracter de urgență, obținerea de țesuturi din aceleași grupe este deocamdată nerealizabilă. De aceea, medicii au căutat și au găsit altă soluție pentru reușita grefelor și anume diminuarea pînă la un anumit nivel a capacității de reacție antixenică a individului primitor. Această diminuare se poate obține prin refrigerație, prin iradieri, prin administrare de substanțe chimice „imuno-depresoare". Este firesc să presupunem că Washkansky a fost supus, din vreme, unui astfel de tratament pregătitor. Se știe că medicii lui continuă să-i facă aplicațiuni de cobaltoterapie, metodă pe care unii savanți europeni o critică, recomandînd, în schimb, administrarea serului „anti-limfocitar".

Subliniem că diminuarea capacității de reacție antixenică, prin orice metodă ar fi obținută, are două dezavantaje : primul, că amînă dar nu elimină producerea de anticorpi. În cazul lui Washkansky, fenomenele de reacție vor începe să se manifeste mai puternic în cursul săptămînii în care ne aflăm. Virulența lor — și implicit rezistența organului altoit și a organismului port-altoi — nu sînt previzibile în limite științifice. Al doilea dezavantaj este deschiderea largă a porților de intrare pentru bolile infecțioase, față de care rezistența bolnavului este considerabil micșorată. Acest pericol explică măsurile de izolare a lui Washkansky, practicate cu rigurozitate de medicii săi.

După cum se vede, reușita chirurgicală nu implică reușita biologică. Această rezervă față de modul cum se va încheia prima transplantare a inimii la om nu înseamnă, în nici un fel, deprecierea valorii științifice și umane a operației de la „Groote Schuur". Chirurgii de acolo și asistenții lor nu au realizat această intervenție de dragul unei acțiuni senzaționale. Ei sînt oameni angajați cu toate puterile lor în lupta pentru cunoaștere. Misiunea lor este de a apăra și salva viața. Cu fiecare zi trăită de Washkansky, știința se înalță cu o treaptă spre descifrarea ultimelor enigme ale omului.

În legătură cu acest nou stadiu al chirurgiei grefelor, este firesc să vă intereseze și lucrările efectuate în țara noastră. Pînă acum s-au făcut numeroase intervenții experimentale pe animale, cu rezultate remarcabile. Amintesc un precursor, pe doctorul Aristide Grădinescu. În 1924—25, la începuturile luptei științifice pentru cultivarea țesuturilor și organelor vii, el a reușit să țină în viață, timp de 33 de zile, o inimă de broască, separată de organism, fapt cu totul remarcabil, care a stîrnit atunci un interes puternic în cercurile științifice din lumea întreagă. Voi menționa, de asemenea, lucrarea actuală a unui tînăr medic militar, Petre Nițescu. El a construit un aparat ingenios cu ajutorul căruia întreține în viață, prin perfuzie de substanțe adecvate, un ficat de cîine, separat de organism. Se înțelege că dezvoltarea acestor experiențe nu se poate face decît pe o bază tehnică medicală de foarte înalt nivel, care cere cel puțin crearea unei stațiuni de recoltare și conservare a țesuturilor și organelor, în stare vie, ne-a spus profesorul Ilie Riga, în încheierea convorbirii.

Operația de la „Groote Schuur" se conturează astfel ca un eveniment științific de prima însemnătate. Omul zilelor noastre se apropie de Lună, își îndreaptă gîndul spre Venus și Marte. El forează spre miezul Pămîntului. Cu aceeași fervoare, își concentrează atenția asupra lui însuși. La patru secole după ce Andreas Vessalius, întemeietorul studiului modern al anatomiei, a publicat (în 1554) marele său tratat „De humani corporis fabrica", oamenii au reușit să facă primul schimb de inimă vie, să dea corpului învăluit de moarte o viață nouă, cu armele curate și exacte ale științei, înfăptuind o splendidă victorie a minții omenești.

Mircea GRIGORESCU

tendințe și orientări în democrația creștină italiană

La sfîrșitul lunii noiembrie a avut loc, la Milano, al X-lea Congres național al partidului democrat-creștin, de 20 de ani reprezentat în guvernele italiene. Într-o vreme cînd democrația creștină din unele țări vest-europene pare să sufere anumite mutații, evoluția istorică a democrației creștine din Italia prezintă un interes deosebit.

„Democrația creștină italiană trece în acest moment printr-un complex de persecuție. Ea vede declinul partidelor înrudite din întreaga Europă occidentală". Acestea erau, la începutul anului trecut, cuvintele lui Piccoli, catolic fervent din Trentino, șeful celui mai ortodox curent (de dreapta) al democrației creștine italiene. Piccoli propovăduia rezistența, înăsprirea, „închiderea în sine". Moro, realizatorul formulei „centru-stînga", se arată însă mai înclinat decît alții spre reexaminarea vechilor teorii. Colaborarea în guvern, alături de democrații creștini, a socialiștilor lui Nenni, unificați cu social-democrații lui Saragat, irită însă notabilitățile grupate în dreapta partidului, care revendică, mai mult ca oricînd, eticheta de partid catolic ; dar, după Conciliu, lansarea „aggiornamento"-ului și Enciclica „Populorum progressio", ele descoperă virtuțile autonomiei față de un Vatican care exercită — s-a spus chiar — „o contaminare ecumenică înșelătoare asupra catolicilor angajați în politică" ; de aceea, își întemeiază conservatorismul pe o filozofie mai curînd pseudo-laică. Stînga democrat-creștină, a cărei autonomie față de biserică nu mai e ceva nou, și-a justificat orientarea spre socialiști prin lozinca „deschiderii dialogului".

Ceea ce pare astfel caracteristic pentru democrația creștină italiană este paralelismul între, pe de o parte, străduința învingerii și, pe de altă parte, tenacitatea menținerii unor mai vechi rigidități și inerții de tot felul. Tendințe contradictorii, ele au marcat istoria întregii democrații creștine italiene.

În același timp, cînd unii, ca Piccoli, vorbesc despre „declinul partidelor înrudite", ei se gîndesc, mai cu seamă, la autodizolvarea Mișcării Republicane Populare (M.R.P.) din Franța ; aceasta este resimțită ca un avertisment pentru toate partidele catolice înrudite. Undele unui recviem pentru M.R.P. nu se stinseseră și un comentator austriac de la „Die Presse", care asistase, spre sfîrșitul verii anului acesta, la un colocviu pe tema democrației creștine europene (München — Școala de înalte studii politice), remarcînd „uzura" partidelor catolice, se întreba : „Sînt oare astăzi depășite democrația creștină și partidele ei ?"

Istoria mișcării, ale cărei rădăcini urcă pînă spre începutul secolului al XIX-lea, este pilduitoare pentru înțelegerea nu numai a structurii actuale dar a însăși evoluției ideii de democrație creștină ; iar exemplul italian este tipic.

ORIGINILE

Evoluția democrației creștine europene a avut loc în afara papalității, dar în mod progresiv, și numai în umbra toleranței Vaticanului, cu condiția ca biserica să fie, aparent, cît mai puțin amestecată în treburile politice [1].

La origini a stat necesitatea socială a catolicilor de a participa la viața politică. „Dumnezeu și libertate" — era epigraful ziarului catolic liberal „L'Avenir", fondat, la 15 octombrie 1830, de Lamennais, părintele spiritual al tuturor democrațiilor creștine. Ceea ce nu putea, desigur, decît să-i șocheze pe doctrinarii conservatori ai Vaticanului de atunci. Dar, cu cuvintele lui George Sand, „amestecul de dogmatism absolut și sensibilitate impetuoasă" ale lui Lamennais nu puteau să nu facă școală în secolul romantismului lui Vigny. Lacordaire, Montalembert, mai tîrziu Louis Veuillot (editorul ziarului „L'Univers") îl urmează, dar cu mai multă prudență și eficacitate.

Aldo Moro

Mariano Rumor

Amintore Fanfani

În Italia, ideile lor (de esență social-reformistă) se dezvoltă pe un teren în care catolicismul reprezenta o puternică forță politică latentă, într-o vreme cînd liberalismul conservator de tip cavourian era puterea conducătoare a țării și Risorgimento-ul trecea — chiar dacă, la nivelul statului, singura religie era catolică, apostolică și romană — drept o mișcare anticlericală. Sînt elocvente intransigența anticlericală a unui Mazzini sau Garibaldi, chiar dacă amîndoi erau intim religioși.

Mișcarea politică a catolicilor s-a dezvoltat astfel pe antiteza biserică-stat, clericalism-liberalism, la fel cum în Franța a luat naștere împotriva Republicii (republicanii francezi deveniți anticlericali). În Italia, lucrurile erau însă agravate (în 1870) de cucerirea Romei (Vaticanul nu va recunoaște statul italian decît în 1929), care, însă, prin abolirea puterii temporale a papei, s-a dovedit, în cele din urmă — așa cum prevăzuse Cavour — nu un obstacol, ci un avantaj pentru propaganda catolică. Abstinența de la viața politică, ordonată de Vatican prin celebrul „Non expedit" din 1874 (care a durat pînă în secolul al XX-lea) nu a împiedicat apariția unor puternice mișcări catolice, ca de pildă „Opera di Congressi" (1874 — Veneția).

Cînd însă, în 1892, partidul socialist își ține, la Genova, primul său congres, catolicismul politic începe să se orienteze mai puțin împotriva liberalismului guvernant ; în fața noii concurențe, încă din 1878, Leon al XIII-lea condamnase socialismul ca un „pericol mortal", la fel cum predecesorul său Pius al IX-lea condamnase, prin al său „Silabbus", liberalismul. Enciclica lui Leon al XIII-lea, „De libertate humana" (1888) e considerată ca ceva nou, iar celebra „Rerum Novarum", din 1891, atrage catolicilor atenția asupra problemelor sociale. Prin acest text esențial — papa afirmînd, printre altele, necesitatea sindicatelor (bineînțeles, creștine) — Vaticanul dă un impuls sigur intrării catolicilor în politică, după ce, ani de zile, preconizase abținerea ; iar, la 18 ianuarie 1901, printr-o altă enciclică, același Leon al XIII-lea introduce, pentru prima oară, într-un text pontifical, formula, consacrată de Toniolo, a „democrației creștine".

O dată cu începutul secolului al XX-lea, controversa stat-biserică începe să-și piardă fundamentul, iar liderul liberal Giolitti — chiar dacă personal nu era de acord — să profereze toleranța reciprocă. Mulți anticlericali erau mîndri că-l aveau pe papă la Roma și își dominau zelul, cînd papa amenința cu retragerea într-un nou Avignon. Că influența catolicilor era mare, o dovedește și succesul romanelor lui Fogazzaro în rîndul laicilor.

De altă parte, mulți catolici își dădeau seama că politica de necolaborare cu statul, inițiată în 1870, nu avusese un prea mare efect, și, departe de a se considera inamicii lui, au început în a se erija în apărătorii lui împotriva socialiștilor.

[1] Cf. Maurice Vaussard — „Histoire de la démocratie chrétienne" ; France — Belgique — Italie ; ed. du Seuil, 1956.

Prin așa-zisul pact Gentilomi (după numele contelui care a reușit să ralieze la acțiunea politică a catolicilor diverse partide neconfesionale), în urma alegerilor din 1913, intră în parlament 35 de deputați catolici. Ceea ce arăta că democrația creștină era pe deplin pregătită să se organizeze într-un partid. Aceasta a fost însă opera preotului sicilian Don Sturzo, care, în cursul anilor 1918—1919, cu acordul papei Benedict al XV-lea, pune bazele primului mare partid catolic italian — partidul popular (P.P.I.). Prin bunăvoința papei, care retrage „Non expedit"-ul, P.P.I. obține un succes răsunător la alegerile din 1919 (100 deputați în parlament).

Condus cu prudență de Don Sturzo, acest partid al nobilimii, clerului și straturilor mijlocii de fermieri și agricultori se arată plin de obediență față de Vatican. Alianța cu socialiștii propusă de Miglioli, șeful unei aripi de stînga, este refuzată ; aversiunea față de liberalismul anticlerical, care monopolizase puterea din vremea lui Cavour, constituie totuși o direcție principală. Și chiar dacă ar fi fost în stare să accepte — tactic — o alianță cu liberalii, „popularii" catolici erau prea încîntați de noua lor putere pentru a nu încerca să constrîngă vechea oligarhie liberală să țină cont mai mult de interesele lor[2].

Venise însă momentul istoric cînd slăbiciunile congenitale ale partidului erau cele mai vizibile. În 1919, adevărații rivali ai „popularilor" nu erau fasciștii, ci socialiștii. Dar prin faptul că aceștia din urmă erau mereu în opoziție, „popularii" devin — printr-o clasică politică de obstrucționism — arbitrii jocului parlamentar. Vor fi, de aceea, cu ușurință dispersați de fasciști, după o scurtă perioadă de îndoielnică strălucire parlamentară. Pe de altă parte, slăbiți de dezamăgirea postbelică, moștenitorii liberalismului cavourian preferă, în cele din urmă, să se alieze cu fasciștii împotriva democraților creștini. Unii democrați-creștini acceptă colaborarea cu Mussolini. Alții, ca Don Sturzo, după asasinarea de către fasciști a deputatului socialist Matteotti (iunie 1924), pleacă în exil. (De Gasperi devine bibliotecarul Vaticanului.) În 1926, toți deputații opoziției sînt lipsiți de mandate, iar ce a mai rămas din democrația-creștină intră în ilegalitate.

NOUA FIZIONOMIE POSTBELICĂ

Excluși timp de 20 de ani din viața politică, democrații creștini — unii dintre ei aureolați de perioada Rezistenței sau a exilului — au fizionomia schimbată. Cu sprijinul aliaților occidentali, vechii și noii catolici se unesc în jurul lui Alcide De Gasperi, șeful recunoscut al democrației creștine italiene postbelice.

Necompromiși (în măsura în care au fost alte partide burgheze) în anii fascismului, democrații creștini — prin conservatorismul lor dovedit — ofereau burgheziei italiene de după război o alternativă politică acceptabilă, resimțită de ea ca o contrapondere în fața marilor mișcări sociale și politice postbelice, a creșterii remarcabile a influenței forțelor progresiste, a partidelor comunist și socialist, în viața politică italiană. (Alegerile din 1946 arată că Partidul Comunist Italian și socialiștii se afirmau ca forțe politice principale ale Italiei). Un guvern De Gasperi înființat pe o bază largă (în colaborare cu comuniștii) face față necesităților momentului și consfințește eșecul definitiv al politicii giolittiene.

A fost însă o colaborare de scurtă durată (pînă la 31 mai 1947, după o criză guvernamentală provocată de democrați-creștini). Cînd De Gasperi s-a angajat pe drumul unui atlantism necondiționat, în politica internă a renunțat la planurile inițiale de naționalizare și a acceptat, cu toate servituțile lor, planul Marshall și doctrina Truman, democrația creștină reintră pe făgașul conservatorismului.

Pentru democrația creștină, a guverna, reiese dintr-o afirmație polemică a liderului democrat-creștin Piccioni la Congresul de la Veneția din 1949, însemna, în esență, restaurarea unei conduceri după canoanele tradiționale ale liberalismului conservator. „Motivele — maturizate în Rezistență — (care au dus la o colaborare cu P.C.I. — n.n.) — scria L'Unità — nu-și mai găseau corespondent în practica centristă, în mod tendențios autoritară".

Sprijinul marii burghezii italiene devine esențial pentru guvernele democrat-creștine. Funcționarii de stat („statali"), ofițerii superiori, industriașii, burghezii de mijloc — sau, cu cuvintele lui Jean d'Hospital, autorul cărții „Rome en confidence", ed. Fayard 1962, toți cei „îngrijorați de ideea că o schimbare de direcție ar putea să ducă la situații nedorite de ei" — fac, după război, corpul electoral sigur al democrației creștine.

Se renunță la inițiativele economice mai accentuat dirijiste și triumfă, cu timpul, aripa moderat-liberală. Dossettienii (conduși de Fanfani, La Pira și economistul Dossetti) manifestîndu-se la stînga partidului, prin reformele propuse — în fond, asemănătoare celor la care renunțase De Gasperi — au trebuit să înfrunte conservatorismul de centru și de dreapta al lui Piccioni și Pella. Și numai abilitatea lui De Gasperi — a cărui tehnică de partid a fost asemănată cu cea a liberalului Giolitti — a putut, la Congresul de la Veneția (1949), să aplaneze, pentru o vreme, conflictul. „Înțelegerea survenită atunci între De Gasperi și dossettieni — explică exegetul Werner Allemeyer[3] — s-a datorat, deopotrivă, și meritului lui Fanfani, care, mai moderat decît Dossetti, își dădea seama că timpul lucrează pentru el, și, pe drept cuvînt, spera să-și realizeze scopurile politice, chiar fără o scindare a partidului".

Într-adevăr, fără însă a izbăvi partidul de contradicții, „fanfanienii" vor fi motorul care va duce democrația creștină spre formula de „centru-stînga". Drumul va fi jalonat de crize. Punctul de plecare poate fi fixat cu oarecare aproximație în jurul anilor '50.

Succesul constant al P.C.I. în toate alegerile parlamentare și, în general, influența crescîndă a forțelor de stînga și, în același timp, reușita doar parțială a reformelor propuse de democrația creștină, cea mai importantă fiind reforma agrară din 1950 (care, fără să aboleaască latifundiile, a accentuat și mai mult caracterul de fărîmițare a producției agricole italiene) au dus — în urma consultărilor electorale din 1952/53 — la pierderea majorității absolute în parlament. La doi ani după aceea, moartea lui De Gasperi deschide în istoria partidului o lungă perioadă de crize și disensiuni interne. Cu trecerea anilor, prim-miniștrii democrați-creștini își vedeau majoritatea parlamentară mereu redusă, iar necesitatea unei coaliții durabile era tot mai arzătoare. Pella, Fanfani, Scelba, Segni, Zoli au încercat, fără succes, să refacă vechile formule, iar desele crize de guvern, familiare istoriei parlamentare italiene, scrie Denis Mack Smith[4], „i-au făcut pe unii italieni să invidieze, în septembrie 1958, plebiscitul lui de Gaulle".

„Apertura a sinistra" (deschiderea spre stînga) i-a apărut democrației creștine ca o necesitate impusă de noile mutații în planul politicii interne italiene ; în fața influenței crescînde a comuniștilor și socialiștilor, a marilor greve și manifestații de masă organizate de sindicatele italiene, pe de o parte, și a instabilității, devenită cronică, a guvernelor conduse de o democrație creștină lipsită de o majoritate sigură, pe de alta, adepții lui Moro și Fanfani au fost nevoiți să accepte o „deplasare spre stînga". Ideea unei apropieri de socialiștii lui Nenni — scrie Allemeyer[5] — li se părea atunci nu numai posibilă dar și utilă. Astfel, în februarie 1962, la teatrul San Carlo din Neapole, cu prilejul celui de-al 8-lea Congres democrat-creștin, Moro semna — ca să zicem așa — prefața alianței cu socialiștii și constituirea actualului „centru-stînga" : „Deocamdată — spunea el — se poate obține ușor sprijinul lui Nenni, mai tîrziu îl vom plăti mai scump și, în cele din urmă, s-ar putea să ne rugăm pentru cîteva voturi de stînga". Nu a fost obținut atunci, ci peste un an, după o lungă criză guvernamentală și pe baza unui program destul de ambiguu.

Evolutia „centrului-stînga" s-a dovedit, cu timpul, îndreptată nu spre stînga ci, mai curînd, spre menținerea unui „centru" moderat. Congresul de la Roma, din 1964, a „ideologizat" formula, dar Rumor — urmîndu-i lui Moro la conducerea partidului — a sprijinit cu insistență noua orientare centristă. Exemplul cel mai elocvent al deplasării spre dreapta l-a constituit intrarea, în 1966, a lui Scelba în al treilea guvern Moro. (Se știe că acesta, inamic declarat al „deschiderii spre stînga" la Congresul din Neapole — a ieșit din guvernul anului 1962, nu a intrat nici în următorul cabinet de centru-stînga, din 1963, al lui Fanfani). „Nu Scelba a venit spre centru-stînga, ci — remarca „L'Unità" — centru-stînga a evoluat spre Scelba".

În ultimii patru ani, conducerea democrat-creștină a avut ca obiectiv constant o politică ce s-a numit „unanimistă", adică crearea unității în interiorul partidului, sub semnul „stabilizării moderate" a tuturor curentelor. Rumor a numit această acțiune de centralizare „reamestecarea cărților" pe baza unei „triple aliante" între grupările lui Moro, Fanfani și Scelba.

În această perioadă însă — scria „Le Monde" — „în curba declinului său, partidul catolic a mai cunoscut o cădere bruscă : alegerea social-democratului Saragat la președinția republicii, în decembrie 1964. Democrația-creștină a pierdut astfel o funcție asupra căreia se considera titulară de drept". Dar, tocmai acest moment de criză a fost exploatat de adepții lui Rumor întru refacerea unității. Faptul că Fanfani nu ajunsese la un acord cu aripa cea mai de stînga („Forze Nuove") în timpul interminabilelor voturi pentru funcția de președinte de la Montecitorio, perspectiva apropiată a unificării socialiste resimțită pe atunci ca o „solicitare" dar și ca o „amenințare", iluzia stîngii democrat-creștine că poate influența, „din interiorul" partidului, conducerea democrat-creștină — toate acestea au dus la crearea unei unități de moment, a unei majorități noi. În

→

[2] Cf. Denis Mack Smith : „Italy. A Modern History" (1861—1958), The University of Michigan Press, 1959.

[3] Cf. „Christliche Demokratie in Europa und Lateinamerika", Eichholtz-Verlag G.M.B.H., Bonn, 1964.

[4] Op. cit.

[5] Op. cit.

afara ei — la stînga — rămînea numai curentul democrat-creștin „Forze Nuove".

Ultimii ani au arătat însă că „unanimismul" astfel realizat nu a reușit totuși să învingă vechile disensiuni : „diversele grupări — remarcă «L'Unità» — își păstrau, în interior, frontiere proprii, care s-au manifestat intens, mai cu seamă în timpul crizei guvernamentale din 1966".

OPȚIUNI DE PRINCIPIU ȘI DIVERGENȚE

În materie de politică internă, convergența curentelor majorității s-a dovedit întrucîtva mai mare. Cu prilejul recentului Congres național al democrat-creștinilor, de la Milano, s-au preconizat „o serie de soluții ce urmăresc o dezvoltare efectivă a autonomiei locale, instituirea regiunilor cu statut ordinar, revizuirea și modernizarea administrației publice pentru a răspunde unei societăți în dezvoltare". Într-o serie de documente, conducerea partidului prevede măsuri în vederea atenuării decalajului în dezvoltarea economică și socială dintre nordul și sudul Italiei, crearea unor noi locuri de muncă și reducerea emigrărilor etc.

Acestea au mai figurat însă și pe alte planuri de reforme neîndeplinite ale democrației-creștine. În consecință, deseori politica internă a guvernului de centru-stînga a fost ținta unor atacuri venind din diferite părți. De multe ori, reformele propuse — remarcă unii critici — au scopuri în primul rînd electorale. Acum, cînd pînă la alegerile generale din 1968 nu mai sînt decît cîteva luni, ministrul socialist Luigi Mariotti punea întrebarea firească : „Este vorba de o platformă electorală sau de o acțiune politică ?"

În același timp, analizînd politica socială și economică a democrației-creștine, comentatorul Aldo Tortorella, exprimînd poziția Partidului Comunist Italian, remarca : „Nu încape îndoială, de exemplu, că partidul democrat-creștin este partidul marii burghezii italiene. Dar pentru a îndeplini acest rol, el trebuie să fie în stare să medieze interesele burgheziei cu cele ale altor grupuri sociale, inclusiv populare, care sprijină acest partid". În această încercare — explică el — apar în cadrul democrației-creștine contradicții, care se manifestă și în ciocnirile dintre diferite curente. „Contradicția cea mai ascuțită și importantă este aceea manifestată între multe elemente ale poziției bisericii catolice, după Conciliul Ecumenic al Vaticanului, și linia democrației-creștine".

Partidul e astfel nevoit să înregistreze, ca un fenomen nou, unele modificări ale lumii catolice — tradiționalul ei rezervor social. Cele două planuri de acțiune — cel al democrației creștine și cel al lumii catolice — coincid mult mai puțin astăzi decît odinioară, pe vremea lui De Gasperi sau Don Sturzo ; se poate vorbi acum — fără a o supraestima — de o stîngă catolică, lipsită de un corespondent în partidul democrat-creștin și, mai mult, care întreține polemica chiar cu curentele stîngii din partid.

În planul politicii externe — așa cum a reieșit și din lucrările actualului Congres de la Milano — piatra unghiulară a opțiunilor democrat-creștine din ultimii 20 de ani a fost, ca și înainte, fidelitatea atlantică („Alegerea făcută în Italia postbelică rămîne deci valabilă : alianța atlantică și nucleul ei esențial, prietenia și colaborarea cu Statele Unite, rămîn datele fundamentale ale politicii externe" [6]). „Integrarea" economică și politică vest-europeană, admiterea Angliei în Piața comună întregesc liniile mari ale politicii promovate de democrați-creștini.

Se remarcă însă, în general, că linia de politică externă a partidului include alături de lealitatea fermă față de N.A.T.O. și prietenia față de S.U.A., punctul de vedere că războiul din Vietnam este „lipsit de sens și trebuie să înceteze".

În cadrul acestor coordonate, de-a lungul anilor, s-au dezvoltat, sub presiunea evenimentelor, diferite tendințe și nuanțe, fiecare corespunzînd anumitor „correnti" din cadrul democrației-creștine. În acest sens, s-a evidențiat atitudinea adepților lui Fanfani, care nu numai în politica internă, dar și în cea externă s-au arătat partizanii „deschiderii spre stînga". Luînd cuvîntul în fața congresiștilor democrați-creștini de la Milano, Fanfani declara : „A venit momentul de a lua din nou cunoștință cu necesitățile urgente de a promova o esențială, justă și democratică reînnoire a Italiei (...), folosind mijloacele unei programări într-adevăr eficace". În ce privește politica externă, notăm aprecierile sale asupra unor soluții realiste — „pentru a înlocui bombele prin forța negocierilor", spunea el — în rezolvarea conflictelor internaționale, ca de pildă cele din Vietnam, Orientul Apropiat și Cipru.

„Dacă alianța atlantică și prietenia cu Statele Unite — declara recent Dossetti în fața grupului parlamentar democrat-creștin — vor deveni pentru Italia un factor de frînare a oricărei autonomii și inițiative ale unei politici internaționale slujind interesele generale, atunci o asemenea alianță nu mai constituie un fapt pozitiv pentru Italia — redusă astfel la starea de simplu client — și nici pentru comunitatea internațională, privată de aportul pe care ea are dreptul să-l primească din partea tuturor membrilor săi ; aceasta ar deveni un fapt jignitor și regresiv, astfel încît, chiar și reînnoirea alianței la scadența ei firească ar fi mai problematică și deci mai dificilă". Recentul Congres, de la Milano, a arătat însă că asemenea opțiuni sînt încă departe de a se transforma în platforma politică a democrației creștine, chiar dacă în documentele finale se recunoaște necesitatea unui „aggiornamento", în raport cu modificările situației internaționale, față de principiile „relațiilor speciale" și egalității între Europa (occidentală) și Statele Unite".

■

Născută într-o perioadă de mari frămîntări sociale, democrația-creștină s-a prezentat, la începutul secolului nostru, sub girul Sfîntului Scaun ca pilon politic al unei restaurații clericale. S-a călit în concurența, pentru acel „juste milieu" social, cu liberalismul. În lupta tenace, mai întîi împotriva socialiștilor, apoi a comuniștilor, și-a cîștigat laurii conservatorismului. S-a afirmat politic după primul război mondial, a atins apogeul în cei dintîi ani de după al doilea război mondial. A dat, prin De Gasperi, alături de Adenauer, bătăliile pentru un atlantism necondiționat, pentru o Europă occidentală supranațională. Dar amurgul acestor idei, caracterul lor revolut au generat o lungă strădanie de adaptare a vechiului conservatorism la schimbările contemporane în planul general-european. Sinuoasa evoluție a democrației-creștine italiene o demonstrează.

Radu PASCAL

[6] Cf. „Atti del IX Congresso nazionale della democrazia cristiana", ed. Cinque lune — Roma, 1965.

reflector

PREȘEDINTELE DE GAULLE VA DESCHIDE JOCURILE OLIMPICE DE LA GRENOBLE

Săptămîna trecută, ministrul francez pentru problemele tineretului și sportului, François Missoffe, a ținut ultima conferință de presă înainte de deschiderea Jocurilor Olimpice de iarnă de la Grenoble. Ministrul a răspuns unui mare număr de întrebări privind felul în care vor funcționa în timpul Jocurilor transporturile, telefoanele, vînzarea biletelor, posturile de prim-ajutor ș.a.m.d. El a comunicat cu acest prilej și o serie de cifre : totalul cheltuielilor efectuate în vederea importantului eveniment sportiv se ridică la peste un miliard de franci, din care 9 la sută investiții sportive propriu-zise, restul reprezentînd investiții de utilitate publică, de natură să favorizeze ulterior dezvoltarea orașului și regiunii.

Jocurile vor fi deschise la 6 februarie 1968 de către președintele de Gaulle. Cu cîteva zile înainte, la 1 februarie, premierul Pompidou va deschide sesiunea Comitetului olimpic internațional. Tot primul ministru va prezida ceremonia de închidere a Jocurilor, la 8 februarie.

SITUAȚIA LUI SUKARNO

Potrivit agenției U.P.I., surse oficiale militare indoneziene au anunțat că, din luna martie anul trecut, fostul președinte Sukarno se află sub arest la domiciliu în Palatul prezidențial de vară de la Bogor. Purtătorul de cuvînt a adăugat că Sukarno locuiește la Bogor (40 de mile sud de Djakarta) singur, însă i s-a permis să viziteze pe cea de-a doua soție, Harlini, la vila sa din apropiere. I s-a permis, de asemenea, să călătorească în vecinătatea orașului Bogor cu aprobarea comandantului poliției din acest oraș. El nu are însă voie să discute probleme politice. În caz contrar, înlesnirile de deplasare care i s-au acordat urmează să fie suspendate.

CĂMAȘA E MAI APROAPE DECÎT HAINA

Întreprinderea Claude Paz & Visseaux (lămpi electrice) are în laboratorul ei de cercetări 75 de tehnicieni ; 20 dintre ei vor fi concediați. Hotărîrea a fost luată peste ocean : acum cîtăva vreme întreprinderea franceză a intrat sub controlul grupului american I.T.T. Se crezuse atunci că transfuzia de capitaluri americane va lărgi sfera și posibilitățile activității de cercetare. Dar, notează observatorii vieții economice franceze, noii patroni se preocupă în primul rînd de propriile lor laboratoare — ceea ce s-a întîmplat de altfel și la cunoscutele uzine Bull, producătoare de utilaj electronic, intrate de asemenea sub control american.

METEORITUL NUMĂRUL 12

Într-un colț pustiu al Australiei a fost descoperit de curînd un meteorit uriaș, care cîntărește 15 tone. Este cel mai mare meteorit descoperit pînă acum în Australia și, pe scară mondială, al doisprezecelea din cîte se cunosc. Acest intrus ajuns din Cosmos pe pămînt e format din fier (93%) și din nichel (7%). Se apreciază că el provine dintr-un asteroid care se deplasa, acum cîteva mii de ani, pe o orbită între Marte și Jupiter.

După cum se știe, cel mai mare meteorit despre care există date certe a căzut în Siberia, în apropierea lacului Baikal, la 30 iunie 1908. Acesta avea — după cum reiese din calcule — 40.000 de tone și, în momentul căderii, a explodat, făcînd 200 de cratere de diferite mărimi. Cel mai mare meteorit păstrat are 36 de tone și se află la Cap York, în Groenlanda. Cel mai mare crater de meteorit se află în Arizona (S.U.A.). Este adînc de 180 de metri și are 1207 metri diametru.

Spionajul și contraspionajul constituie adesea tema unor romane de senzație. Dar chiar atunci cînd autorii lor cunosc din experiență personală activitatea serviciilor secrete, personajele nu pot fi decît fictive, acțiunile inventate. Cărți în care eroii să poarte numele lor reale iar întîmplările să fie reconstituite cu fidelitate n-au apărut decît cu referire la un trecut destul de îndepărtat. În Anglia, foști agenți ai Intelligence Service-ului, ca Somerset Maugham sau Graham Greene, au ales singura cale accesibilă și permisă — aceea a ficțiunii — pentru a-și valorifica experiența de viață. Există o singură excepție : cazul lui Sir Compton Mackenzie care, după romanul de spionaj „Apă pe creier", scris într-o tonalitate umoristică, a încercat să dea publicității unele fapte reale în cartea „Amintiri grecești". Rezultatul : a fost acționat în judecată și pedepsit cu severitate, iar difuzarea lucrării a fost interzisă.

Ținînd seama de aceste împrejurări, apariția cărții „Camera 3603" de H. Montgomery Hyde a provocat o mare surprindere în Anglia. În camera 3603 de pe Fifth Avenue nr. 630 din New York a fost instalat în primii ani ai războiului sediul organizației B.S.C. (Coordonarea securității britanice). Omul ales de Winston Churchill pentru a conduce de acolo „operațiunile speciale" și colaborarea anglo-americană în domeniul spionajului și al contraspionajului a fost Sir William Stephenson. După război, el a încredințat unui fost colaborator al organizației, H. Montgomery Hyde, toată documentarea necesară întocmirii unei cărți despre activitatea serviciului secret britanic în Statele Unite. Autoritățile engleze au aprobat publicarea ei.

Interesul cărții rezidă în bună parte în faptul că aruncă lumină asupra celor mai ascunse aspecte ale conducerii și desfășurării unor acțiuni din primii ani ai celui de-al doilea război mondial.

Cine este Sir William Stephenson ? Un romancier ar fi evitat să conceapă un personaj atît de pitoresc de teamă să nu depășească limitele verosimilului. Dar, de astă-dată, realitatea e mai plină de culoare și de senzațional decît ficțiunea. Născut în Canada în anul 1896, William Samuel Stephenson a parcurs, înainte de a lucra pentru serviciul secret britanic, o interesantă carieră științifică, sportivă, financiară. Aviator de elită în primul război mondial, a obținut mai tîrziu importante premii aeronautice. Pasiunea sa a fost însă boxul, deținînd pînă în momentul cînd a părăsit neînvins ringul, titlul de campion mondial amator la categoria ușoară. Ca inventator al sistemului de transmitere telegrafică a fotografiilor (telefoto) a făcut o avere considerabilă, ajungînd să controleze mai multe societăți importante. Stephenson a fost abordat de serviciul secret britanic în anii premergători celui de-al doilea război mondial, călătoriile sale de afaceri în Germania permițîndu-i să facă unele observații prețioase. După o misiune îndeplinită cu succes în țările scandinave, i s-a încredințat sarcina de a pleca în Statele Unite. Despre misiunea sa și felul cum a dus-o la îndeplinire va fi vorba în fragmentele pe care le reproducem cu începere din acest număr.

„Camera 3603" figurează în planul de apariții al Editurii politice.

camera 3603

(1)

Stephenson a plecat în America în calitate de om de afaceri preocupat de promovarea intereselor diferitelor sale societăți. Instrucțiunile secrete pe care le primise erau clare, dar limitate la promovarea colaborării anglo-americane într-un singur domeniu concret. I se cerea să stabilească relații, la cel mai înalt nivel posibil, între Serviciul secret britanic și Biroul federal de investigații al S.U.A. Contactele existente între cele două organizații înainte de război aveau doar un caracter de rutină și se rezumau la schimbul de informații cu privire la criminalii urmăriți. O dată însă cu izbucnirea războiului, datorită faptului că Anglia era o țară beligerantă iar America o țară neutră, chiar și aceste contacte n-au mai putut să fie menținute decît pe o bază neoficială între funcționarii interesați. Activitățile germane de spionaj și subversiune care aveau loc în acea epocă în Statele Unite și care erau îndreptate împotriva efortului de război aliat, nu erau privite ca amenințînd securitatea internă americană. Dar fără colaborarea și bunăvoința F.B.I.-ului, serviciile britanice de spionaj și securitate nu ar fi putut nu numai să treacă la contramăsuri eficace, dar nici măcar să funcționeze.

UN PRIETEN COMUN : CAMPIONUL MONDIAL DE BOX GENE TUNNEY

Stephenson a fost prezentat neoficial șefului F.B.I.-ului de către un prieten comun, Gene Tunney, campionul mondial de box. Pe vremea aceea, John Edgar Hoover era în vîrstă de 45 de ani, deci cu un an mai în vîrstă decît Stephenson și conducea F.B.I.-ul încă din 1924.

Hoover l-a ascultat cu atenție politicoasă pe Stephenson care i-a explicat scopul vizitei sale și apoi i-a răspuns deschis : el personal ar saluta ideea de a colabora cu spionajul britanic, dar Departamentul de Stat îi interzisese categoric să colaboreze cu britanicii în

Sir William Stephenson

vreun fel care să poată fi interpretat ca încălcînd sau compromițînd neutralitatea Statelor Unite ; fără un ordin direct din partea Casei Albe, nu este dispus să nesocotească această politică. În plus, chiar dacă președintele Roosevelt s-ar hotărî să accepte principiul colaborării dintre F.B.I. și Serviciul secret britanic, această colaborare ar trebui realizată inițial printr-o legătură personală între Stephenson și el însuși, fără ca vreun alt minister american, inclusiv Departamentul de Stat, să fie informate despre acest lucru.

Stephenson s-a declarat de acord cu această condiție — de altfel nu avea vreo alternativă — și a început să studieze posibilitatea de a-l convinge pe unul dintre consilierii confidențiali ai președintelui să-i prezinte problema lui Roosevelt. Intermediarul ales în acest scop a fost Ernest Cuneo, un avocat de origine italiană din New York, cu o personalitate atrăgătoare, pe atunci în vîrstă cam de 35 de ani. Cuneo, care este în prezent președinte al lui North American Newspaper Alliance, își începuse cariera în calitate de consilier juridic al primarului New York-ului, Fiorello La Guardia. Ulterior, la fel ca primul său patron, a devenit practician al dreptului internațional, specializat în cazuri care interesau Europa occidentală și regiunea mediteraneană și consilier al Comitetului Național Democrat. Această ultimă funcție îl pusese în contact cu Casa Albă. Stephenson a intrat de îndată în legătură cu Cuneo, care i-a promis că se va duce la președinte cît mai curînd posibil.

O zi sau două mai tîrziu, Cuneo l-a anunțat că președintele Roosevelt a ascultat ideea cu entuziasm. „Ar trebui să existe cea mai strînsă legătură posibilă între F.B.I. și spionajul britanic". Mai tîrziu, pentru confirmare, Roosevelt a repetat aceste cuvinte ambasadorului britanic la Washington, care era pe atunci lordul Lothian.

Faptul că se ajunsese la un asemenea aranjament reprezenta o dovadă a clarviziunii președintelui, în timp ce faptul că el trebuia ținut secret chiar față de Departamentul de Stat ilustra caracterul ferm al neutralității Americii în acea perioadă. Roosevelt a acționat cu atît mai curajos cu cît se afla în ultimul an al mandatului său prezidențial și era obligat să se comporte cu o prudență deosebită dacă voia să fie reales. Izolaționismul avea susținători puternici în întreaga țară. În Congres erau prea puțini cei care își dădeau seama că securitatea propriei lor țări ar fi fost pusă în pericol de prăbușirea Angliei. Chiar și simpatizanții probritanici erau descurajați de dezastruoasa politică împăciuitoristă a guvernului Chamberlain și de nehotărîrile și greșelile a ceea ce ei numeau „războiul ciudat".

E adevărat că legea neutralității fusese modificată pentru a se înlătura embargoul asupra vînzării de arme către aliați, dar acestea trebuiau plătite în numerar și nu puteau să fie transportate peste Atlantic cu nave americane. În consecință, operațiunea de aprovizionare era cunoscută sub numele de „Cash and Carry" (Plătește și transportă). Comisia britanică de achiziție, înființată la New York, era condusă de un industriaș scoțiano-canadian, abil și influent, Arthur Purvis care, întocmai ca și

Stephenson, se bucura în mare măsură de încrederea americanilor și tot ca și el nu era plătit pentru străduaniile sale. Dar Purvis și asistenții săi instalați în clădirea Cunard de pe Broadway erau mult prea ocupați cu stabilirea politicii de aprovizionare împreună cu Henry Morgenthau și cu Trezoreria S.U.A. pentru a se mai ocupa de securitatea transporturilor a căror răspundere o purtau în teorie. În orice caz, ei nu dispuneau de mijloacele necesare pentru a institui măsurile adecvate de siguranță în diferitele porturi unde materialul respectiv era încărcat pe vasele britanice și unde, după părerea lui Stephenson, riscul de sabotaj era cel mai serios. Germanilor le era relativ ușor să recruteze pentru sabotaj lucrători și supraveghetori din docuri dintre germanii, italienii și irlandezii care urau Anglia, în timp ce agenții F.B.I.-ului nu puteau interveni atîta timp cît activitățile subversive germane nu amenințau în mod direct interesele americane.

Revenit la Londra, Stephenson a relatat conducerii Serviciului secret aceste descoperiri ale sale. În discuțiile care au urmat, el a cerut ca orice organizație secretă britanică, urmînd a fi înființată în S.U.A. în scopul de a sprijini efortul de război, să se ocupe de o sferă mult mai cuprinzătoare de probleme decît colectarea de secrete militare prin vechile metode verificate ; cu alte cuvinte, ar fi trebuit să se ocupe de tot ceea ce nu se făcea și nu se putea face cu mijloace fățișe spre a asigura Angliei un ajutor suficient pentru a contracara planurile subversive ale inamicului în întreaga emisferă occidentală și pentru a încuraja simpatia față de cauza britanică în Statele Unite. Era vorba deci de contraspionaj, de război politic și de „operațiuni speciale".

O FUNCȚIE EXCELENTĂ PENTRU UN SPION : CONTROLUL PAȘAPOARTELOR

Șeful Serviciului secret, colonelul Menzies, i-a comunicat lui Stephenson că ar fi bucuros dacă acesta ar accepta numirea în funcția de șef al Serviciului de control al pașapoartelor la New York, post considerat drept o „acoperire" foarte bună pentru reprezentanții Serviciului secret în străinătate. Stephenson a cerut un timp de gîndire, întrucît nu reflectase la posibilitatea unei înapoieri imediate, poate pentru multă vreme, în Statele Unite. În orice caz, el considera că trebuia să se consulte și cu alte persoane care puteau fi interesate în activitățile secrete.

Între timp, în Anglia se pregăteau mari schimbări politice. Ele erau prevestite de nemulțumirea crescîndă a publicului față de felul în care guvernul Chamberlain ducea războiul, nemulțumire care și-a atins apogeul cu prilejul campaniei din Norvegia. Iată cum explica James Leasor această nemulțumire în cartea sa „Apogeul războiului" (1959 — pag. 73—74) :

„Debarcarea britanică în Norvegia, cu scopul de a apăra țara împotriva naziștilor, a constituit un exemplu al felului în care nu trebuie să se efectueze o asemenea operațiune. Aproape totul a fost lăsat la voia întîmplării. Datorită superiorității aeriene germane nu s-au putut debarca tunurile și tancurile grele demodate ; norvegienii au fost handicapați de un echipament și mai învechit și cu totul nefolositor. Au fost aduse trupe britanice cu efective de numai 12 000 de oameni și acestea au reușit să debarce datorită propriei lor îndemînări, perseverențe și hotărîri, mai degrabă decît vreunei acțiuni planificate, pentru a se afla în fața unor trupe germane cu efective de 10 ori mai mari. Comandanții lor s-au plîns de lipsa unor hărți precise și de lipsa informațiilor privind țărmurile și fiordurile. Un transport a pornit la drum fără a dispune măcar de un cronometru sau un barometru și cu hărți greșite. Multor comandanți li s-au furnizat planuri întemeiate pe desene din 1860 și care, desigur, după 80 de ani, nu aveau nici o legătură cu aceleași locuri. Unele cheiuri au fost descrise ca posedînd macarale și alte instalații de descărcare ; alte locuri de debarcare eventuală au fost arătate ca fiind potrivite pentru vase mici. De fapt, cheiurile respective fuseseră abandonate cu 50 de ani în urmă, iar țărmurile erau presărate de stînci, fiind imposibil să te apropii de ele. Această lipsă de date topografice a contribuit în mare măsură la înfrîngere. Ca rezultat al acestei prăbușiri, germanii au cîștigat Norvegia ca o bază deosebit de valoroasă pe coasta Atlanticului de nord, pentru aviația și submarinele lor, obținînd, de asemenea, controlul minereurilor ei de fier, cu o pierdere de numai 1 300 de oameni. Lucrul cel mai important era că ei știau acum cît eram de slabi și că acest lucru îl știa și restul lumii."

„MINISTERUL RĂZBOIULUI NEONORABIL"

La 10 mai 1940, Hitler și-a dezvoltat succesul obținut în Norvegia lansînd un atac fulger fără vreun avertisment împotriva Belgiei, Olandei și Luxemburgului. La sfîrșitul aceleiași zile, Chamberlain a demisionat din funcția de primministru și regele l-a chemat pe Winston Churchill, care a început imediat să formeze faimosul său guvern de coalitie națională. În remanierea care a urmat, Ministerul Războiului Economic a revenit unuia dintre cei mai energici și întreprizi lideri ai partidului laburist, dr. Hugh Dalton, care și-a asumat de asemenea și răspunderea „operațiunilor speciale", vechile secțiuni S.O.1 și S.O.2 fiind combinate pentru a forma S.O.E. (Special Operations Executive — organismul executiv pentru operațiunile speciale), denumit în glumă de primul ministru Ministerul Războiului Neonorabil. Alte numiri, de interes deosebit pentru Stephenson, erau aceea a vechiului său prieten canadian, lordul Beaverbrook, ca ministru al producției de avioane, și a prietenului și asociatului său de afaceri, Frederick Leathers, mai tîrziu lord Leathers, în funcția de consilier special al Ministerului Transporturilor Navale.

Stephenson a stat de vorbă cu toți acești oameni și cu mulți alții, dar nu se putea hotărî să se întoarcă în America. În cele din urmă a căutat să aibă o întrevedere cu Churchill. Primul ministru l-a primit în vechiul său birou de la Amiralitate întrucît nu avusese încă timp să se mute în Downing Street. I-a vorbit pe scurt despre Statele Unite și despre importanța lor pentru efortul de război aliat, despre necesitatea de a obține 40 sau 50 de distrugătoare mai vechi americane în privința cărora îi telegrafiase deja președintelui Roosevelt și despre eficacitatea unor operațiuni de spionaj coordonate. Primul ministru l-a privit pe Stephenson drept în ochi și i-a spus : „Datoria dumitale este să pleci acolo. Trebuie să pleci".

Înapoierea lui Stephenson la New York, de data aceasta împreună cu soția sa, a coincis cu evacuarea rămășițelor forțelor britanice de la Dunkerque și cu sfîșietoarea prăbușire militară și politică a Franței. Noul șef al biroului de control al pașapoartelor al Angliei a găsit în Statele Unite o atmosferă cu totul defetistă în ceea ce privește șansele Angliei de-a supraviețui. Aceasta era părerea multora dintre consilierii influenți ai președintelui, părere încurajată de principalii doi ambasadori americani în străinătate, William Bullitt de la Paris și Joseph Kennedy de la Londra. Acesta din urmă îl sfătuia în permanență și cu vehemență pe președinte împotriva „finanțării unui război în care aliații vor fi probabil înfrînți". Nu era însă și părerea lui Stephenson. Cînd s-a întîlnit cu Roosevelt, i-a declarat : „Arsenalele Angliei sînt goale, dar pînă la urmă vom cîștiga. Englezii nu se lasă ușor îngenuncheați". Între timp Roosevelt, deși continua corespondența secretă cu Churchill, fusese obligat să refuze repetatele cereri ale primului ministru în privința distrugătoarelor americane, motivîndu-și acest refuz prin argumentul că era nevoie de asentimentul Congresului și că nu era momentul potrivit pentru a-l cere.

În ultimii cîțiva ani, șeful biroului de control al pașapoartelor avusese la dispoziție o cameră mică la Consulatul General Britanic din Manhattan și un personal format dintr-un asistent și o secretară. Dintr-o privire, Stephenson și-a dat seama că localul era cu totul nepotrivit ca sediu al organizației de spionaj pe care intenționa să o creeze. A fost prima și singura sa vizită în Exchange Place. A hotărît ca, pînă cînd va fi în măsură să închirieze birouri mai potrivite într-o altă parte a orașului, să lucreze în apartamentul pe care îl închiriase la Hampshire House, și care dădea spre Central Park.

NOAPTEA DE 16 IULIE 1940

A plecat apoi la Washington pentru a-și anunța sosirea lordului Lothian, la ambasada britanică. L-a găsit pe ambasador plin de simpatie și de dorința de a-i fi de folos, dar în același timp sincer îngrijorat. Lothian primise tocmai atunci din partea lui Churchill o telegramă prin care acesta îi cerea să se întîlnească cu președintele S.U.A. și să-i explice ce s-ar întîmpla dacă Anglia ar fi invadată și dacă la Whitehall s-ar instala un guvern progerman de tip Quisling care, de dragul unor condiții de pace mai ușoare, ar decide să predea flota britanică. „Ar trebui să-i vorbiți pe această linie — îi spusese Churchill — și să descurajați astfel orice presupunere că actuala lor politică va ajuta Statele Unite să culeagă rămășițele imperiului britanic. Dimpotrivă, vor avea de făcut față riscului teribil ca puterea lor maritimă să fie depășită complet. În plus, este sigur că naziștii vor pretinde insule și baze navale pentru a ține la respect Statele Unite".

În noaptea de 16 iulie 1940, Lothian a fost convocat la Casa Albă unde a fost primit de președinte și de subsecretarul de stat Sumner Welles. Sosise tocmai știrea că premierul francez, Paul Reynaud, a demisionat și că i-a urmat un guvern Pétain-Weygand, care începuse negocieri cu germanii pentru încheierea unui armistițiu. După ce i-a declarat că telegramele, prin care Churchill îi cerea lui Reynaud ca flota franceză să se îndrepte spre porturile britanice în așteptarea negocierilor, sînt „admirabile", președintele și-a exprimat speranța că un număr cît mai mare de aviatori și alți militari francezi vor continua să ducă războiul din Algeria sau alături de britanici ; el a formulat de asemenea presupunerea că dacă vreodată s-ar produce o criză similară în Anglia, războiul va fi continuat în străinătate, iar flota britanică nu va fi predată.

(Va urma)

reflector

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

...Prin atacurile sale politice împotriva președintelui Johnson, Robert Kennedy a distrus orice șansă pe care ar fi putut s-o aibă de a ocupa locul doi pe lista electorală a Partidului democrat din 1968.

...McNamara, prieten intim al lui Robert Kennedy, ar fi unul din principalii candidați la funcția de secretar de stat în cazul în care senatorul de New York ar deveni președintele S.U.A. în alegerile din 1972. Activitatea sa în calitate de președinte al Băncii Mondiale i-ar da lui McNamara posibilitatea să cunoască aprofundat problemele economice internaționale.

...Se consideră că Harold Wilson, primul ministru al Marii Britanii, are șanse mai mici de 50 la sută de a mai rămîne un an în funcția sa, după devalorizarea lirei sterline și după noile măsuri de austeritate economică.

(Din U. S. News and World Report)

ÎN ANUL 2 000 : UN MILIARD DE AUTOMOBILE

Numărul total al automobilelor aflate astăzi în circulație în întreaga lume trece de 200 000 000. Se mai adaugă la această cifră cele aproape 100 000 000 de motociclete și scutere. În fiecare an ies din circulație cam 5 la sută din totalul vehiculelor automobile, dar producția mondială dă pe piață, în locul lor, dublul acestui procent. Dacă ritmul actual se va menține, în anul 2000 vor exista în întreaga lume un miliard de automobile. În anul 1966 s-au produs 26 000 000 de automobile (turisme, camioane și camionete). În 1960 bilanțul se încheiase cu 16 000 000 și de atunci producția a crescut cu regularitate, an de an.

CREIONUL CARE VEDE

La o expoziție organizată recent la Londra a fost prezentată o invenție care facilitează activitatea orbilor. Este vorba de un tub de aluminiu, în formă de creion, prevăzut cu un echipament electronic în miniatură, care se poartă în buzunar. Creionul dă nevăzătorului posibilitatea să distingă forma și starea obiectelor manipulate. Un grădinar orb, de exemplu, poate alege fructele coapte, iar o bucătăreasă poate stabili cu precizie nivelul lichidului dintr-o sticlă. Cînd vîrful creionului atinge paharul în dreptul nivelului lichidului, echipamentul de sonorizare emite sunete scurte, de avertizare. „Creionul care vede" va fi folosit și în medicină, pentru determinarea perioadelor de injecții cu insulină la diabetici.

STUDIUL MĂRILOR

Comisia oceanografică internațională a adoptat două mari proiecte de cercetare. Este vorba de studiul în comun al Mediteranei, care va începe în 1969, și al Mării Antilelor, care va începe în 1970. Comisia a hotărît crearea unei rețele mondiale de stațiuni însărcinate cu coordonarea datelor oceanografice. Ea a recomandat de asemenea crearea unui Centru pentru științele mării în Africa de vest. Acest centru va asigura formarea de specialiști în oceanografie, care vor continua explorarea Atlanticului tropical.

puncte de vedere

Newsweek
The International News Magazine
NEW YORK

O ARMATĂ BOLNAVĂ

PRETUTINDENI, pe pămîntul ciuruit de obuze al Vietnamului de sud, se poate vedea un tablou deprimant : numeroase trupe sud-vietnameze s-au autoexclus din război, lăsînd cîmpul de bătălie la dispoziția „fratelui mai mare" — America. În ultimele trei luni, americanii au înregistrat mai mulți morți decît sud-vietnamezii. Pierderile globale americane depășesc, în prezent, în mod constant recrutările în armata sud-vietnameză. Numai în august, S.U.A. au chemat sub drapel mai mulți oameni decît sud-vietnamezii în toate cele șase luni precedente.

Pe scurt, armata sud-vietnameză este bolnavă. Ca și regimul care a creat-o, ea s-a scufundat în disensiuni intestine și nepotism, corupție și ineficiență, analfabetism și lașitate.

Un colonel sud-vietnamez pe care-l cunosc mi-a spus cîndva, la un dejun : „Vietcongul se luptă ca leii, iar soldații noștri ca iepurii". Dar acești „iepuri" provin din același mediu ca și „leii" și deseori chiar din una și aceeași familie. În acest caz, de ce vietnamezii „noștri" sînt atît de ineficienți, în timp ce vietnamezii „lor" sînt atît de buni ? Prietenul meu, colonelul, explică aceasta în felul următor : „Ei știu pentru ce luptă", în timp ce soldații sud-vietnamezi, comandați de obicei de ofițeri venali și necalificați, nu văd, în general, pentru ce anume ar trebui să lupte.

Actuala situație deprimantă nu s-a creat, bineînțeles, dintr-o dată. Forțele armate sud-vietnameze, create după al doilea război mondial, în cadrul armatei franceze, se compuneau din batalioane de infanterie. În timpul americanilor, în 1961, ele s-au transformat într-o mare mașină militară, greoaie, legată de drumuri, incapabilă să lupte împotriva partizanilor.

În timp ce americanii își concentrau atenția asupra întăririi aparatului lor de consilieri, armata sud-vietnameză era în 1965 aproape distrusă și, pentru a preîntîmpina o catastrofă, S.U.A. au trimis în Vietnam trupe proprii.

Corupția a pătruns și în aviația militară a guvernului saigonez. Recent a fost prins un comandant de divizie care vindea Vietcongului orezul adus de Statele Unite în conformitate cu „programul de ajutorare". Alți ofițeri fac comerț cu mărfuri de contrabandă. În aviația militară, posturile de comandă devin în mod frecvent un obiect de vînzare-cumpărare, comerț efectuat de un sindicat întreg de afaceriști care realizează cîștiguri colosale de pe urma a tot felul de mașinațiuni.

...Trei dealuri, pline de noroi, ciuruite de explozii, din Con Thien, se înalță singuratice în mijlocul unei văi verzi. Ieșind din elicopter și înotînd în noroi, o pornim spre punctul de comandă, pe lîngă un grup de infanteriști marini, acoperiți din cap pînă în picioare cu noroi. Maiorul Gordon Cook (care așteptă să fie urcat în grad peste trei zile) ne așteptă posomorît. „S-ar putea spune că azi a fost o zi ușoară — ne spune el. Împotriva noastră nu s-au tras decît 75 de obuze. Ieri au fost 600. Pozițiile noastre au fost supuse unui tir de mortiere, tunuri de 152 mm și rachete".

Infanteriștii marini de pe Con Thien nu reușesc să doarmă decît cel mult 4 ore pe zi. O uniformă curată este aici o raritate la fel de mare ca și un răgaz de scurtă durată.

Ce se poate spune despre moralul soldaților, ținînd seama de condițiile grele în care se află ei ? „Vor avea loc alegerile din 1968 și ne vom răfui pentru toate cu omul de la Casa Albă" — ne-a strigat din urmă, din întuneric, un soldat. Furia infanteriștilor marini de pe Con Thien nu seamănă cu mormăitul ce se poate auzi în unitățile ce luptă în alte părți ale Vietnamului de sud. Deseori iritarea soldaților, supuși încontinuu unui tir de artilerie, atinge paroxismul. Mai mulți infanteriști marini ne-au spus : „Pe semne că Johnson e bucuros că sînt uciși infanteriștii".

În cursul nopții, pe care am petrecut-o printre infanteriștii marini, pe Con Thien au căzut, din toate părțile, 95 obuze de artilerie. La ora 3 noaptea, bunkerul a fost zguduit atît de puternic încît am crezut că pămîntul se desface sub picioarele noastre. Erau bombardiere B-52, care și-au aruncat încărcătura în apropierea pozițiilor noastre la o distanță inferioară aceleia considerată drept nepericuloasă. În cele din urmă, uriașele avioane s-au îndepărtat și pentru cîtăva vreme s-a instaurat liniștea. De la ora 5,30 artileria vietnameză „s-a pus din nou pe lucru". Ne șfichiuiau obuzele trase de pe poziții amplasate departe, la nord de locul unde se descotorosiseră de încărcătura lor bombardierele B-52...

Un mare număr de studenți au organizat în Wittenbergplatz din Berlinul occidental o demonstrație împotriva agresiunii S.U.A. în Vietnam

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

FORTĂREAȚA ASEDIATĂ

„DACĂ FACI politică — spunea Lyndon Johnson — și, intrînd într-o cameră, nu poți spune cu precizie cine este pentru tine și cine este împotriva ta, înseamnă că nu te pricepi la această meserie".

În ultimul timp, președintele a privit destul de mult în jurul său. El se pregătește pentru propria sa fortăreață politică și cu cît inamicii săi se apropie mai mult — prin cuvîntul „inamici" a se înțelege Kennedy sau Rockefeller, aceștia fiind oamenii care-i dau cele mai serioase griji — cu atît mai mult dă impresia că își verifică posibilitățile de apărare.

Personalul Casei Albe este dominat acum de oameni din propriul său stat. Nemulțumiților de la Departamentul de Stat li s-a spus să se împace cu politica față de Vietnam sau să plece. Președintele rebel al organizației partidului democrat din Michigan a fost concediat, iar Johnson însuși, împreună cu John Bailey, președintele organizației naționale, i-a determinat pe candidații democrați, care se pronunță împotriva politicii Administrației în Vietnam, să-și strîngă rîndurile. Încercarea de a ghici motivele acțiunilor lui Lyndon Johnson nu reprezintă o ocupație prea rodnică, dar ea este inevitabilă, și la Washington se crede că transferarea ministrului apărării McNamara la președinția Băncii Mondiale, fără ca președintele să-l fi avertizat pe McNamara de acest lucru, este probabil în legătură atît cu campania electorală prezidențială, cît și cu campania din Vietnam.

Johnson nu are nici un motiv să se întrebe dacă ministrul McNamara este „pentru" el. Președintele însuși a declarat adeseori că, dacă ar cere cabinetului său să se arunce în flăcări, McNamara și Rusk ar fi primii care ar face acest lucru. McNamara este însă un om care își pune întrebări și nu ar fi de loc surprinzător ca, privind în jurul său, președintele să fi văzut o umbră de îndoială în ochii lui McNamara în privința unor aspecte ale războiului.

În fond, McNamara este acela care a impus Pentagonului tehnica industrială a relației dintre prețul de cost și eficacitate : cheltuielile și cîștigurile trebuie să fie totdeauna în echilibru. Or, indiferent ce altceva s-ar putea spune despre acest război, este greu să nu se pună uneori întrebarea dacă cîștigurile justifică cheltuielile.

Este și mai greu să faci presupuneri în privința îndoielilor de natură etică ale lui McNamara cu privire la război, dar chiar și din cuvîntările sale publice reiese clar că unele imbolduri interioare par să-l oblige uneori să se îndepărteze de linia oficială militantă și să mediteze, așa cum a făcut-o la Montreal, despre cauzele mai adînci și despre tragediile războiului. McNamara n-a făcut niciodată acest lucru ca o sfidare la adresa președintelui. Totul se explică prin faptul că distrugerile continue provocate de conflict îl făceau să se simtă din cînd în cînd obligat să vorbească despre posibilitățile constructive. O dată ce-și ușura astfel sufletul, el revenea la problema bombardamentelor, cu inima oarecum împăcată.

Așadar, relația psihologică Johnson-McNamara este complicată de ambele părți. McNamara e un om complex, care își pune întrebări cu privire la tragediile vieții. Asta nu înseamnă că el ar fi disperat în ce privește lumea sau că s-ar topi de mila ei ; dimpotrivă, la Washington nimeni nu lucrează cu o energie mai exuberantă sau cu mai mult entuziasm pentru realizarea sarcinilor trasate de președinte și nimeni nu și-a exprimat în mod mai elocvent afecțiunea personală față de președinte. Dar, ca orice observator sensibil al acestui război tragic, are și el îndoielile lui, pe care le exprimă ; aici este nodul problemei.

Cei ce se îndoiesc nu sînt pe placul președintelui. Lealitatea față de el nu-i ajunge. O privire întrebătoare la masa de conferință nu scapă ochilor săi bănuitori și îl lovește ca o palmă în plin obraz. În afară de aceasta, McNamara nu a devenit oare, într-o tot mai mare măsură, favoritul celor care îl critică pe președinte și, ceea ce este mai rău, prietenul lui Bobby Kennedy ?

Oricum, președintele s-a hotărît să-l lase să plece, deși l-ar fi putut păstra pînă la sfîrșitul mandatului. Desigur, au existat și alte explicații, dar politica nu este cu totul absentă din nici o măsură majoră luată astăzi la Washington. Campania electorală a început într-adevăr o dată cu sfidarea formală pe care senatorul McCarthy a aruncat-o președintelui. În același timp, senatorul Robert Kennedy a fost uluit și indignat de afacerea McNamara și reacția sa politică la toate acestea ar putea fi deosebit de interesantă.

Așadar, asediul a început și nimeni nu știe mai bine acest lucru ca președintele Johnson. El caută să ducă lupta pe terenul opoziției și, între timp, își organizează înăuntrul baricadelor forțele proprii.

James RESTON

Stația terestră „Orbita", de pe muntele Ruskaia, recepționează pentru localitățile din peninsula Sahalin emisiunile de televiziune de la Moscova, prin intermediul satelitului „Molnia-1".

Art Buchwald

Intre McNamara și Shirley Temple

La Washington continuă să se discute dacă ministrul apărării, Robert McNamara, și-a părăsit funcția sau a fost înlăturat. În ziare și la televiziune au fost prezentate tot felul de speculații despre ceea ce i-a determinat pe președintele Johnson și pe ministrul McNamara să se despartă dar, ca de obicei, eu sînt singurul care știe cum s-au petrecut în realitate lucrurile.

Se știa de cîtva timp că ministrul McNamara și fosta stea a ecranului, Shirley Temple, nu erau de acord asupra strategiei războiului din Vietnam. Shirley dorea minarea portului Haifong, bombardarea centrului Hanoiului și lupta pentru o victorie totală împotriva inamicului. Ea era sprijinită de Comitetul mixt al șefilor de stat-major.

Pe de altă parte, ministrul McNamara era mai prudent decît Shirley Temple, sperînd într-o reglementare care să nu conste în aruncarea în aer a întregii Asii de sud-est.

Președintele Johnson se situa pe o poziție de mijloc. Deși îl respecta pe ministrul apărării, soluția Shirley Temple îi părea zi de zi mai atrăgătoare. Președintele ar fi permis probabil ca lucrurile să continue în același fel dacă nu ar fi avut în urmă cu cîteva luni o anumită conversație cu McNamara. Președintele l-a întrebat :

— Bob, la ce bancă îți ții banii ?

— Am un prieten la Chase Manhattan, a răspuns ministrul apărării.

— Te-ai gîndit vreodată să-ți depui banii la Banca Mondială ? Știi că dacă deschizi un cont acolo înainte de luna ianuarie, capeți un serviciu de masă gratuit.

McNamara a răspuns :

— Am cel mai mare respect pentru Banca Mondială și desigur că aș avea ce să fac cu un serviciu de masă gratuit, dar nu cunosc pe nimeni acolo.

— Îl cunosc eu pe George Woods. O să-i telefonez mîine.

— Vai, domnule președinte, nu trebuie să te deranjezi.

— Nu-i nici un deranj. Și afară de asta, dacă izbutesc să conving pe cineva să-și deschidă un cont acolo, capăt și eu un serviciu de masă.

A doua zi, președintele Johnson a telefonat la Banca Mondială și a vorbit cu Woods. Spre marea lui mirare a aflat că Banca Mondială caută nu numai deponenți ci și un președinte.

Deodată, președintelui Johnson i-a venit o idee. În loc să deschidă pur și simplu un cont pentru McNamara, îl va face președintele Băncii Mondiale. În felul acesta va putea să-și arate prețuirea față de ministrul apărării și, în același timp, să aibă un prieten acolo, în cazul că Statele Unite ar avea nevoie vreodată de vreun împrumut.

Președintele a vrut să-i facă o surpriză lui McNamara și de aceea nu i-a spus nimic. McNamara uitase de discuție și își vedea de treabă în continuare, sperînd s-o potolească pe Shirley Temple.

Într-o bună zi, la Londra, o gură spartă i-a spus unui reporter că McNamara va fi noul președinte al Băncii Mondiale. Președintele s-a necăjit deoarece dorea să-i anunțe el însuși vestea ministrului de Crăciun. (Numirea urma să fie înscrisă pe o felicitare și înmînată ministrului McNamara împreună cu serviciul de masă.) Dar cînd povestea, din păcate, a transpirat, președintele n-a mai avut altă posibilitate decît să-i confirme lui McNamara că, într-adevăr, va fi noul președinte al Băncii Mondiale.

McNamara a înghițit în sec și a spus :

— Dar tot ce voiam era să-mi deschid un cont acolo. Nu intenționam să conduc banca.

— Bob, ar fi trebuit să știi pînă acum că atunci cînd președintele d-tale face ceva, o face în stil mare.

(Din International Herald Tribune)

The New York Times

McCARTHY SAU KENNEDY?

„HOTĂRÎREA va avea o influenţă sănătoasă asupra partidului democrat. Ea le va permite americanilor să se elibereze de sentimentele lor de frustrare (războiul din Vietnam) prin discuţii în loc de violenţă. Ar putea reprezenta un serviciu major, important, pentru societatea noastră".

A fost primul comentariu prudent al senatorului Robert Kennedy despre hotărîrea-surpriză luată de senatorul Eugene McCarthy de a-l înfrunta pe preşedintele Johnson pentru a obţine desemnarea partidului democrat în 1968. Reacţia faţă de demisia ministrului apărării Robert McNamara a sporit semnificaţia hotărîrii lui McCarthy deoarece a arătat în mod mai clar ca oricînd că există toate şansele ca Vietnamul să reprezinte problema dominantă în 1968.

Deoarece senatorul McCarthy adoptă în privinţa războiului din Vietnam aceeaşi atitudine ca şi senatorul Kennedy şi deoarece un succes înregistrat de el în prima fază a alegerilor preliminare ar putea deschide calea senatorului Kennedy pentru ca acesta să pretindă desemnarea, mulţi s-au grăbit să conchidă că cei doi lucrează mînă în mînă. Dar această teorie nu se întemeiază pe nici o dovadă. După ce s-a hotărît să candideze, senatorul McCarthy a discutat această posibilitate, pe scurt şi în mod neconcludent, cu senatorul de New York. McCarthy nu a fost niciodată legat din punct de vedere personal sau politic de senatorul Kennedy sau de defunctul său frate, preşedintele Kennedy. Indiferent de intenţiile fiecăruia dintre cei doi oameni politici, s-ar putea ca senatorul de Minnesota să-i servească drept trambulină lui Kennedy. Pe baza unor calcule politice normale, McCarthy nu are nici o şansă să obţină desemnarea pentru el, chiar dacă l-ar înfrînge pe Johnson în alegerile preliminare. Într-adevăr, marile blocuri de delegaţi nu sînt desemnate în aceste alegeri preliminare. Dar o victorie masivă înregistrată de senatorul McCarthy ar fi de natură să demonstreze o atare slăbiciune a situaţiei preşedintelui încît să-l tenteze pe senatorul Kennedy să încerce să obţină desemnarea.

Aşa cum a observat în conferinţa sa de presă, senatorul McCarthy : „nu ar fi desigur nimic ilegal sau contrar sistemelor politice americane dacă Kennedy sau oricine altcineva s-ar folosi de ceea ce realizez eu". Senatorul Kennedy a evitat să ceară desemnarea pentru alegerile de anul viitor întrucît înfrîngerea unui preşedinte în funcţiune ar echivala cu scindarea partidului şi ar face astfel inutilă desemnarea. Unii dintre consilierii săi sînt de părere să-i lase terenul liber lui Johnson şi să acţioneze pe cont propriu în 1972.

Intervenţia senatorului McCarthy ar putea fi de natură să răstoarne această strategie pe termen lung, obligîndu-l pe senatorul Kennedy să adopte anul viitor o atitudine pentru redesemnarea lui Johnson sau împotriva ei. Kennedy manifestă tendinţa de a rămîne neutru, dar s-ar putea ca el să nu poată evita să reapară în centrul atenţiei, în cursul unei ierni şi primăveri îndelungate în care Johnson şi McCarthy s-ar înfrunta în alegeri preliminare.

Casa Albă a şi făcut unele demersuri pe lîngă senatorul Kennedy pentru realizarea unui front comun împotriva campaniei lui McCarthy. Dar senatorul Kennedy, care i-a acordat preşedintelui un sprijin necondiţionat în vederea realegerii, cu prilejul unui dineu de partid care a avut loc în iunie, se consideră angajat să militeze pentru preşedinte numai după redesemnarea acestuia. El nu are intenţia să-l ajute altfel pe Johnson.

→

Senatorul Eugene McCarthy

au declarat în această săptămînă...

WILLIAM FULBRIGHT, preşedintele Comitetului pentru relaţiile externe al Senatului S.U.A. : *„Statele Unite demonstrează în Vietnam un singur lucru şi anume că doresc să folosească bombardierele B-52, napalmul şi toate celelalte arme moderne pentru a masacra populaţia unui stat mic. Ducem un război imoral şi inutil. Se creează impresia că America şi-a trădat atît propriul ei trecut cît şi propriile ei promisiuni"*. (Cuvîntare în Senatul american).

MIKE MANSFIELD, liderul majorităţii democrate din Senatul S.U.A. : *„Demisia lui McNamara intervine într-un moment cînd se intensifică din nou presiunile pentru a extinde războiul terestru din Vietnamul de sud asupra Vietnamului de nord, a Cambodgiei şi a altor ţări din Asia de sud-est. Se fac presiuni pentru a adăuga încă 100 000 de americani la cei jumătate de milion care se află acolo"*. (Discurs în Senatul american).

GIUSTO TOLLOY, ministrul comerţului exterior al Italiei : *„Nu cred că operaţia (de devalorizare a lirei sterline — n.n.) va fi nedureroasă pe planul repercusiunilor ei externe... Problema cea mai importantă este aceea a schimburilor noastre bilaterale cu Marea Britanie (inclusiv schimburile cu alte ţări care şi-au devalorizat moneda) şi cu acele arii geografice în care, dacă exportul britanic va reuşi (şi trebuie să reuşească) să găsească impulsul sperat de guvernul de la Londra, va apărea desigur pentru noi un nou motiv de concurenţă. Înainte de toate, în sectorul produselor agricole. Unele ţări mediteraneene care s-au alăturat lirei sterline îşi vor putea oferi produsele lor în condiţii mai avantajoase. Şi le vor face pe seama noastră. În ansamblul exporturilor noastre, volumul produselor agricole nu e prea ridicat, dar va scădea sub medie. Vom risca astfel să pierdem cota pe pieţele tradiţionale, ceea ce nu va fi uşor de recuperat"*. (Interviu acordat revistei „Europeo").

HERBERT WEHNER, ministru pentru problemele germane al R.F.G. : *„P.N.D. şi alte fenomene similare trebuie să fie extirpate ca o boală ruşinoasă. Efectul lor se va face simţit tot mai mult în politică. Este necesar ca înşişi germanii să arate că au tras învăţăminte din experienţa trecutului şi că nu există condiţii pentru o renaştere a euforiei naţional-socialiste. P.N.D. este un partid antidemocratic şi o falsă alternativă. A sosit de mult timpul să dovedim că acest fenomen nu se poate răspîndi. P.N.D. spulberă orice speranţă de reunificare şi contribuie la crearea, în rîndurile vecinilor noştri, a sentimentului că vest-germanii trebuie să fie menţinuţi în carantină"*. (Din discursul rostit la Congresul „Curatoriului pentru o Germanie indivizibilă").

Vorbind în cadrul programului de televiziune „În Fața Națiunii", senatorul Kennedy a reafirmat dezacordul său cu președintele: „Consider că ceea ce facem în prezent în Vietnam reprezintă o greșeală. Consider că drumul pe care îl urmăm este greșit. Dar afirm că, în calitate de senator american... nu adopt această poziție în scopul de a încerca să-mi creez o platformă politică pentru ca astfel să pot smulge desemnarea de la președintele Johnson".

În ceea ce-l privește, senatorul McCarthy pare să fie determinat în acțiunea sa de un amestec de convingeri și ambiție. De aproape trei ani, el nutrește păreri diferite de ale Administrației în problema Vietnamului, adoptînd adeseori în această privință atitudini care au primit o mult mai mare publicitate atunci cînd au fost adoptate, ulterior, de senatorul Kennedy. De multă vreme, McCarthy s-a simțit jignit de faptul că „a fost întotdeauna domnișoara de onoare dar niciodată mireasa".

El a ținut discursul pentru desemnarea lui Hubert Humphrey ca vicepreședinte la Convenția din 1956. În 1960 a ținut cuvîntarea pentru desemnarea lui Adlai Stevenson pentru funcția de președinte. Unii afirmă, dar senatorul McCarthy dezminte acest lucru, că ar fi făcut-o în speranța că impasul Stevenson-Kennedy avea să ducă la o listă Johnson-McCarthy. În 1964, Johnson părea să-l prefere pentru a candida alături de el, dar în ultimul moment l-a ales pe Humphrey, care se bucura de o mai mare popularitate politică în rîndurile sindicatelor și ale organizațiilor drepturilor civile.

Acum, senatorul McCarthy acționează pe cont propriu și pentru o cauză în care crede cu tărie. El nu are șanse să blocheze redesemnarea președintelui sau să forțeze o schimbare a politicii sale în Vietnam. Există însă toate șansele să devină un factor important în planurile politice ale senatorului Kennedy și ale lui Johnson.

MEDUNARODNA POLITIKA

BELGRAD

PILONII PUTREZI

ÎN MAI 1926, printr-o lovitură de stat militară, în Portugalia a fost răsturnat guvernul republican. Dictatura militară proclamată de către liderul puciului, generalul Gomes da Costa, a întîmpinat curînd dificultăți economice; din această cauză, în 1928 a fost numit în postul de ministru al finanțelor unul din principalii economiști ai țării. Acesta a fost începutul carierei lui D'Antonio de Oliveira Salazar. În același an, Salazar a promulgat o nouă constituție și a proclamat l'Estado novo (Statul nou).

Noul stat și-a bazat ideologia pe istoria colonialistă a Portugaliei, s-a inspirat din fascismul lui Mussolini și din edictele papale „Rerum Novarum" din 1891 și „Quadragesimo Anno" din 1931. Rezultatul a fost, cum era și de așteptat, un amestec de elemente de fascism și feudalism, de paternalism autoritar și puritan.

Puterea legislativă este împărțită din punct de vedere teoretic între Adunarea Națională și Adunarea corporațiilor. Cele 120 de mandate în Adunarea Națională aparțin unui partid legal, Uniunea Națională, în fruntea căruia se află Salazar. Dreptul la vot îl are numai circa 15 la sută din populație. Puterea legislativă reală o dețin de fapt Salazar și cabinetul său; ei promulgă legi pe care Adunarea Națională nu are voie să le critice.

Dar dictatura lui Salazar și-a găsit aliații principali și cei mai activi în rîndurile armatei, clerului și ale oligarhiei financiare. Cu ajutorul acestor grupări și al străinătății, Salazar a reușit să guverneze nestingherit de aproape 40 de ani.

Cele mai dure instrumente ale dictaturii lui Salazar create pentru înăbușirea opoziției sînt poliția secretă P.I.D.E. și cenzura. Ele folosesc diferite metode pentru împiedicarea răscoalelor. P.I.D.E. a reușit să strecoare pe oamenii săi în marile partide de opoziție. Teama față de P.I.D.E. și față de agenții săi constituie un mijloc pentru înăbușirea oricărei discuții politice publice. Întîlnindu-se pe stradă sau într-un restaurant, cetățenii portughezi cu greu vor spune vreun cuvînt negativ despre țara sau regimul lor.

Lupta împotriva regimului se plătește scump. Portugalia este țara cu cel mai mare număr de deținuți politici din Europa și cu mii de deportați în lagărele de concentrare din Africa. Statisticile cu privire la numărul deținuților și datele despre condițiile detențiunii lor sînt păstrate în mare secret dar, pe baza informațiilor cenzurate, publicate în presa portugheză, se poate întocmi următorul tabel:

Anii 1960-1965

Numărul total al proceselor politice	155
Numărul total de persoane condamnate	820
Numărul total al anilor de condamnare	2 283 și 4 luni

Două legi speciale acordă P.I.D.E. și tribunalelor puteri depline, dreptul de a aresta persoane dubioase și de a ține sub anchetă pe timp nelimitat. În perioada 1961-1966, pe baza acestor legi au fost arestate 10 000 de persoane. Majoritatea lor nu au fost judecate de loc, iar multe au fost torturate. Aceleași metode sînt folosite în prezent în Africa de sud, după exemplul Portugaliei.

În coloniile sale, Salazar luptă prin metode și mai grosolane. El încearcă să salveze imperiul său cu ajutorul napalmului și terorii. Imperiul portughez cuprinde „provinciile de peste mări", care sînt de 22 de ori mai mari decît metropola europeană. Astăzi, în Angola, Mozambic și așa-numita Guinee Portugheză se află peste 225 000 de militari care luptă împotriva mișcărilor de eliberare africane.

Pentru regimul lui Salazar, problemele economice sînt poate și mai dificile decît cele politice. Cu toate că Portugalia este astăzi cea mai mare putere colonială, ea se numără printre puținele țări slab dezvoltate din Europa. Venitul pe cap de locuitor este cel mai scăzut din Europa, iar șomajul și mortalitatea infantilă sînt cele mai ridicate. Salariile se apropie de nivelul minim, iar economia națională e pe cale de prăbușire. În general, se poate spune că un muncitor portughez cîștigă pe zi cît cîștigă un muncitor suedez sau francez într-o oră. Salariile femeilor sînt cu mult mai mici decît salariile bărbaților. Deficitul balanței comerciale crește an de an. Astfel, în perioada 1964-1966, deficitul a crescut de la 7 489 milioane la 11 073 milioane de escudos. (28 escudos = 1 dolar).

Mai mult de 2 000 de automobile au fost abandonate pe șoselele din sud-estul Angliei, în cursul zilei de duminică, din cauza abundentelor căderi de zăpadă.

În ultimul raport anual al Băncii Naţionale portugheze sînt scoase în evidenţă cheltuielile mari pentru scopuri militare. De pildă, în anul 1965, cheltuielile în aceste scopuri au crescut cu 7 630 milioane de escudos, din care 5 100 milioane de escudos pentru războiul dus în colonii. Bugetul proiectat pentru anul 1967 însumează 20 204 milioane de escudos, din care vor fi cheltuite pentru apărare circa 40 la sută. Acesta este probabil recordul european.

Deşi situaţia din Portugalia nu oferă în aparenţă multe speranţe forţelor antifasciste, totuşi, prăbuşirea salazarismului se apropie. Opoziţia, deşi încă slabă, e capabilă să preia conducerea ţării. Lupta comună împotriva lui Salazar a creat o bază pentru o activitate comună în Portugalia liberă.

Dar cotitura reală o va aduce Africa. Rezultatul războiului de acolo va fi hotărîtor şi pentru opoziţia portugheză. Aşa cum pierderea posesiunii Goa din India a fost un stimulent al răscoalei din Beja, la fel pierderea Guineei ar putea constitui un semnal pentru izbucnirea unei revolte chiar în Portugalia.

Pierre SCHORI
secretar internaţional al Partidului Social-Democrat din Suedia

REVOLUTION africaine

ALGER

UGANDA: DE LA TRIBALISM LA NAŢIUNE

POSTUL DE RADIO Uganda emite în 15 limbi diferite, fapt care ilustrează greutăţile legate de realizarea unităţii naţionale — unul din obiectivele majore ale guvernului central al preşedintelui Milton Obote. „Am discutat timp de trei luni Constituţia, a declarat preşedintele, acum trebuie să luăm în propriile noastre mîini construirea naţiunii".

Dezbaterea de trei luni a dus la abolirea regalităţii şi la crearea unui stat unitar. Primele alegeri generale din Uganda independentă vor avea loc peste cinci ani. Guvernul justifică această hotărîre prin faptul că încă nu s-au restabilit condiţiile favorabile pentru aceasta, ca urmare a înlăturării lui Mutesa al II-lea, kabaka-ul (regele) Bugandei, primul preşedinte al republicii. Cînd, la 2 noiembrie, s-a pus problema prelungirii actualei stări excepţionale, ministrul de interne a declarat că în unele regiuni se mai produc acte de violenţă şi că cetăţeni nevinovaţi continuau să fie ameninţaţi.

La bază se află desigur conflictul dintre adepţii tribalismului şi cei ai consolidării naţiunii. Tribalismul înseamnă trecutul ; ideea de naţiune — viitorul. Pentru Uganda, guvernul doctorului Obote reprezintă ideea de naţiune. Dimpotrivă, kabaka-ul Bugandei reprezenta tribalismul, iar pentru fostele autorităţi britanice, actul instalării acestuia ca preşedinte al republicii şi a lui Obote ca vicepreşedinte a reprezentat un compromis.

Încă dinainte, cei doi oameni politici nu se înţelegeau şi era normal să intre în conflict. Kabaka era suveranul regatului Bugandei, parte centrală şi principală a Ugandei de astăzi. Dacă el ar fi continuat să fie rege, Uganda modernă nu ar fi putut exista. Aceasta este de altfel valabil şi pentru celelalte mici regate care fac parte din Uganda — Toro, Bunyoro şi Ankole.

În 1966, conflictul dintre kabaka şi primul ministru a atins punctul culminant. Tulburări violente au însoţit acţiunea de destituire a regelui (24 februarie). Kabaka a fugit la Londra, unde încearcă să-şi salvgardeze drepturile sale „divine" asupra poporului din Buganda.

De curînd, Buganda a fost desfiinţată ca entitate şi împărţită în patru districte. Şefii din Bunyoro, Toro şi Ankole, care nu au comis greşelile săvîrşite de kabaka, au fost lipsiţi doar de privilegiile lor, dar nu au avut nimic de suferit.

Este puţin probabil că ar exista vreodată posibilitatea întoarcerii fostului rege. Progresul este reprezentat de guvernul lui Obote. Desigur că fostul rege are încă sprijinitori, convinşi de drepturile sale „divine". Nu este deci de mirare că, la un an de la înlăturarea sa, ministrul de interne menţionează încă existenţa unor incidente în ţară. Tribalismul nu a sucombat şi naţiunea ugandeză este încă slabă, în curs de consolidare. Dar, pe zi ce trece, această situaţie devine tot mai puţin precară. Cine cutreieră ţara întîlneşte în această privinţă aspecte pe care nu le-ar fi putut observa cu cinci ani în urmă. Membrii diferitelor triburi şi supuşii regilor încep să-şi dea seama că sînt cu toţii cetăţeni ai unui stat unitar, modern ; aceasta este una din realizările guvernului preşedintelui Obote. „M-am hotărît să merg cu poporul mai degrabă decît cu regii", a declarat preşedintele cu prilejul dezbaterilor asupra constituţiei.

Regalitatea în Buganda a constituit un obstacol important în calea dezvoltării concepţiei de naţiune. Dar problemele cărora Uganda trebuie să le facă faţă — şi pe care le-a înfruntat cu destul succes pînă acum — sînt valabile pentru un mare număr de alte ţări africane. Toate aceste probleme vor trebui rezolvate dacă statele respective doresc să devină state moderne.

Fiecare zi care trece face să apară tot mai vădit faptul că înlăturarea regelui era o necesitate pentru ca Uganda modernă să poată lua naştere.

profil

Jorge Pacheco ARECO

preşedintele Republicii Orientale Uruguay

La 6 decembrie, după încetarea din viaţă a preşedintelui Uruguayului, Oscar Daniel Gestido, funcţia de şef al statului a fost preluată de Jorge Pacheco Areco care, pînă la această dată, îl secondase pe O. D. Gestido în calitate de vicepreşedinte. Noul preşedinte va deţine mandatul prezidenţial pînă în anul 1972, această continuitate fiind stipulată de articolul 150 din Constituţia ţării care prevede : „vicepreşedintele, în toate situaţiile de absenţă temporară sau definitivă a preşedintelui, va trebui să-l înlocuiască, avînd aceleaşi drepturi şi atribuţii. În caz de absenţă definitivă, funcţia va fi exercitată pînă la terminarea mandatului".

Noul preşedinte al Uruguayului s-a născut la Montevideo, la 19 aprilie 1920. După absolvirea cursurilor facultăţii de drept s-a consacrat carierei de ziarist, fiind succesiv director adjunct (1959) şi director (1961) al ziarului „El Dia". Paralel cu activitatea desfăşurată pe tărîm publicistic, a luat parte la viaţa politică a ţării în calitate de membru al Senatului. A făcut parte din grupul politicienilor care au iniţiat campania pentru reforma constituţională, consfinţită ulterior prin alegerile din 27 noiembrie 1966. Această reformă a înlocuit vechiul sistem de guvernare (denumit colegial) cu un sistem nou, care îmbină caracteristicile regimului prezidenţial cu cel colegial.

În anul 1965, Jorge Pacheco Areco a renunţat la postul de director al ziarului „El Dia" pentru a se dedica în întregime activităţii politice. El şi-a depus candidatura pentru funcţia de vicepreşedinte al Uruguayului ca reprezentant al partidului Colorado (exponent al burgheziei industriale şi comerciale). O dată cu investirea sa în această funcţie, a sprijinit politica economică a fostului preşedinte Gestido.

Confruntată cu probleme economice şi sociale complexe, politica economică a noului guvern îşi propunea, printre altele, adoptarea unor măsuri antiinflaţioniste, a unei planificări pe termen lung, stimularea exportului şi un sistem de importuri scutite de taxe vamale.

În toamna anului trecut, cu prilejul instalării preşedintelui Gestido, Jorge Pacheco Areco confirma adeziunea sa faţă de această politică economică : „Trebuie să producem mai mult. Dar este necesar să fim mai întîi conştienţi de faptul că sîntem o ţară plină de datorii, sărăcită, care nu trebuie să se eschiveze de a recunoaşte acest lucru".

În legătură cu perspectivele de dezvoltare economică a ţării, noul preşedinte preconiza folosirea cît mai eficientă a tuturor resurselor locale, stabilizarea valutei naţionale prin mijloace proprii, precum şi cu ajutor din afară solicitat organizaţiilor financiare internaţionale.

Ca şi predecesorul său, Pacheco Areco se pronunţă pentru respectarea dreptului poporului uruguayan la autodeterminare, pentru dezvoltarea relaţiilor cu toate statele pe baza principiilor dreptului internaţional.

C. I.

poşta redacţiei

ŞI TOTUŞI, CE SÎNT QUASARII ?

Ing. V. Dinu, Bucureşti. În revista noastră au fost expuse principalele teorii referitoare la originea şi structura corpurilor sau fenomenelor cereşti numite quasari. Oamenii de ştiinţă nu au ajuns pînă acum la concluzii definitive în această privinţă. De curînd a fost emisă o nouă teorie, mai simplă în fond decît cele anterioare. Ea aparţine dr. lui Dror Sadeh (de la Laboratorul de cercetări navale din Washington) şi a fost expusă în ultimul număr al revistei „Science". După opinia lui Sadeh, e vorba de galaxii obişnuite, a căror lumină pare mult mai puternică pentru că este refractată de altă galaxie, situată într-un anumit punct între prima galaxie şi sistemul solar. Ipoteza lui Sadeh se bazează pe teoria generală a relativităţii, potrivit căreia o rază de lumină este înclinată într-un unghi mic atunci cînd trece prin cîmpul gravitaţional al unui corp masiv. Acest fenomen fizic poate fi observat în timpul eclipselor solare, cînd lumina unor stele îndepărtate, vizibile în jurul soarelui, pare a se deplasa. Problema devierii luminii de către Soare prezintă un interes deosebit, întrucît poate constitui un test al valabilităţii teoriei generale a relativităţii. În stadiul actual al observaţiei ştiinţifice, datele experimentale care confirmă această teorie sînt încă extrem de puţin numeroase. Primul care a afirmat că un obiect suficient de masiv ar putea acţiona ca un fel de lentilă, concentrînd lumina emisă de o stea îndepărtată, a fost Einstein însuşi. Dr. Dror Sadeh susţine că, în funcţie de distanţele dintre sursa de lumină, galaxia intermediară şi sistemul solar, efectul de mărire a intensităţii luminii poate fi considerabil. El demonstrează că, dacă lumina unei stele de mărimea Soarelui ar fi refractată de o galaxie plasată în faţa ei, mărimea ar putea fi de ordinul 300 000 de milioane. Aceasta înseamnă că Soarele ar fi vizibil ca o stea de mărimea 16 în puncte pînă în care, în mod normal, lumina lui nu ajunge. Mulţi quasari au tocmai această mărime. Ce şanse există însă ca o galaxie să se interpună în poziţia necesară, între sistemul solar şi stelele dintr-o galaxie foarte îndepărtată ? Calculînd pe baza valorilor estimative acceptate ale densităţii galaxiilor din univers, dr. Dror Sadeh a ajuns la concluzia că 32 de galaxii din partea accesibilă a universului pot fi aliniate în aşa fel încît cele mai apropiate dintre ele să acţioneze ca lentile gravitaţionale. Această teorie are avantajul că explică fluctuaţiile rapide de intensitate ale luminii quasarilor. Dar, după cum subliniază însuşi autorul ei, teoria nu explică nici excesul de lumină albastră din spectrul quasarilor, nici emisiunile masive de unde radio, nici motivul pentru care lumina unora dintre quasari pare a avea două feluri de linii spectrale, fiecare dintre ele corespunzînd unei intensităţi diferite a roşului.

COMITETUL CELOR 18 PENTRU DEZARMARE

Florea Ştefan, Bucureşti. 1/ Vă mulţumim pentru bunele aprecieri la adresa revistei şi ne bucură interesul cu care, alături de alte rubrici mai vechi, urmăriţi noua noastră rubrică, „Au declarat în această săptămînă." 2/ Comitetul celor 18 state pentru dezarmare a fost creat pe baza unei hotărîri a Organizaţiei Naţiunilor Unite. Faptul că unul dintre cele 18 state desemnate să facă parte din el, şi anume Franţa, nu doreşte în prezent să ia parte la lucrări, nu afectează dreptul său de a-şi relua oricînd locul în Comitet, care rămîne, ca atare, „Comitetul celor 18". 3/ Nu există o normă internaţională privind durata acreditării ambasadorilor şi a miniştrilor plenipotenţiari. În principiu, un reprezentant diplomatic poate rămîne pe termen nedefinit în ţara în care a fost acreditat. Multe guverne obişnuiesc însă să schimbe, după un număr de ani, locul acreditării diverşilor lor reprezentanţi diplomatici.

ÎNTRE GALLUP ŞI HARRIS

Mihai Calomfir, Cluj. Metodele de sondare a opiniei publice folosite de diversele institute specializate sînt foarte asemănătoare între ele. Factorul esenţial pentru acurateţea rezultatelor îl constituie modul de alegere a

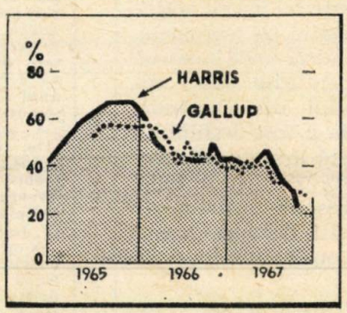

„mostrei de populaţie" anchetate. Rezultatele tind şi ele să coincidă dacă se respectă principiile de bază. Pentru edificare, iată un grafic care prezintă paralel curbele rezultatelor sondajelor Harris şi Gallup pe tema aprobării sau dezaprobării politicii Administraţiei Johnson faţă de Vietnam.

STRUCTURA ETNICĂ A NIGERIEI

În legătură cu articolele apărute în revistă privind conflictul etnic din Nigeria, aş dori să aduc unele completări, deoarece, ca nigerian, cunosc problema direct.

Alături de populaţiile majoritare — Yoruba, Ibo, Haussa — în Nigeria există numeroase alte grupări etnice minoritare. După referendumul din 1962, populaţiile Edos, Urhobos, Ishans s-au desprins, în cadrul Federaţiei Nigeriei, din vechea provincie de vest, dominată de Yoruba (care cuprindea regiunea de centru-vest, Lagosul şi actuala regiune de vest), formînd o regiune autonomă — de centru-vest, cu capitala la Benin. Populaţiile minoritare din alte zone ale ţării (în est, în afară de cei 9 milioane Ibo, mai există 5 milioane de Ijaws, Efikis, Ekois ; în nord, alături de majoritatea Haussa-Fulani, mai trăieşte, între altele, şi populaţia Tivs) nu au reuşit să se constituie în regiuni autonome. Pornind de la aceste realităţi şi analizînd cauzele tulburărilor politico-sociale din ţară, guvernul Gowon a ajuns la concluzia că, pentru a menţine stabilitatea structurilor politice din Nigeria este necesară reforma administrativă prin care s-a împărţit teritoriul Nigeriei în 12 regiuni.

Aplicarea reformei face necesară rezolvarea unor probleme de cadre. În nord, de pildă, unde au fost create mai multe regiuni, se resimte o lipsă acută de cadre administrative, întrucît o parte din funcţionarii de stat, fiind de altă origine decît populaţiile majoritare în nord, au trebuit (conform dispoziţiilor guvernului) să se întoarcă în regiunile lor de baştină. Pe de altă parte, tot în nord a fost înfiinţată cu cîţiva ani în urmă o instituţie de învăţămînt superior care pregăteşte cadre administrative pentru întreaga ţară — universitatea „Ahmadou Bello". Pentru coordonarea activităţii acestui for de învăţămînt, construit cu contribuţia tuturor regiunilor ţării, şi pentru asigurarea pregătirii de cadre pentru întreaga ţară (nu numai pentru regiunile de nord), a fost înfiinţat un comitet naţional. Toate aceste măsuri, precum şi altele, ilustrează preocuparea guvernului Gowon pentru realizarea stabilităţii politice interne, pentru respectarea egalităţii grupărilor etnice ale Nigeriei şi pentru dezvoltarea armonioasă, echilibrată a întregii ţări.

Patrick SALAMI
student la Institutul agronomic „N. Bălcescu" — Bucureşti

COMORILE FLORENŢEI

Carmen Vulcu, Bucureşti. În dezastrul din noiembrie 1966 au fost avariate la Florenţa circa 1200 de tablouri, 500 de sculpturi, 60 de fresce şi 8 cicluri complete de pictură murală. Dintre valorile de artă redescoperite cu prilejul inundaţiilor menţionăm : cu prilejul lucrărilor de restaurare sub marea biserică Santa Croce, au fost găsite rămăşiţele unei biserici datînd din secolul al XIII-lea, care va fi scoasă la lumină. Tot la Santa Croce, sub tablouri care nu mai fuseseră mişcate de secole din locurile lor, s-au descoperit frescе necunoscute aparţinînd şcolilor lui Botticelli şi Filipino Lippi. Faimoasa statuie în lemn a lui Donatello, Magdalena, a fost curăţată de învelişul de praf acumulat de-a lungul secolelor, recăpătîndu-şi tenta originală. Restaurarea majorităţii frescelor fiind pe sfîrşite, ele vor fi restituite în curînd muzeelor şi bisericilor. Dar sutele de picturi pe lemn în care a pătruns apa vor trebui să se mai usuce lent timp de circa doi ani înainte de a reveni în locurile de expunere. Majoritatea celor 250 000 de volume ale Bibliotecii Naţionale aşteaptă încă începerea operaţiunilor de restaurare, în timp ce, la Muzeul Arheologic, circa 20 000 de vase urmează abia să fie sortate şi reetichetate, iar alte 9 000 să fie reparate. Mai importantă şi mai dificilă este problema fluviului însuşi, care a fost dragat numai superficial de sutele de tone de aluviuni de anul trecut. Planurile de curăţare a fluviului, de consolidare a malurilor, de construire a unui sistem de rezervoare care să colecteze apele excedentare şi să le distribuie altor lacuri şi rîuri nu au început încă să fie aduse la îndeplinire. Se apreciază că va mai trece un deceniu pînă cînd comorile de artă ale Florenţei vor fi cu adevărat în afară de pericol.

PREŞEDINŢII ASASINAŢI

Nicolae I. Negoiţă, comuna Largu, raionul Făurei. Patru dintre preşedinţii Statelor Unite au fost asasinaţi în timpul exercitării mandatului lor. Abraham Lincoln, decedat la 15 aprilie 1865, după ce fusese împuşcat la 14 aprilie 1865, la Washington, de John Wilkes Booth ; James A. Garfield, decedat la 19 septembrie 1881, după ce fusese rănit prin împuşcare la 2 iulie 1881, la Washington, de Charles J. Guiteau ; William McKinley, decedat la 14 septembrie 1901, după ce fusese împuşcat la 6 septembrie 1901, la Buffalo, de Leon Czolgosz ; John F. Kennedy, împuşcat la 22 noiembrie 1963, la Dallas, asasinul prezumtiv fiind Lee Harwey Oswald. Alţi trei preşedinţi ai S.U.A. au scăpat cu viaţă în urma unor tentative de asasinat : la 14 octombrie 1912, Theodore Roosevelt, fost preşedinte al S.U.A., a fost rănit de un foc de armă la Milwaukee în timpul campaniei electorale ; Franklin D. Roosevelt, care fusese ales preşedinte dar nu-şi luase încă funcţia în primire, a scăpat neatins într-o încercare de asasinat la 15 februarie 1933 la Miami ; Harry S. Truman a scăpat de asemenea neatins dintr-un atentat pus la cale la 1 noiembrie 1950, la Washington, de doi naţionalişti portoricani.

C. Anastasiu, Bucureşti. Reţinem din scrisoarea dv. că, în afară de „Legiunea de onoare", guvernul francez a atribuit şi alte decoraţii unor ofiţeri români care s-au distins în primul război mondial, de exemplu „Medalia de onoare" conferită dv. şi unui număr de alţi ofiţeri români. Vă mulţumim pentru completare.

Iuliu Moraru, Braşov. 1/ Rubrica „Profil" este consacrată în exclusivitate unor personalităţi de peste hotare. 2/ După cum aţi putut constata, activitatea Adunării Generale a O.N.U. a fost oglindită săptămînal prin corespondenţe ale trimisului nostru. Nu considerăm necesară editarea unui număr special pe tema propusă de dv.

Ion C. Zaharia, Dorohoi. După cum am mai explicat, publicarea în limba română a lucrărilor pe care le prezentăm în revistă nu depinde de noi, ci de edîturile de specialitate.

D. Sever, Lipova. Regretăm, dar nu avem posibilitatea să vă facem serviciul cerut.

Vasile Gîru, Deva. În loc de „O scurtă monografie" despre oraşul Brasilia, aşa cum ne-aţi cerut, ne propunem să publicăm, într-unul din numerele viitoare, un amplu reportaj ilustrat, realizat de trimisul nostru special.

Valeriu Sima, comuna Mărgău, raionul Huedin. Lista laureatelor premiului Nobel a fost completată, după cum desigur aţi văzut, la „Poşta redacţiei" din nr. 49, 1967.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariştilor din Republica Socialistă România

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"